ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 159 ◆ Субота, 17 серпня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

УЧАСНИКАМ II З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ, ТРАНСПОРТУ І ЗВ'ЯЗКУ «УКРАЇНА»

Щиро вітаю делегатів і гостей II з'їзду асоціації «Україна», який покликаний об'єднати зусилля керівників підприємств та організацій промисловості, будівництва, транспорту та зв'язку по втіленню в життя Програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану.

Верховна Рада республіки вбачає в діяльності вашого добровільного об'єднання важливий фактор впливу на формування ринкових інфраструктур, створення необхідних умов по забезпеченню рівноправного функціонування різних форм власності і господарювання, координації і співробітництва у науково-технічній, виробничо-господарській та соціальній сферах.

Підтримуючи ваші починання, висловлюємо надію на більш рішучі зусилля і конкретні дії з вашого боку в справі стабілізації економіки України, налагодження нових господарських зв'язків, забезпечення економічної самостійності та державного суверенітету республіки.

Бажаю вам плідної роботи на з'їзді і успіхів у подальшій діяльності асоціації «Україна».

Голова Верховної Ради Української РСР
Л. КРАВЧУК

ХЛІБ — УСЬОМУ ГОЛОВА

Вчора під головуванням Л. Кравчука відбулося засідання Президії Верховної Ради УРСР, в якій взяли участь Прем'єр-міністр В. Фокін та перший віце-прем'єр К. Масик, державний міністр О. Ткаченко, а також голови обласних Рад і виконавчих комітетів України.

На засіданні розглядалося питання забезпечення республіки хлібом нового врожаю.

Детальнішу розповідь про засідання буде надруковано в одному з наступних номерів газети.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

А В ПОВІТРІ — ФЛОТ...

Завтра можна святкувати День Повітряного Флоту СРСР.

Того самого, котрий, як написано у довідковій літературі, «використовується з метою перевезень пасажирів, багажу, вантажів, пошти, а також — в окремих галузях народного господарства й літає повітряними дорогами протяжністю понад один мільйон кілометрів...»

Дещо прозаїчно написано, зате — правда.

Отже — з святом усіх, хто літає!

(Закінчення на 9-й сторінці).

Фото Вячеслава ПУШКАРЬОВА.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11
Відповідальний секретар — 446-72-63
Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44
Бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955
Тираж 155.000
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень.
У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ЩО РОБИТИ ВЕРХОВНІЙ РАДІ

Верховна Рада України стоїть перед необхідністю остаточно визначити своє ставлення до Союзного договору. Президентом СРСР вже запропоновано дату підписання Україною Союзного договору — 10 жовтня. Ситуація надзвичайно складна для прийняття правильного рішення, надзвичайно відповідальна.

Юридичний бік справи такий.

По-перше, вступати в Союз може тільки суверенна держава. Для того щоб вступити в Союз Радянських Суверенних Республік треба вийти із Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Суверенітет закінчується там, де держава вступає в федерацію. Погляньмо на Югославію. Словенію і Хорватію тримають в союзі за допомогою бетеерів. Звичайно, Югославія дала поганий приклад, але не треба лякати Югославією борців за незалежність.

По-друге, існує постанова Верховної Ради України від 17 жовтня 1990 року, у відповідності з якою Україна не буде підписувати Союзний договір до прийняття нової Конституції. Як кажуть, треба поважати власні постанови і виконувати їх.

По-третє, Союзний договір перекреслює Декларацію про державний суверенітет України. Взагалі треба визнати, що Союз як федерація на основі Декларації про державний суверенітет неможливий. Республіканське опитування 17 березня цього року містить в собі кричущу суперечність. Чи буде Україна державою, входячи до СРСР? Чи може держава входити до складу іншої держави? Ні. Не може бути двох суверенітетів на одній і тій самій території. Навіть держава Лесото, яка з усіх боків оточена Південно-Африканською Республікою, тобто є анклавом, не входить до її складу.

По-четверте, держава є державою тільки тоді, коли здійснює контроль над власною територією і власними кордонами. Згідно з Договором Україна не буде контролювати власні кордони. Отож, вона не буде державою, а буде знаходитись в складі іншої держави. Вона не буде визнана іншими державами, не стане суб'єктом міжнародного права, не буде мати власної зовнішньої політики і зовнішньоекономічної діяльності.

Тепер про економічний бік справи.

СРСР виявився економічно невигідним. З іншого боку, всі атрибути державності економічно вигідні. Нема нічого більш економічно вигідного, ніж держава незалежність. У Європейському економічному співтоваристві, незважаючи на високий ступінь економічної інтеграції, ні одна держава не втратила своєї державної незалежності.

У Договорі записано, що власністю республік є природні ресурси і корисні копалини. А засоби виробництва, а заводи, фабрики, шахти, електростанції? В Декларації про державний суверенітет України записано, що її власністю є весь економічний потенціал, який знаходиться на її території. Україна вже прийняла під свою юрисдикцію весь економічний потенціал.

У Договорі йдеться про проведення в Союзі єдиної фінансової, кредитної, грошової, податкової, цінової й митної політики, основаної на спільній валюті. Навіщо тоді Декларація про державний суверенітет України? Навіщо закони про економічну самостійність України, про банки, про митницю? В разі підписання Союзного договору Верховній Раді України доведеться давати задній хід.

У відповідності з Договором створюється структура влади унітарної держави. Наш уряд залежатиме від дій центрального уряду, який душить нашу економіку емісією, інфляцією, податками, поборами.

Я зробив порівняльний аналіз нинішнього Союзного договору і Договору 1922 року і дійшов висновку, що цей проект гірший, ніж той. У нинішньому Договорі на рахунок повноважень Союзу віднесено 20 функцій і 40 функцій віднесено на рахунок спільних повноважень Союзу і республік. Що ж залишилось республікам? Їхні функції не визначені. **В Договорі 1922 року спільних повноважень взагалі немає. До речі, в ньому йдеться тільки про встановлення Союзом основ організації збройних сил, а в Договорі 1991 року йдеться про повну передачу Союзу функцій забезпечення оборони й керівництва збройними силами.** До цього додам, що згідно із заявою Леоніда Кравчука на Україні буде побудовано 19 військових містечок для військ, які виводяться з Німеччини. Це складає більш як половину загальної кількості таких містечок у Радянському Союзі. Це що — крок по шляху до суверенітету? До національної армії?

У нинішньому Договорі нема ні слова про вихід із Союзу, а в Договорі 1922 року це було чітко зафіксовано.

Отже, невідповідність Союзного договору Декларації про державний суверенітет України очевидна.

Договір веде до формування унітарної держави. В складі Союзу республіка за визначенням не може бути суверенною. Не треба обдурювати людей, що Україна може ввійти в Союз на основі Декларації про державний суверенітет. Або Союз, або суверенітет — ось як стоїть питання.

Горбачов заявив, що текст Договору остаточний. Його вже підписують республіки, що виступили із заявою «9+1».

Що робити Україні? Внести зміни в текст Договору вже неможливо. Підписати Договір України з СРСР нереально. Для цього треба спочатку вийти з СРСР. Не підписувати зовсім? Але є результати референдуму 17 березня, є заява «9+1», яку від України підписав Вітольд Фокін.

У мене таке враження, що керівництво республіки перемудрило само себе. Воно загнало себе в кут, з якого підписання Договору — єдиний вихід. Вихід куди?

Впевнений, що підписання Союзного договору не зупинить жорстоку й запеклу боротьбу за суверенітет.

Володимир ЧЕРНЯК, народний депутат СРСР, доктор економічних наук.

КОЛИ З'ЄДНАЄТЬСЯ ТРИКУТНИК

Як уже повідомлялося в нашій газеті, в Києві перебуває **Тимчасовий повірений у справах Бельгії в Радянському Союзі пані І. Крістофферсен. Учора вона зустрілась із заступником Голови Верховної Ради УРСР В. Гриньовим.**

В. Гриньов докладно ознайомив шановну гостю з цими питаннями. По-перше, щодо підписання Союзного договору він зазначив, що такий договір має бути підписаний, але зовсім в іншій формі, і що треба спочатку усвідомити, який союз нам потрібен, а потім підписувати. Союзний договір має насамперед ураховувати інтереси України, і тільки за цих умов республіка підпише його. Цей договір може мати вигляд формули «6+1», тобто бути угодою між шістьма республіками, які мають 20 серпня підписати Союзний договір, та Україною як суверенною державою.

Щодо економічних аспектів ситуації в республіці, то В. Гриньов визначив такі основні пункти, як принцип оподаткування, приватну власність на землю та механізми продажу хліба.

Пані Крістофферсен щиро подякувала В. Гриньову за цікаву розповідь, сказавши при цьому, що Бельгія, як розвинута європейська країна має бажання встановити з республікою взаємовигідне співробітництво, і на підтвердження цього передбачається відкриття Генерального консульства Королівства Бельгії в Києві.

Артем ПРОХОРЕНКО.

Точка зору

ВІД «СОЦІАЛІЗАЦІЇ» ДО ПАНЩИНИ...

У зв'язку з нинішніми дебатами навколо власності на землю викликає інтерес ставлення до цього питання українських партій періоду 1917—1920 років. Про позицію однієї з них — партії самостійників-соціалістів — дає змогу судити її тижневик «Самостійник», що вийшов декількома номерами в першій половині 1918 року.

Ця партія з головних питань українського відродження була значною мірою опозиційною до провідних партій Центральної Ради: українських соціал-демократів та українських соціалістів-революціонерів.

Ситуація на Україні на квітень 1918 року була складною. Ось як її оцінює «Самостійник»: «Країна зруйнована вкрай, залізниці майже стали, товарообмін припинився, промисловість занепала, по селах — анархія, боротьба всіх проти всіх, культурні господарства зруйновані, скрізь розбишацтва, грабунки, право сильного. Культура упала, почалося здичавіння мас». Тому зі сторінок тижневика лунає заклик припинити партійну боротьбу і до будови держави залучити все свідоме громадянство, всі творчі сили народу. Постійно проходить думка, що «робота над земельною реформою, як і взагалі державна робота, є робота не партійна, а надпартійна, національна, всеукраїнська і тому вже час позбутися партійної нетерпимості».

Партія виступила за негайну ліквідацію великої земельної власності, вбачаючи в ній загрозу демократії й суспільному розвитку, за наділення землею безземельного й малоземельного селянина. З цим, як відомо, Центральна Рада зволікала, чим породила байдуже ставлення до себе з боку більшості селянства.

Законодавство повинно було б не допустити скуповування землі і зробити «необхідним перехід земельної власності до трудової «норми». Зазначалося, що трудове селянство «поволі, шляхом кооперації, шляхом з'єднання праці перейде від індивідуального обробітку землі до колективного, а далі — й до соціалістичного». Передбачалася допомога найбіднішим верствам села з боку держави в справі організації виробництва.

Перехід до соціалізму через «великорусскую общину» самостійники-соціалісти трактували як атавістичну форму відсталого способу общинного землеволодіння. «Мало того, — йдеться в тижневику, — найбільш «ярі соціалісти» думають і запевнені були в тому, що соціалізацію землі можна ввести одним приказом, одним розчерком пера, призначивши тільки відповідного комісара і примусивши громаду робити, що потрібно. Як бачимо, від «соціалізації» до панщини — лише рукою подати... А де ж зосталась справжня дорога до справжньої соціалізації землі, де змога вільної кооперації, де забезпечення розвитку продукції землі — невже все легко здійснити по приказу-велінню зверху, чи за вказівками пана комісара?» Ми знаємо, що ці побоювання реалізувалися на практиці під час колективізації на Україні.

Найцікавіше в позиції самостійників-соціалістів ставлення до приватної власності на землю. Це питання планувалося вирішити однозначно, виходячи з історичного досвіду сільського господарства на Україні, який вимагає «щоб земля, можливо, менше переходила з рук у руки, на яких би правових умовах це не робилося: чи під прапором земельної власності, чи під прапором «соціалізації» — общини, її переділів». Тому право постійного спадкового землекористування вважалось історичною необхідністю. І лише на його основі — вільне «гуртування продуктивних трудових сил народу і землі».

Згодом соціально-політичні бурі на терені тодішньої України розкидали і партію самостійників-соціалістів з їхніми планами земельної реформи, як і багато інших партій українського відродження, але їхні політичні погляди заслуговують на увагу.

Василь СТРІЛЕЦЬ, аспірант Київського державного університету імені Т. Шевченка.

МІСЦЕВА ВЛАДА: БАЖАНА Й РЕАЛЬНА

5. ІНФРАСТРУКТУРА МІСТА

Минулорічні вибори до органів народовладдя сприймалися мешканцями західного регіону України як тиха революція. Здавалося, мине кілька тижнів, місяців, і ми, оточені турботою демократично обраного депутатського корпусу, заживемо новим, спокійним і заможним життям. Насправді ж реалії виявилися набагато суворішими, ніж очікувалося. Місцеві Ради зіткнулися з безліччю проблем, вирішення яких потребує часу, праці і терпіння. Про це — розмова з головою Івано-Франківської міської Ради народних депутатів Ярославом ТАЙЛІХОМ.

— З часу виборів минуло шістнадцять місяців. Що вони принесли містові?

— Прийшовши до Рад, ми застали тільки проблеми. Зорієнтуватися у ситуації було надзвичайно важко — на це пішов цілий рік. Лише тепер постала чітка картина того, що і як потрібно вирішувати. Вважаю, що це цілком природно і закономірно.

Найбільша проблема, яка існує в Івано-Франківську, — це розвиток інфраструктури міста. Вона створювалася не для його мешканців, а для кар'єри тих осіб, які керували містом і областю в попередні роки. Івано-Франківськ перенасичений хімічним виробництвом, важким машинобудуванням. У той же час немає підприємств, які виготовляли б елементарні речі повсякденного користування. У зв'язку з бурхливим розвитком не властивих для народного господарства краю виробництв населення міста зросло вчетверо за останні тридцять років. Звідси — проблеми житлові, комунальні, проблеми дозвілля.

Більшість жителів Івано-Франківська, обираючи нас до Рад, сподівалися, що якнайдовше через рік ми створимо абсолютно нове життя. Але в умовах тотальної кризи це виявилось неможливим. Більше того, з великими труднощами нам вдалося відвернути спад промислового виробництва і досягнути при цьому навіть невеличкого прогресу. Продуктивність праці у 1990 році в порівнянні з попереднім зросла на три відсотки, виробництво товарів народного споживання — на п'ять відсотків.

Формуючи бюджет міста на 1991 рік, ми відійшли від традиційної схеми. Уклали його, виходячи з існуючих потреб. Усім бюджетним організаціям, установам освіти, культури було запропоновано подати пропозиції щодо коштів, які їм потрібні на 1991 рік. У результаті бюджет виявився найгнучкішим за всі попередні роки і зріс утричі.

— Минулого року не раз говорилося про передепідеміологічний стан в Івано-Франківську. Наскільки вдалося його відвернути?

— Біди не сталося завдяки помітним зрушенням у роботі комунальної служби. Переведено у міське підпорядкування об'єднання «Водоканал», зелене господарство. Житлово-експлуатаційні організації здобули господарську самостійність, право розпоряджатися власною матеріальною базою з тим, щоб краще задовольняти потреби мешканців міста. Аби людей залучити до праці в ЖЕО, на одному з останніх виконкомів було прийнято рішення про виділення 1,2 мільйона карбованців на підвищення зарплати двірникам. Ці проблеми настільки важливі, що на останній сесії міської Ради двох заступників голови виконкому було зобов'язано займатися виключно справами комунального господарства.

Особливо напружена ситуація склалася навколо міського сміттєзвалища. До кінця року мусимо вирішити проблему з обладнанням нового полігону, що з огляду на упередженість мешканців навколишніх сіл зробити дуже й дуже нелегко.

З метою оздоровлення повітряного басейну в місті створено екологічний підрозділ ДАІ. Засновано мале підприємство, яке взяло на себе обов'язки обслуговувати каналізаційні мережі і споруди.

— Ви згадали про екологічний підрозділ ДАІ. А як взагалі складаються справи з охороною правопорядку в місті?

— Непряме підпорядкування відділів внутрішніх справ місцевим Радам пішло тільки на шкоду загальній справі. Дуже прикро, що, приймаючи Закон про міліцію, Верховна Рада не зважила на клопотання місцевих органів влади і вивела з-під їх впливу правоохоронні підрозділи. Правда, не раз фігурувала ідея створення загону муніципальної міліції, але закони, чинні нині на території України, не передбачають правового статусу подібних інституцій. Тому ми обрали третій шлях — альтернативний: заснували в місті асоціацію добровільних народних дружин, яка за відповідну плату зобов'язалася допомагати міськвідділу внутрішніх справ у охороні правопорядку.

— Відомо, що очолювана вами Рада з перших днів своєї діяльності започаткувала цілу низку політичних акцій, активно підтриманих іншими містами України.

— Протягом десятиліть розвиток міста проходив під могутнім ідеологічним пресом, без урахування історичного минулого і традицій краю. І якщо, приміром, ми перейменували кінотеатр «Комсомолець» у народний дім «Княгинин», то цим лише віддали шану колишнім мешканцям однойменної околиці міста, які спорудили цей дім на власний кошт.

З досьє редакції

Ярослав Тайліх — голова Івано-Франківської міської Ради. 1959 року народження. Закінчив інститут нафти і газу, працював інженером. Потім аспірантура, викладацька робота в інституті.

Що стосується перейменування вулиці Куйбишева на вулицю Степана Бандери, з точки зору історичної справедливості, воно сумнівів не викликає. Але як людина розумію, що подібні акції передчасні, бо об'єктивної оцінки національно-визвольному руху в Галичині у післявоєнний період ще не дано. Не все, що відбувається, викликає й мої особисті симпатії, але рішення Ради завжди є остаточним.

— І все-таки у місті яскраво виражений плюралізм політичних думок і, на жаль, дій. Свідченням тому — дві гранати, які полетіли у вікна міськвиконкому відразу ж після демонтажу пам'ятника Леніну.

— Інцидент справді прикрий. Розслідування, яке ведеться прокуратурою та органами держбезпеки, поки що результатів не дало.

Уже стало традиційним регулярне биття вікон у представництві культурно-наукового товариства «Рух». Якось зловмисника вдалося впіймати. Ним виявився військовослужбовець та ще й напідпитку.

Перелічені щойно випадки свідчать про те, що комусь дуже хотілося б дестабілізувати обстановку в місті. І все ж я не вважаю ці дії терористичними актами. Їх швидше можна кваліфікувати як нерозумні витівки, котрі не личать авторитетним організаціям.

Спостерігається ще один тривожний симптом. Існують у місті сили, які намагаються втягнути молодь у різного роду неформальні об'єднання, де пропонується вивчати методи боротьби, опановувати стрільбу на бойових полігонах. Я розумію потяг дітей до романтизму, але коли його використовують у політичних цілях, це вже небезпечно.

— Ярославе, чи вважаєте ви себе демократом, а очолювану вами Раду — демократичною?

— Нині багато представників Рад називають себе демократами, а своїх опонентів — навпаки. Мені здається, що така класифікація в наших умовах не має права на існування, а про демократизм сучасного радянського суспільства говорити взагалі передчасно. Демократія передбачає право вибору людини в усіх сферах її життя: в політиці, культурі, формі власності. Поки що такого вибору у нас немає.

Цей процес може прискорити наша Верховна Рада, створити правові гарантії для вільного розвитку України як суверенної держави з усіма її ознаками: повним політичним і економічним самоврядуванням, власною валютною системою, збройними силами. Отоді й поговоримо про демократію.

Вів розмову Ігор ПЕЛЕХАТИЙ, консультант з питань гласності Івано-Франківської міської Ради народних депутатів.

Людина має право

УКАЗ, ЯКОГО ЧЕКАЛИ

Учора в газеті «Голос України» надруковано Указ Президії Верховної Ради УРСР «Про посилення відповідальності за порушення правил, норм та стандартів, що відносяться до забезпечення безпеки дорожнього руху». Про його актуальність свідчать листи до автоінспекції, а також наших читачів, які надіслали свої відгуки на матеріал «Указ, який чекаємо» («ГУ», 13.04.91 р.).

НЕ ПОРУШИШ, НЕ ПОКАРАЮТЬ

Прочитав замітку «Указ, якого чекаємо». Вочевидь, занадто гуманні ми до порушників правил дорожнього руху. Я, водій-професіонал, їздив багато років працював на машині і зараз їжджу, можу сказати, що нікуди не годиться дисципліна на наших шляхах. Тому й гинуть люди сотнями кожного дня. Подивіться, до чого призводять лихацтво та горілка на транспорті. Їздити страшно.

Отож, штрафи повинні бути не символічними, а справді дошкульними. Годі панькатися! І талон, як і раніше, повинен існувати. Як він був колись, то й водії певною мірою більше боялися порушувати правила. Вважаю, що дисциплінованому водієві високі штрафи не страшні. Якщо не вчиниш порушення, то тебе й не покарають. А п'яниць і на гарматний постріл до керма не підпускати. Отоді будуть і дисципліна, і порядок на дорогах.

Олексій ШВИДЕНКО, водій-професіонал.

Київ.

ЯК НА ВІЙНІ

Я стара жінка. Згадую воєнні роки. Тоді у домівки багатьох із нас приходили тривожні повідомлення про загибель наших близьких. Зазнали багато горя і страждань. Але ж то була війна. Треба було захищати нашу рідну землю. І хоч боляче було від тих «похоронок», та ті втрати можна було хоч якось виправдати.

А що ж робиться сьогодні? Тільки на нашому кутку минулого року було декілька похоронів унаслідок аварії на дорогах. Найстрашніший з них, коли ховали цілу сім'ю. Молоде подружжя з дитиною маленькою поверталося від матері із села. Їхали трасою, а їм напереріз вантажна машина. Люди кажуть, що її водій був п'яний. Ви б бачили той похорон...

Що ж це за закони такі у нас? Ви ж подивіться, як вони, оці молоді, літають дорогами. Страшно ходити. Невже не можна якось навести порядок?

Марія КОНОНЕЦЬ.

Ніжин Чернігівської області.

ПОСИЛИТИ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Закон, який посилив би відповідальність за порушення правил дорожнього руху, потрібен, його треба прийняти якнайшвидше і покінчити з лихом на шляхах, де під колесами транспорту гинуть і стають каліками тисячі людей. Без посилення вимогливості до водіїв, до керівників транспортних організацій не обійтись.

Ніхто ж не може заперечити актуальність питань, про які йдеться у новому Указі, бо то — про життя людей, яких так безглуздо втрачаємо.

Олександр МЕЛЬКІВСЬКИЙ, інженер-технолог.

Житомир.

Від редакції. З болем читаєш такі листи. Гинуть люди, нівечать техніку... Чому так склалося, що без аварій на дорогах не буває?

Відповідаю на це риторичне запитання, гадаю, і є Указ, який набирає чинності з 1 вересня цього року. Водії, всі, хто причетний до безпеки руху, повинні знати його і виконувати. І справа аж ніяк не в «ринкових цінах», установлених за покарання порушників. Навіть великі гроші не спокутують гріх за відібране життя.

Однак хотілося б звернути увагу і на таке. Указ має дисциплінувати не тільки водія або пішохода. Великі повноваження, що їх надаємо працівникам міліції, мають посилити відповідальність за кожну дію і кожне прийняте рішення. Закон не може бути дорогою з одностороннім рухом. А інколи буває і таке.

Щоб не бути голослівним, наведу приклад. Майже годину на посту ДАІ поблизу Київської ГЕС чинив допит автора цих рядків старшина Леонід Криволипшин (так відрекомендувався) з нагрудним знаком КХ 0267, якому щось таки не сподобалось. Після тривалої перевірки всіх можливих документів працівник ДАІ висловив бажання ще й обшукати машину. Яка ж причина і чи є нагальна потреба? Після деяких роздумів було заявлено, що він, тобто старшина Л. Криволипшин, шукатиме наркотики.

Годі говорити, що і сьогодні діють чимало різних наказів, рішень, розпоряджень, які приймалися в різні часи. Кажуть, що і антиалкогольну програму ще ніхто не скасовував. Мені, як члену прес-автоклубу ДАІ УРСР запам'яталися-таки бодай головні законні чинники деяких «рішень». В тому числі і «наркотичних». Здається, в одному документі йшлося про те, що обшук можливий лише тоді, коли є прямі свідчення про участь особи в незаконних діях. У тому числі і щодо перевезення «зілля». Не говорячи вже про дотримання конституційного права про недоторканність особи.

Обшуку не було. Мабуть, тому, що я зумів довести, вибачайте, ліньковатому автоінспекторові всю протиправність його дій. А якщо б не довів? Чи не сприятиме прийнятий Указ про посилення відповідальності до зворотного юридичного нігілізму? Тепер уже з боку тих, хто повинен цей Указ втілювати в життя.

Леонід САМОЙЛЕНКО.

ПОГОДЖЕНО 23 ЛИПНЯ 1991 р.

ДОГОВІР ПРО СОЮЗ

Держави, які підписали цей Договір,

виходячи з проголошених ними декларацій про державний суверенітет і визнаючи право націй на самовизначення;

враховуючи близькість історичної долі своїх народів і виконуючи їхню волю до збереження і оновлення Союзу, висловлену на референдумі 17 березня 1991 року;

прагнучи жити в дружбі і злагоді, забезпечуючи рівноправне співробітництво;

бажаючи створити умови для всебічного розвитку кожної особи і надійні гарантії її прав та свобод;

дбаючи про матеріальний добробут і духовний розвиток народів, взаємозбагачення національних культур, гарантування загальної безпеки;

виносячи уроки з минулого і беручи до уваги зміни в житті країни і в усьому світі,

вирішили на нових засадах побудувати свої відносини в Союзі і домовились про нижченаведене.

I.

Основні принципи

Перше. Кожна республіка — учасник Договору — є суверенною державою. Союз Радянських Суверенних Республік (СРСР) — суверенна федеративна демократична держава, яка утворена в результаті об'єднання рівноправних республік і здійснює державну владу в межах повноважень, якими її добровільно наділяють учасники Договору.

Друге. Держави, які утворюють Союз, зберігають за собою право на самостійне розв'язання всіх питань свого розвитку, гарантуючи рівні політичні права і можливості соціально-економічного і культурного розвитку всім народам, які проживають на їх території. Учасники Договору виходитимуть з поєднання загальнолюдських і національних цінностей, рішуче виступатимуть проти расизму, шовінізму, націоналізму, будь-яких спроб обмеження прав народів.

Третє. Держави, які утворюють Союз, вважають найважливішим принципом пріоритет прав людини відповідно до загальної Декларації прав людини ООН, інших загальновизнаних норм міжнародного права. Всім громадянам гарантуються можливість вивчення та використання рідної мови, безперешкодний доступ до інформації, свобода віросповідання, інші політичні, соціально-економічні, особисті права і свободи.

Четверте. Держави, які утворюють Союз, вбачають найважливішу умову свободи та добробуту народу і кожної людини у формуванні громадянського суспільства. Вони прагнутимуть до задоволення потреб людей на основі вільного вибору форм власності і методів господарювання, розвитку загальносоюзного ринку, реалізації принципів соціальної справедливості і захищеності.

П'яте. Держави, які утворюють Союз, мають усю повноту політичної влади, самостійно визначають свій національно-державний і адміністративно-територіальний устрій, систему органів влади і управління. Вони можуть делегувати частину своїх повноважень іншим державам — учасницям Договору, до складу яких входять.

Учасники Договору визнають загальним фундаментальним принципом демократію, що грунтується на народному представництві і прямому волевиявленні народів, прагнуть до створення правової держави, яка була б гарантом проти будь-яких тенденцій до тоталітаризму і сваволі.

Шосте. Держави, які утворюють Союз, вважають одним з найважливіших завдань збереження і розвиток національних традицій, державну підтримку освіти, охорони здоров'я, науки і культури. Вони сприятимуть інтенсивному обміну і взаємозбагаченню гуманістичними духовними цінностями і досягненнями народів Союзу і всього світу.

Сьоме. Союз Радянських Суверенних Республік виступає в міжнародних відносинах як суверенна держава, суб'єкт міжнародного права — наступник Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Його головними цілями на міжнародній арені є міцний мир, роззброєння, ліквідація ядерної та іншої зброї масового знищення, співробітництво держав і солідарність народів у розв'язанні глобальних проблем людства.

Держави, які утворюють Союз, є повноправними членами міжнародного співтовариства. Вони вправі встановлювати безпосередні дипломатичні, консульські зв'язки і торговельні відносини з іноземними державами, обмінюватися з ними повноважними представництвами, укладати міжнародні договори і брати участь у діяльності міжнародних організацій, не ущемлюючи інтересів кожної з союзних держав та їхніх загальних інтересів, не порушуючи міжнародних зобов'язань Союзу.

II.

Устрій Союзу

Стаття 1. Членство в Союзі

Членство держави у Союзі є добровільним.

Держави, які утворюють Союз, входять до нього безпосередньо або у складі інших держав. Це не ущемлює їхніх прав і не звільняє від обов'язків за Договором. Усі вони мають рівні права і несуть рівні обов'язки.

Відносини між державами, одна з яких входить до складу іншої, регулюються договорами між ними, Конституцією держави, до якої вона входить, і Конституцією СРСР. У РРФСР — федеративним або іншим договором, Конституцією СРСР.

Союз відкритий для вступу до нього інших демократичних держав, які визнають Договір.

Держави, які утворюють Союз, зберігають право вільного виходу з нього в порядку, встановленому учасниками Договору і закріпленому в Конституції і законах Союзу.

Стаття 2. Громадянство Союзу

Громадянин держави, яка входить до Союзу, є водночас громадянином Союзу.

Громадяни Союзу РСР мають рівні права, свободи і обов'язки, закріплені Конституцією, законами і міжнародними договорами Союзу.

Стаття 3. Територія Союзу

Територія Союзу складається з територій усіх держав, які його утворюють.

Учасники Договору визнають кордони, які існують між ними на момент підписання Договору.

Кордони між державами, які утворюють Союз, можуть змінюватись тільки за погодженням між ними, що не порушує інтересів інших учасників Договору.

Стаття 4. Відносини між державами, які утворюють Союз

Відносини між державами, які утворюють Союз, регулюються цим Договором, Конституцією СРСР, договорами і угодами, які їм не суперечать.

Учасники Договору будують свої взаємовідносини в складі Союзу на основі рівності, поважання суверенітету, територіальної цілісності, невтручання у внутрішні справи, розв'язання спорів мирними засобами, співробітництва, взаємодопомоги, сумлінного виконання зобов'язань за Союзним договором і міжреспубліканськими угодами.

Держави, які утворюють Союз, зобов'язуються: не вдаватись у відносинах між собою до сили і погрози силою; не посягати на територіальну цілісність одна одної; не укладати угод, що суперечать цілям Союзу або спрямовані проти держав, які його утворюють.

Не допускається використання військ Міністерства оборони СРСР всередині країни, крім їх участі в розв'язанні невідкладних народногосподарських завдань у виняткових випадках, у ліквідації наслідків стихійних явищ і екологічних катастроф, а також випадків, передбачених законодавством про режим надзвичайного стану.

Стаття 5. Сфера відання Союзу РСР

Учасники Договору наділяють Союз РСР такими повноваженнями:

— Захист суверенітету і територіальної цілісності Союзу і його суб'єктів; оголошення війни і укладення миру; забезпечення оборони і керівництво Збройними Силами, прикордонними, спеціальними (урядового зв'язку, інженерно-технічними та іншими), внутрішніми, залізничними військами Союзу; організація розробки і виробництва озброєнь і військової техніки.

— Забезпечення державної безпеки Союзу; встановлення режиму і охорона державного кордону, економічної зони, морського і повітряного простору Союзу; керівництво і координація діяльності органів безпеки республік.

— Здійснення зовнішньої політики Союзу і координація зовнішньополітичної діяльності республік; представництво Союзу у відносинах з іноземними державами і міжнародними організаціями; укладення міжнародних договорів Союзу.

— Здійснення зовнішньоекономічної діяльності Союзу і координація зовнішньоекономічної діяльності республік; представництво Союзу в міжнародних економічних і фінансових організаціях, укладення зовнішньоекономічних угод Союзу.

— Затвердження і виконання союзного бюджету, здійснення грошової емісії; зберігання золотого запасу, алмазного і валютного фондів Союзу; керівництво космічними дослідженнями; управління повітряним рухом, загальносоюзними системами зв'язку та інформації, геодезії і картографії, метрології, стандартизації, метеорології, управління атомною енергетикою.

— Прийняття Конституції Союзу, внесення до неї змін і доповнень; прийняття законів у рамках повноважень Союзу і встановлення основ законодавства з питань, погоджених з республіками; найвищий конституційний контроль.

— Керівництво діяльністю федеральних правоохоронних органів і координація діяльності правоохоронних органів Союзу і республік по боротьбі із злочинністю.

Стаття 6. Сфера спільного відання Союзу і республік

Органи державної влади і управління Союзу і республік здійснюють спільно такі повноваження:

— Захист конституційного ладу Союзу, що грунтується на цьому Договорі і Конституції СРСР; забезпечення прав і свобод громадян СРСР.

— Визначення військової політики Союзу, здійснення заходів щодо організації і забезпечення оборони; встановлення єдиного порядку призову і проходження військової служби; встановлення режиму прикордонної зони; вирішення питань, пов'язаних з діяльністю військ і дислокацією військових об'єктів на території республік; організація мобілізаційної підготовки народного господарства; управління підприємствами оборонного комплексу.

— Визначення стратегії державної безпеки Союзу і забезпечення державної безпеки республік; зміна державного кордону Союзу за згодою відповідного учасника Договору; охорона державних секретів; визначення переліку стратегічних ресурсів і виробів, які не п... возу за межі Союзу, встановлення спільних ... нормативів у галузі екологічної безпеки; ... порядку одержання, зберігання і використан... і радіоактивних матеріалів.

— Визначення зовнішньополітичного курс... і контроль за його проведенням; захист прав... громадян СРСР, прав та інтересів республ... родних відносинах; встановлення основ зо... мічної діяльності; укладення угод про міжна... і кредити, регулювання зовнішнього держа... Союзу; єдина митна справа; охорона і раціо... ристання природних багатств економічної з... нентального шельфу Союзу.

— Визначення стратегії соціально-економ... витку Союзу і створення умов для форму... носоюзного ринку; проведення єдиної фіна... дитної, грошової, податкової, страхової та ... тики, що грунтується на спільній валю... ст... користання золотого запасу, алмазного ... а... дів Союзу; розробка і здійснення загальносо... грам; контроль за виконанням союзного бюд... женою грошовою емісією; створення заг... фондів регіонального розвитку і ліквідації ... хійних явищ і катастроф; створення страте... вів; ведення єдиної загальносоюзної статист...

— Розробка єдиної політики та балансу ... ливно-енергетичних ресурсів, управління ... системою країни, магістральним газонафто... гальносоюзним залізничним, повітряним ... транспортом; встановлення основ природокор... охорони навколишнього середовища, ветер... отії і карантину рослин; координація дій ... равління водним господарством і ресурсам... ліканського значення.

— Визначення основ соціальної політики ... нятості, міграції, умов праці, її оплати й ... ального забезпечення і страхування, народн... рони здоров'я, фізичної культури і спорту; ... основ пенсійного забезпечення і збережен... ціальних гарантій, у тому числі при переїзд... одної республіки в іншу; встановлення є... індексації доходів і гарантованого прожитков...

— Організація фундаментальних наукови... і стимулювання науково-технічного прогре... тації наукових і педагогічних кадрів; ... ного порядку використання лікувальних за... дик; сприяння розвиткові і взаємозбагачен... них культур; збереження споконвічного сер... живання нечисленних народів, створення у... економічного і культурного розвитку.

— Контроль за додержанням Конституц... Союзу, указів Президента, рішень, що пр... рамках союзної компетенції; створення за... криміналістичної обліково-інформаційної си... зація боротьби із злочинами, що чиняться ... кількох республік; визначення єдиного реж... ції виправних установ.

Стаття 7. Порядок здійснення повноваже... органів Союзу і спільних повноважень держ... Союзу і республік

Питання, віднесені до спільної компетенц... ся органами влади і управління Союзу і дер... утворюють, шляхом погодження, спеціальн... няття основ законодавства Союзу і респуб... відних їм республіканських законів. Пи... до компетенції союзних органів, вирішу... посередньо.

Повноваження, прямо не віднесені статтям ... до виключного відання органів влади і упра... або до сфери спільної компетенції органів ... публік, залишаються у віданні республік і ... ними самостійно або на основі двосторонн... сторонніх угод між ними. Після підписан... проводиться відповідна зміна повноважень ... ління Союзу і республік.

Учасники Договору виходять з того, що ... новлення загальносоюзного ринку скорочу... безпосереднього державного управління ек... обхідний перерозподіл або зміна обсягу по... ганів управління здійснюватиметься за зго... які утворюють Союз.

Спори в питаннях здійснення повноваже... органів або реалізації прав і виконання об... лузі спільних повноважень органів Союзу і ... рішуються за допомогою погоджувальних п... недосягненні згоди спори виносяться на ро... туційного Суду Союзу.

Держави, які утворюють Союз, беруть у... зації повноважень союзних органів шлях... формування останніх, а також спеціальних ... годження рішень та їх виконання.

Кожна республіка може шляхом укладен... Союзом додатково делегувати йому здійсн... своїх повноважень, а Союз із згоди всіх ре... дати одній або кільком з них здійснення н... окремих своїх повноважень.

Стаття 8. Власність

Союз і держави, які його утворюють, ... вільний розвиток, захист усіх форм власнос... умови для функціонування підприємств і ... організацій у рамках єдиного загальносоюз...

Земля, її надра, води, інші природні ре... ний і тваринний світ є власністю республ... ним надбанням їх народів. Порядок волод... вання і розпорядження ними (право власн... люється законодавством республік. Право

...ВІР ПРО СОЮЗ СУВЕРЕННИХ Д...

...звільняє від обов'язків за Договором. Усі ...і права і несуть рівні обов'язки.

...ж державами, одна з яких входить до ...егулюються договорами між ними, Кон...ави, до якої вона входить, і Конституцією ...СР — федеративним або іншим догово...ою СРСР.

...ий для вступу до нього інших демократич... визнають Договір.

... утворюють Союз, зберігають право віль...ього в порядку, встановленому учасника... закріпленому в Конституції і законах

...мадянство Союзу

...держави, яка входить до Союзу, є водно...ом Союзу.

...оюзу РСР мають рівні права, свободи і ...плені Конституцією, законами і міжнарод...и Союзу.

...иторія Союзу

...юзу складається з територій усіх держав, ...ють.

...говору визнають кордони, які існують ...мент підписання Договору.

... державами, які утворюють Союз, можуть ...ьки за погодженням між ними, що не по... інших учасників Договору.

...дносини між державами, які утворюють

...ж державами, які утворюють Союз, регу...оговором, Конституцією СРСР, договора...і їм не суперечать.

...говору будують свої взаємовідносини в ...а основі рівності, поважання суверенітету, ...цілісності, невтручання у внутрішні спра... спорів мирними засобами, співробітницт...иги, сумлінного виконання зобов'язань за ...ром і міжреспубліканськими угодами.

... утворюють Союз, зобов'язуються: не вда...инах між собою до сили і погрози силою; ...територіальну цілісність одна одної; не ...що суперечать цілям Союзу або спрямо...ав, які його утворюють.

...ься використання військ Міністерства обо...редині країни, крім їх участі в розв'язанні ...родногосподарських завдань у виняткових ...відації наслідків стихійних явищ і еколо...ф, а також випадків, передбачених зако...режим надзвичайного стану.

...ера відання Союзу РСР

...говору наділяють Союз РСР такими пов...

...веренітету і територіальної цілісності Со...ктів; оголошення війни і укладення миру; ...борони і керівництво Збройними Силами, ... спеціальними (урядового зв'язку, інже... та іншими), внутрішніми, залізничними ...у; організація розробки і виробництва оз...вої техніки.

...ння державної безпеки Союзу; встанов... охорона державного кордону, економічної ... і повітряного простору Союзу; керівницт...я діяльності органів безпеки республік. ...я зовнішньої політики Союзу і координа...олітичної діяльності республік; представ...у відносинах з іноземними державами і ...рганізаціями; укладення міжнародних до...

...я зовнішньоекономічної діяльності Союзу ...овнішньоекономічної діяльності республік; ...Союзу в міжнародних економічних і фінан...іях, укладення зовнішньоекономічних угод

...ння і виконання союзного бюджету, здійс... емісії; зберігання золотого запасу, алмаз... фондів Союзу; керівництво космічними ... управління повітряним рухом, загально...ами зв'язку та інформації, геодезії і ...трології, стандартизації, метеорології, уп...о енергетикою.

...я Конституції Союзу, внесення до неї змін ...йняття законів у рамках повноважень ...лення основ законодавства з питань, по...убліками; найвищий конституційний конт...

...во діяльністю федеральних правоохорон...оординація діяльності правоохоронних ор...еспублік по боротьбі із злочинністю.

...ера спільного відання Союзу і республік

...вної влади і управління Союзу і респуб...спільно такі повноваження:

...онституційного ладу Союзу, що грунту... Договорі і Конституції СРСР; забезпе...бод громадян СРСР.

... військової політики Союзу, здійснення ...ганізації і забезпечення оборони; встанов...рядку призову і проходження військової ...влення режиму прикордонної зони; вирі...в'язаних з діяльністю військ і дислока... об'єктів на території республік; органі...ної підготовки народного господарства; ...приємствами оборонного комплексу.

... стратегії державної безпеки Союзу і за...ржавної безпеки республік; зміна держав...ону за згодою відповідного учасника До... державних секретів; визначення перелі...ку стратегічних ресурсів і виробів, які не підлягають вивозу за межі Союзу, встановлення спільних принципів і нормативів у галузі екологічної безпеки; встановлення порядку одержання, зберігання і використання розщеплених і радіоактивних матеріалів.

— Визначення зовнішньополітичного курсу Союзу РСР і контроль за його проведенням; захист прав та інтересів громадян СРСР, прав та інтересів республік у міжнародних відносинах; встановлення основ зовнішньоекономічної діяльності; укладення угод про міжнародні позики і кредити, регулювання зовнішнього державного боргу Союзу; єдина митна справа; охорона і раціональне використання природних багатств економічної зони і континентального шельфу Союзу.

— Визначення стратегії соціально-економічного розвитку Союзу і створення умов для формування загальносоюзного ринку; проведення єдиної фінансової, кредитної, грошової, податкової, страхової та цінової політики, що грунтується на спільній валюті; створення і використання золотого запасу, алмазного і валютного фондів Союзу; розробка і здійснення загальносоюзних програм; контроль за виконанням союзного бюджету і погодженою грошовою емісією; створення загальносоюзних фондів регіонального розвитку і ліквідації наслідків стихійних явищ і катастроф; створення стратегічних резервів; ведення єдиної загальносоюзної статистики.

— Розробка єдиної політики та балансу у галузі паливно-енергетичних ресурсів, управління енергетичною системою країни, магістральним газонафтопровідним, загальносоюзним залізничним, повітряним і морським транспортом; встановлення основ природокористування і охорони навколишнього середовища, ветеринарії, епізоотії і карантину рослин; координація дій у галузі управління водним господарством і ресурсами міжреспубліканського значення.

— Визначення основ соціальної політики з питань зайнятості, міграції, умов праці, її оплати й охорони, соціального забезпечення і страхування, народної освіти, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту; встановлення основ пенсійного забезпечення і збереження інших соціальних гарантій, у тому числі при переїзді громадян з однієї республіки в іншу; встановлення єдиного порядку індексації доходів і гарантованого прожиткового мінімуму.

— Організація фундаментальних наукових досліджень і стимулювання науково-технічного прогресу, встановлення загальних принципів та критеріїв підготовки і атестації наукових і педагогічних кадрів; визначення загального порядку використання лікувальних засобів і методик; сприяння розвиткові і взаємозбагаченню національних культур; збереження споконвічного середовища проживання нечисленних народів, створення умов для їх економічного і культурного розвитку.

— Контроль за додержанням Конституції і законів Союзу, указів Президента, рішень, що приймаються в рамках союзної компетенції; створення загальносоюзної криміналістичної обліково-інформаційної системи; організація боротьби із злочинами, що чиняться на території кількох республік; визначення єдиного режиму організації виправних установ.

Стаття 7. Порядок здійснення повноважень державних органів Союзу і спільних повноважень державних органів Союзу і республік

Питання, віднесені до спільної компетенції, вирішуються органами влади і управління Союзу і держав, які його утворюють, шляхом погодження, спеціальних угод, прийняття основ законодавства Союзу і республік та відповідних їм республіканських законів. Питання, віднесені до компетенції союзних органів, вирішуються ними безпосередньо.

Повноваження, прямо не віднесені статтями 5-ю і 6-ю до виключного відання органів влади і управління Союзу або до сфери спільної компетенції органів Союзу і республік, залишаються у віданні республік і здійснюються ними самостійно або на основі двосторонніх та багатосторонніх угод між ними. Після підписання Договору проводиться відповідна зміна повноважень органів управління Союзу і республік.

Учасники Договору виходять з того, що в міру становлення загальносоюзного ринку скорочується сфера безпосереднього державного управління економікою. Необхідний перерозподіл або зміна обсягу повноважень органів управління здійснюватиметься за згодою держав, які утворюють Союз.

Спори в питаннях здійснення повноважень союзних органів або реалізації прав і виконання обов'язків у галузі спільних повноважень органів Союзу і республік вирішуються за допомогою погоджувальних процедур. При недосягненні згоди спори виносяться на розгляд Конституційного Суду Союзу.

Держави, які утворюють Союз, беруть участь у реалізації повноважень союзних органів шляхом спільного формування останніх, а також спеціальних процедур погодження рішень та їх виконання.

Кожна республіка може шляхом укладення угоди з Союзом додатково делегувати йому здійснення окремих своїх повноважень, а Союз із згоди всіх республік передати одній або кільком з них здійснення на їх території окремих своїх повноважень.

Стаття 8. Власність

Союз і держави, які його утворюють, забезпечують вільний розвиток, захист усіх форм власності і створюють умови для функціонування підприємств і господарських організацій у рамках єдиного загальносоюзного ринку.

Земля, її надра, води, інші природні ресурси, рослинний і тваринний світ є власністю республік і невід'ємним надбанням їх народів. Порядок володіння, користування і розпорядження ними (право власності) встановлюється законодавством республік. Право власності у відношенні до ресурсів, розташованих на території кількох республік, встановлюється законодавством Союзу.

Держави, які утворюють Союз, закріплюють за ним об'єкти державної власності, необхідні для здійснення повноважень, покладених на союзні органи влади і управління.

Майно, яке є у власності Союзу, використовується в спільних інтересах держав, які його утворюють, у тому числі — в інтересах прискореного розвитку відстаючих регіонів.

Держави, які утворюють Союз, мають право на свою частку в золотому запасі, алмазному і валютному фондах Союзу, які є на момент укладення цього Договору. Їхня участь у подальшому нагромадженні і використанні скарбів визначається окремими угодами.

Стаття 9. Союзні податки і збори

Для фінансування видатків союзного бюджету, пов'язаних з реалізацією переданих Союзу повноважень, встановлюються єдині союзні податки і збори у фіксованих процентних ставках, що визначаються за погодженням з республіками, на основі поданих Союзом статей видатків. Контроль за видатками союзного бюджету здійснюється учасниками Договору.

Загальносоюзні програми фінансуються за рахунок пайових відрахувань заінтересованих республік і союзного бюджету. Обсяг і призначення загальносоюзних програм регулюються угодами між Союзом і республіками з урахуванням показників їх соціально-економічного розвитку.

Стаття 10. Конституція Союзу

Конституція Союзу грунтується на цьому Договорі і не повинна йому суперечити.

Стаття 11. Закони

Закони Союзу, конституції і закони держав, які його утворюють, не повинні суперечити положенням цього Договору.

Закони Союзу в питаннях його відання мають верховенство і обов'язкові для виконання на території республік.

Закони республіки мають верховенство на її території в усіх питаннях, за винятком тих, які віднесені до відання Союзу.

Республіка вправі припинити дію на своїй території закону Союзу і опротестувати його, якщо він порушує цей Договір, суперечить Конституції або законам республіки, прийнятим у межах її повноважень.

Союз вправі опротестувати і припинити дію закону республіки, якщо він порушує цей Договір, суперечить Конституції або законам Союзу, прийнятим у межах його повноважень.

Спори передаються до Конституційного Суду Союзу, який приймає остаточне рішення протягом одного місяця.

III. Органи Союзу

Стаття 12. Формування органів Союзу

Союзні органи влади і управління формуються на основі вільного волевиявлення народів і представництва держав, які утворюють Союз. Вони діють у суворій відповідності з положеннями цього Договору і Конституції Союзу.

Стаття 13. Верховна Рада Союзу РСР

Законодавчу владу Союзу здійснює Верховна Рада Союзу РСР, яка складається з двох палат: Ради Республік і Ради Союзу.

Рада Республік складається з представників республік, делегованих їх найвищими органами влади. За республіками і національно-територіальними утвореннями в Раді Республік зберігається не менша кількість депутатських місць, ніж вони мали в Раді Національностей Верховної Ради СРСР на момент підписання Договору.

Усі депутати цієї палати від республіки, яка безпосередньо входить до складу Союзу, мають при вирішенні питань один спільний голос. Порядок обрання представників та їх квоти визначаються в спеціальній угоді республік і виборчому законі Союзу РСР.

Рада Союзу обирається населенням усієї країни по виборчих округах з рівною кількістю виборців. При цьому гарантується представництво у Раді Союзу всіх республік — учасниць Договору.

Палати Верховної Ради Союзу спільно вносять зміни до Конституції СРСР; приймають до складу СРСР нові держави; визначають основи внутрішньої і зовнішньої політики Союзу; затверджують союзний бюджет та звіт про його виконання; оголошують війну і укладають мир; затверджують зміни кордонів Союзу.

Рада Республік приймає закони про організацію і порядок діяльності союзних органів; розглядає питання відносин між республіками; ратифікує міжнародні договори Союзу РСР; дає згоду на призначення Кабінету Міністрів Союзу РСР.

Рада Союзу розглядає питання забезпечення прав і свобод громадян СРСР і приймає закони в усіх питаннях за винятком тих, які відносяться до компетенції Ради Республік. Закони, прийняті Радою Союзу, набирають чинності після схвалення Радою Республік.

Стаття 14. Президент Союзу Радянських Суверенних Республік

Президент Союзу — глава союзної держави, який має найвищу виконавчо-розпорядчу владу.

Президент Союзу виступає гарантом додержання Союзного Договору, Конституції і законів Союзу; є головнокомандуючим Збройними Силами Союзу; представляє Союз у відно... контроль за в...

Президент ... загального, рі... ному голосува... два строки пі... дістав більше ... у голосуванні ... його утворюю...

Стаття 15. ...

Віце-президе... дентом Союзу... уповноваженн... і заміщає Пре... можливості зд...

Стаття 16. ...

Кабінет Мі... Союзу, підпор... повідальність ...

Кабінет Мі... погодженням ...

У роботі К... правом ухвал...

Стаття 17. ...

Конституці... засадах Прези... Ради СРСР.

Конституці... відність закон... зидента Союзу... тів Кабінету ... ституції Союз... республіками, ...

Стаття 18. ...

Союзні (фе... Радянських С... суд Союзу, су...

Верховний ... здійснюють су... Голови вищих... входять за по... ду Союзу і Ви...

Стаття 19. ...

Нагляд за ... нюється Гене... прокурорами (... їм прокурорам...

Генеральни... Радою Союзу ...

Генеральні ... чаються їх на... за посадою до... їй діяльності ... вони підзвітні ... держав, так і ...

Закл...

Стаття 20. ... зі РСР

Республіки ... ву (мови). Мо... РСР учасники...

Стаття 21. ...

Столицею С...

Стаття 22. ...

Союз РСР м...

Стаття 23. ...

Цей Догові... жавної влади ... ності з момен...

Для держав... про утворення... що втратив чи...

З набранн... писали його, ...

Відносини ... республік, які... ціалістичних ... підлягають вр... зу РСР, взаєм...

Стаття 24. ...

Союз і дер... відповідальніс... шкодовують ... говору.

Стаття 25. ...

Цей Догові... скасовані, змі... держав, які ут...

У разі пот... підписали Дог...

Стаття 26. ...

З метою бе... управління на... гани Союзу Р... гають свої по... державних ор... публік відпові... СРСР.

СУВЕРЕННИХ ДЕРЖАВ

нгають ви-
ринципів і
ановлення
розщепних

оюзу РСР
інтересів
у міжна-
ньоеконо-
ні позики
о боргу
льне вико-
і конти-

много роз-
ня загаль-
вої, кре-
ової полі-
ення
ного
них про-
у і погод-
носоюзних
дків сти-
их резер-

алузі па-
ргетичною
дним, за-
морським
ування і
ії, епізо-
лузі уп-
ікреспуб-

итань зай-
они, соці-
світи, охо-
ановлення
иших со-
ян з
рядку
мінімуму.
осліджень
встанов-
ки і с-
за
в і мето-
ціональ-
вища про-
для їх

законів
ються в
носоюзної
и; органі-
території
організа-

ержавних
х органів

рішують-
, які його
од, прий-
та відпо-
ві-
без-

-ю і 6-ю
Союзу
у і рес-
існюються
а багато-
Договору
и управ-

иру ста-
сфера
ою. Не-
жень ор-
держав,

союзних
в у га-
бліки ви-
ур. При
Консти-

у реалі-
ільного
едур по-

оди з
окремих
них пере-
риторії

печують
орюють
арських
нку.
рослин-
евід'єм-
кориcту-
становл-
сті у

відношенні до ресурсів, розташованих на території кількох республік, встановлюється законодавством Союзу.

Держави, які утворюють Союз, закріплюють за ним об'єкти державної власності, необхідні для здійснення повноважень, покладених на союзні органи влади і управління.

Майно, яке є у власності Союзу, використовується в спільних інтересах держав, які його утворюють, у тому числі — в інтересах прискореного розвитку відстаючих регіонів.

Держави, які утворюють Союз, мають право на свою частку в золотому запасі, алмазному і валютному фондах Союзу, які є на момент укладення цього Договору. Їхня участь у подальшому нагромадженні і використанні скарбів визначається окремими угодами.

Стаття 9. Союзні податки і збори

Для фінансування видатків союзного бюджету, пов'язаних з реалізацією переданих Союзу повноважень, встановлюються єдині союзні податки і збори у фіксованих процентних ставках, що визначаються за погодженням з республіками, на основі поданих Союзом статей видатків. Контроль за видатками союзного бюджету здійснюється учасниками Договору.

Загальносоюзні програми фінансуються за рахунок пайових відрахувань заінтересованих республік і союзного бюджету. Обсяг і призначення загальносоюзних програм регулюються угодами між Союзом і республіками з урахуванням показників їх соціально-економічного розвитку.

Стаття 10. Конституція Союзу

Конституція Союзу грунтується на цьому Договорі і не повинна йому суперечити.

Стаття 11. Закони

Закони Союзу, конституції і закони держав, які його утворюють, не повинні суперечити положенням цього Договору.

Закони Союзу в питаннях його відання мають верховенство і обов'язкові для виконання на території республік.

Закони республіки мають верховенство на її території в усіх питаннях, за винятком тих, які віднесені до відання Союзу.

Республіка вправі припинити дію на своїй території закону Союзу і опротестувати його, якщо він порушує цей Договір, суперечить Конституції або законам республіки, прийнятим у межах її повноважень.

Союз вправі опротестувати і припинити дію закону республіки, якщо він порушує цей Договір, суперечить Конституції або законам Союзу, прийнятим у межах його повноважень.

Спори передаються до Конституційного Суду Союзу, який приймає остаточне рішення протягом одного місяця.

III.
Органи Союзу

Стаття 12. Формування органів Союзу

Союзні органи влади і управління формуються на основі вільного волевиявлення народів і представництва держав, які утворюють Союз. Вони діють у суворій відповідності з положеннями цього Договору і Конституції Союзу.

Стаття 13. Верховна Рада Союзу РСР

Законодавчу владу Союзу здійснює Верховна Рада Союзу РСР, яка складається з двох палат: Ради Республік і Ради Союзу.

Рада Республік складається з представників республік, делегованих їх найвищими органами влади. За республіками і національно-територіальними утвореннями в Раді Республік зберігається не менша кількість депутатських місць, ніж вони мали в Раді Національностей Верховної Ради СРСР на момент підписання Договору.

Усі депутати цієї палати від республіки, яка безпосередньо входить до складу Союзу, мають при вирішенні питань один спільний голос. Порядок обрання представників та їх квоти визначаються в спеціальній угоді республік і виборчому законі Союзу РСР.

Рада Союзу обирається населенням усієї країни по виборчих округах з рівною кількістю виборців. При цьому гарантується представництво у Раді Союзу всіх республік — учасниць Договору.

Палати Верховної Ради Союзу спільно вносять зміни до Конституції СРСР; приймають до складу СРСР нові держави; визначають основи внутрішньої і зовнішньої політики Союзу; затверджують союзний бюджет та звіт про його виконання; оголошують війну і укладають мир; затверджують зміни кордонів Союзу.

Рада Республік приймає закони про організацію і порядок діяльності союзних органів; розглядає питання відносин між республіками; ратифікує міжнародні договори Союзу РСР; дає згоду на призначення Кабінету Міністрів Союзу РСР.

Рада Союзу розглядає питання забезпечення прав і свобод громадян СРСР і приймає закони в усіх питаннях за винятком тих, які відносяться до компетенції Ради Республік. Закони, прийняті Радою Союзу, набирають чинності після схвалення Радою Республік.

Стаття 14. Президент Союзу Радянських Суверенних Республік

Президент Союзу — глава союзної держави, який має найвищу виконавчо-розпорядчу владу.

Президент Союзу виступає гарантом додержання Союзного Договору, Конституції і законів Союзу; є головнокомандуючим Збройними Силами Союзу; представляє Союз у відносинах із зарубіжними країнами, здійснює контроль за виконанням міжнародних зобов'язань Союзу.

Президент обирається громадянами Союзу на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні строком на 5 років і не більше ніж на два строки підряд. Обраним вважається кандидат, який дістав більше половини голосів виборців, які взяли участь у голосуванні в цілому по Союзу і в більшості держав, що його утворюють.

Стаття 15. Віце-президент Союзу РСР

Віце-президент Союзу РСР обирається разом з Президентом Союзу РСР. Віце-президент Союзу виконує за уповноваженням Президента Союзу окремі його функції і заміщає Президента СРСР у разі його відсутності і неможливості здійснення ним своїх обов'язків.

Стаття 16. Кабінет Міністрів Союзу РСР

Кабінет Міністрів Союзу — орган виконавчої влади Союзу, підпорядкований Президентові Союзу і несе відповідальність перед Верховною Радою.

Кабінет Міністрів формується Президентом Союзу за погодженням з Радою Республік Верховної Ради Союзу.

У роботі Кабінету Міністрів Союзу беруть участь з правом ухвального голосу глави урядів республік.

Стаття 17. Конституційний Суд Союзу РСР

Конституційний Суд Союзу РСР формується на рівних засадах Президентом СРСР і кожною з палат Верховної Ради СРСР.

Конституційний Суд Союзу розглядає питання про відповідність законодавчих актів Союзу і республік, указів Президента Союзу і президентів республік, нормативних актів Кабінету Міністрів Союзу Союзному Договору і Конституції Союзу, а також розв'язує спори між Союзом і республіками, між республіками.

Стаття 18. Союзні (федеральні) суди

Союзні (федеральні) суди — Верховний Суд Союзу Радянських Суверенних Республік, Вищий арбітражний суд Союзу, суди в Збройних Силах Союзу.

Верховний Суд Союзу і Вищий арбітражний суд Союзу здійснюють судову владу в межах повноважень Союзу. Голови вищих судових, арбітражних органів республік входять за посадою відповідно до складу Верховного Суду Союзу і Вищого арбітражного суду Союзу.

Стаття 19. Прокуратура Союзу РСР

Нагляд за виконанням законодавчих актів Союзу здійснюється Генеральним прокурором Союзу, генеральними прокурорами (прокурорами) республік і підпорядкованими їм прокурорами.

Генеральний прокурор Союзу призначається Верховною Радою Союзу і їй підзвітний.

Генеральні прокурори (прокурори) республік призначаються їх найвищими законодавчими органами і входять за посадою до складу колегії Прокуратури Союзу. У своїй діяльності по нагляду за виконанням союзних законів вони підзвітні як найвищим законодавчим органам своїх держав, так і Генеральному прокурору Союзу.

IV.
Заключні положення

Стаття 20. Мова міжнаціонального спілкування в Союзі РСР

Республіки самостійно визначають свою державну мову (мови). Мовою міжнаціонального спілкування в Союзі РСР учасники Договору визнають російську мову.

Стаття 21. Столиця Союзу

Столицею Союзу РСР є місто Москва.

Стаття 22. Державна символіка Союзу

Союз РСР має державний Герб, Прапор і Гімн.

Стаття 23. Набрання Договором чинності

Цей Договір схвалюється найвищими органами державної влади держав, які утворюють Союз, і набирає чинності з моменту підписання їх повноважними делегаціями.

Для держав, які його підписали, з цієї ж дати Договір про утворення Союзу РСР 1922 року вважається таким, що втратив чинність.

З набранням Договором чинності для держав, які підписали його, діє режим найбільшого сприяння.

Відносини Союзу Радянських Суверенних Республік і республік, які входять до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік, але не підписали цей Договір, підлягають врегулюванню на підставі законодавства Союзу РСР, взаємних зобов'язань і угод.

Стаття 24. Відповідальність за Договором

Союз і держави, які його утворюють, несуть взаємну відповідальність за виконання взятих зобов'язань і відшкодовують збитки, заподіяні порушеннями цього Договору.

Стаття 25. Порядок зміни і доповнення Договору

Цей Договір або окремі його положення можуть бути скасовані, змінені або доповнені тільки за згодою всіх держав, які утворюють Союз.

У разі потреби, за погодженням між державами, які підписали Договір, можуть прийматись додатки до нього.

Стаття 26. Наступність найвищих органів Союзу

З метою безперервності здійснення державної влади і управління найвищі законодавчі, виконавчі та судові органи Союзу Радянських Соціалістичних Республік зберігають свої повноваження аж до сформування найвищих державних органів Союзу Радянських Суверенних Республік відповідно до цього Договору і нової Конституції СРСР.

І БАХУСУ ВАЖКО В СОЮЗІ

На Очаківщині хліб пристойно родить раз на п'ятирічку. Ще стародавні греки з свого тутешнього поселення Ольвія серед сільськогосподарських культур віддавали перевагу вирощуванню винограду. Чи не від них пішов знаменитий «Очаківський рислінг»? Під цим сортом винограду лишилися лічені гектари. Так само забудьте про артемівське шампанське, ужгородські та одеські коньяки, складовими частинами яких також були очаківські винопродукти.

Стрімко скорочуються площі під виноградниками: за п'ять років — майже на третину. А про заміну старої лози взагалі годі й говорити — за два роки не посаджено жодного кущика. Отже, постала цілком реальна загроза припинення виноградарства на півдні України, і «лідерами» цього фіналу, безсумнівно, стануть сім очаківських виноградгоспів.

Початок розвалу поклала зима 1984—85 року. Люті морози, які докотилися й до цих країв, проспівали останню пісню не одній лозі. Тільки-но почали відроджувати, тут рук доклав відомий документ. Виконавці «доленосної» кампанії діяли настільки затято, що і досі луна не спала.

— Шкода не стільки пущених під сокиру цінних сортів, — каже головний агроном району Олександр Яровенко, — скільки вщент зруйнованої системи матеріально-технічного забезпечення виноградарства. Скажімо, наша промисловість майже повністю припинила випуск спеціальної техніки для обробітку виноградників: культиваторів, обприскувачів...

Ще одна проблема — так звані шпалери. Згниє твій урожай, загине лоза, якщо не піднімеш її від землі. Для цього й ставлять на виноградниках залізобетонні стовпчики та натягують між ними дріт. От саме цих нехитрих лаштунків і забракло. Якщо з цементом для стовпчиків ще так-сяк, то за арматурою та дротом треба їхати до безпосередніх виготовлювачів. Найближчі — у Криму та Одесі. У них безліч своїх виробничих негараздів... У хід починає йти все: бартер, особисті зв'язки, але якщо немає металу, то й золоті гори не допоможуть.

Не зрозуміло, яка роль у перехідний період Держпостачу. Втім, думаю, якщо ця організація існує, то повинна ж таки чимось забезпечувати!

Як розповідав голова радгоспу «Лиманський» Володимир Савченко, вони через нестачу шпалер змушені на чималій ділянці вже четвертий рік обрізати виноградні кущі під корінь. Марно казати про втрачені додаткові центнери продукції, головне — шкода праці людської. До речі, бригади виноградарів у цьому радгоспі на орендному підряді, отже, втрати відразу позначаються на гаманцях робітників. Подібна ситуація склалася в кожному господарстві і, думаю, не тільки району, але й республіки в цілому.

Дефіцит шпалер породжує ще один небезпечний для виноградарства дефіцит — саджанців. Їх дотепер постачали обласний плодорозсадник та Одеський науково-дослідний інститут виноградарства і виноробства імені Таїрова. Але вже кілька років від господарств немає замовлень і плодорозсадники починають перепрофільовуватися на інші види продукції.

Через місяць розпочинається збиральний сезон. Район попросив зменшити держзамовлення з 21 тисячі тонн загального обсягу продукції до 16 тисяч. Та й ця цифра може залишитися тільки на папері...

Сергій ГЛУШКО.
Миколаївська область.

Ім'я австрійського підприємця і радянського громадянина Едуарда Лашутіна досить відоме в ділових колах. Він став одним з перших бізнесменів, які в роки перебудови прийшли на український ринок. А це закономірно, адже Едуард Іванович родом з України, тривалий час працював у Києві. Довго жив за рубежем у європейських країнах, останнім часом у Відні, де заснував власну фірму «Едла», яка й стала співзасновником і співвласником кількох спільних радянсько-австрійських підприємств в деяких республіках, в тому числі семи — на Україні. Недавно в Києві створено координаційний центр їх діяльності. Свого часу ми настільки увірували в ефективність роботи спільних підприємств, що сприймали їх мало не як панацею від усіх наших економічних бід. Та минув час, і ми вкотре розчарувалися — з десятків діють лише одиниці. І серед тих, які успішно працюють, — підприємства «Едланда». От чому варто уважніше придивитися до досвіду роботи Едуарда Лашутіна, засновника і керівника таких підприємств на Україні.

Кореспондент «Голосу України», маючи розмову з ЕДУАРДОМ ЛАШУТІНИМ, запитав, що ж спонукає його так наполегливо і цілеспрямовано добиватися розширення своєї присутності на українському ринку в часи певної нестабільності, ризику, а то й непевності.

Ринкові студії

СПІЛКА ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЗАХИСТЯТЬ САМІ СЕБЕ

— Ну, хто не ризикує, той не п'є шампанського,— пожартував Едуард Іванович.— Крім того, ви дещо перебільшуєте — нині на Україні як ніколи багато можливостей для ділових людей. Та мене приваблює не тільки це, точніше не стільки можливість зробити тут бізнес, скільки зробити саме тут бізнес, де я народився, де моє коріння, де могили моїх батьків. Пояснити це одним словом, мабуть, неможливо.

Крім того, підприємницькій діяльності сприяє ряд нових законодавчих актів — і союзних, і республіканських, які дають можливість працювати іноземним фірмам, як, приміром, моїй.

— Що, власне, являють собою структури, які ви створили разом з українськими підприємствами?

— Це до певної міри система підприємств і управлінських структур, які діють у кількох республіках Радянського Союзу. Вони випускають широкий, до 100 найменувань, асортимент продукції, в основному товарів масового попиту. Це швейні, трикотажні, панчішно-шкарпеткові вироби, меблі, ціла гама товарів деревообробки та з пластмас, промислово-технічного призначення. В Казахстані заготовляємо шкіросировину з тим, щоб пустити її в діло. Такий широкий асортимент дозволить нам легко маневрувати на товарному ринку, допоможе уникнути небезпеки при затоваренні ринку якимось одним видом продукції. Тобто вся наша діяльність спрямована на виробництво товарів.

— Наскільки мені відомо, на Україні функціонує сім спільних підприємств «Едланда». В яких регіонах вони діють? І взагалі цікаво: що це за підприємства, звідки вони, так би мовити, походять?

— Працюють вони в Тернопільській, Рівненській, Чернівецькій, Львівській, Івано-Франківській, Чернігівській областях. Зайнято там майже дві тисячі працюючих.

Частину підприємств моя фірма разом з трудовими колективами взяла в оренду у відомств, інші були напівзруйновані або незавершені об'єкти. Викуповуємо їх, встановлюємо там нове обладнання або ж модернізуємо старе. При цьому всі працівники перейшли в штат СП.

— Ви сказали — викупили? Але...

— Так, вам не почулося. Викупили. Справа в тому, що за статутом СП колектив має право викупити підприємство, якщо це обумовлено в договорі про оренду. Звичайно, за умови, що наші інвестиції, вкладені в модернізацію чи переоснащення, перевищують його залишкову вартість. Сплачуємо і все інше, що передбачено законодавством чи домовленостями.

Беремося також виконувати держзамовлення, якщо воно є і забезпечується державним матеріально-технічним постачанням. Як бачите, орендодавач, не піклуючись про життєдіяльність колективу і виробництва, одержує все, що йому належить.

— Який капітал вклала ваша фірма «Едла» у створення спільного підприємства?

— Статутний фонд СП становить 8,5 мільйона карбованців, з них 80 відсотків у вільно конвертованій валюті, сучасному обладнанні та ін.

— Цікаво, але іноземні фірми не дуже поспішають інвестувати українські проекти...

— Бачите, мені здається, що співробітництво «Едли» з українськими підприємствами — не зовсім типовий приклад. Це якраз той щасливий випадок, коли «Едла» — австрійська юридична особа належить радянському громадянину, в даному разі мені. І мені не суть важливо, де є прибуток — в Австрії чи на Україні. Тим більше, що на Україні значно більше можливостей для випуску і реалізації товарів, ніж у перенасиченій ними Австрії.

Гарантією слугує зобов'язання нашого спільного підприємства протягом п'яти років не вивозити прибуток з України.

— Протягом п'яти років?

— Так, за цей час, думаю, економічна ситуація в республіці стабілізується. Але якщо труднощі все ж будуть, то ми готові подовжити цей строк.

У фірми «Едла», як кажуть, свій інтерес. Ну, а в іншої сторони — української?

— Я б ці інтереси не роз'єднував, бо вони спільні — в збільшенні вирсбництва товарів для людей, вищого прибутку, створенні благополуччя і добробуту кожному працюючому.

— Це щось схоже на комунізм, побудований в окремо взятому селі...

— Ви даремно іронізуєте. Ми справді знайшли баланс інтересів, спосіб захисту колективу від пограбування з боку державних органів, які загнали людину у безвихідь.

— Яким чином?

— Ми створюємо Спілку захисту інтересів трудящих «Едланда», члени якої стануть співвласниками основних засобів виробництва усіх наших підприємств системи «Едланда». Тобто колективізуємо частину власності.

— На зразок профспілки?

— Це не профспілка у чистому вигляді, бо вона об'єднуватиме людей не за професійними ознаками, а всіх, хто працює в «Едланді». Я вважаю, що профспілки, які в СРСР існували досі, були додатком до державної машини і мали дуже обмежені можливості, особливо щодо захисту інтересів кожного працюючого окремо.

— Виходить, що члени створюваної Спілки не матимуть права ні на страйк, ні на який інший протест у відстоюванні своїх інтересів? Що може бути зручнішим для адміністрації?

— Бачите, ви теж підходите з погляду застарілих ідеологічних догм, від яких уже навіть КПРС відмовилася. Звичайно, якщо створювати профспілку для проведення маніфестацій, то ви маєте рацію. А якщо для захисту своїх прав економічним шляхом, то тут інтерес інший. Наша Спілка матиме свої кошти від частки вкладеного капіталу як дивіденди, зможе засновувати на них нові підприємства, інвестуватиме необхідні соціальні проекти, будівництво житла, здравниць, культурних закладів і одержуватиме прибутки.

Ми знайдемо таку точку спільного інтересу, за якої наша Спілка, беручи участь у розподілі прибутку, реально зможе вирішувати, коли слід добиватися більшого сьогодні, а де слід подумати і про прийдешнє.

А застрайкувати, щоб добитися підвищення зарплати, справа найпростіша. Тільки це обов'язково зумовить зростання собівартості продукції, а отже і цін, що призводить до нівелювання грошей, інфляції. То який сенс? Це самогубство для підприємства, що неодмінно призведе до банкрутства. Ми ж повинні випускати конкретну продукцію, щоб реально зберегти робочі місця, одержати прибуток.

— Однак хіба не може створитися ситуація, коли члени профспілки змушені будуть висловити протест?

— Теоретично — так. Приміром, якщо підприємство має 50-відсоткову рентабельність, а зарплата у робітників як при 20-відсотковій. Але такі ситуації обумовлені в статуті, тому вони нереальні.

— А як до створення Спілки поставилася Українська федерація незалежних профспілок?

— Прихильно. Адже Спілка стане членом цієї федерації.

— І все ж, як ви «впишетеся» у все ще існуючу систему розподілу? З тими ж путівками, наприклад, житлом, зрештою, як будуть нараховуватися пенсії?

— Дуже істотне питання. Вартість путівок, які, наприклад, надає Федерація, вже не по кишені багатьом членам профспілки. Зарплата ж у «Едланді» значно вища, ніж на державних підприємствах, тож наші робітники мають більше можливостей сплатити за свою путівку. Та й дотації Спілка надаватиме, з часом з'являться і свої пенсіонери, і власне житло.

А пенсії — як і всім радянським людям — за чинним законодавством. Тільки Спілка до заробленої державної пенсії зможе доплачувати чималі суми.

Крім того, наші підприємства перераховуватимуть частку прибутку в бюджети місцевих Рад цільовим призначенням на допомогу малоімущим та на спорудження житла для багатодітних сімей, так що піклуватимемося не тільки про своїх працівників. Розміри перерахувань регулюватимуться за погодженням із Спілкою. Спілка робитиме все, щоб матеріально забезпечити своїх членів не тільки в майбутньому, а й сьогодні. Коли буде забезпечене сьогодення, не так боязно буде за старість.

— Ох, і картину ж ви намалювали...

— Так є і так буде, бо наші люди хоч не так багато, але вже змогли переконатися: їхній добробут залежить від них, і сподіваюся, що повірили в це. Так, ми випускаємо поки що невеликі обсяги продукції. Наприклад, тернопільські підприємства — на 10 мільйонів карбованців щороку. Але ж виробництво розширюватиметься — його обсяги зростатимуть. А це означає, що зростатиме і матеріальний достаток людей, які захистять себе самі, не чекатимуть на благодійників.

Інтерв'ю взяла Валентина ПИСАНСЬКА.

Нуль уваги

ЕХ, ДОРОГИ...

Ходили ми ходили дорогами, чекали ми чекали автобусів та поїздів, зрештою, вирішили взятися за перо. І спричинила це не так образа за власні нещастя, хоча і це немаловажно, як усвідомлення того, що в такій ситуації перебуває більшість жителів республіки. Всі ходять, голосують, чекають, та, так і не дочекавшись, б'ють ноги об наші погані дороги.

Ми, жителі міста Кам'янки, працюємо в Смілі Черкаської області на різних підприємствах і їздимо туди приміським транспортом. І поневіряння наші починаються із самого початку дороги. Наприклад, автобус із центру Кам'янки до залізничної станції виїжджає о 6 годині 30 хвилин, а приміський поїзд залишає станцію о 6 годині 32 хвилини. Так само ввечері поїзд прибуває до Кам'янки за розкладом о 18-й годині, але автобус вирушає до міста о 18-й годині. Коли зважувати, що із прибуттям транспорт завжди запізнюється, а відходить за розкладом, то стане зрозумілим, що майже щодня кілометри від станції до центру міста ми долаємо пішки. Втім, кому до цього є діло...

Проте ситуацію можна поліпшити, якщо зробити зупинку приміського поїзда в центрі Кам'янки. Скільки збереглося б часу, нервів людям та й, зрештою, грошей, які йдуть сьогодні на автобусне перевезення. До того ж, уже є план розташування такої зупинки, обчислено її кошторис. Але саме той, хто, здавалося б, мав бути зацікавлений у цій зупинці, тобто місцева влада, і є її противником. Аргументи у неї прості: мовляв, зупинка буде сприяти відпливу робочої сили на престижні підприємства в Смілу. Отакі пироги...

До речі, ще кілька слів саме про них. Коли б у центрі Кам'янки була зупинка приміського поїзда, то до міста значно збільшився б потік сільськогосподарської продукції з навколишніх сіл Косарі, Пляківка, Райгорода. Бо цим поїздом саме нам було б зручно привозити продукти на базар, а так замість пиріжків поки що маємо дулю з маком.

А. КАУРОВ, С. ГНАТЕНКО, всього 24 підписи.

Кам'янка Черкаської області.

— Жнива-91 —

ХЛІБ ЗДАМО, АЛЕ...

Виступ нашого прем'єра В. Фокіна по республіканському телебаченню подивитися не зміг. Саме в той час був у відрядженні — домовлявся про поставки алюмінієвих конструкцій під будівництво у селі спортивного комплексу. Умови договору, який довелося укласти, такі: за кожну тонну матеріалу платимо втричі більше, ніж він коштував торік, плюс на суму контракту мусимо продати партнерам за державними цінами гречку.

Давайте порівнювати й аналізувати: закупівельні ціни на хліб підняли на 43 відсотки, а собівартість продукції у зв'язку з подорожчанням техніки, запчастин, матеріалів — у 2—2,5 раза. Правда, зерно, понад планове замовлення, можна продавати за біржевими цінами, однак урожайність цього року така, що навряд чи багато хто скористається з цієї можливості. Не від хорошого життя господарства притримують хліб у себе і не «колективний егоїзм», як говорив Вітольд Павлович, є причиною зволікань продажу зерна державі. Вважаю, що в основі проблеми лежить недосконалість цінового механізму в умовах переходу до ринкових відносин. Хіба ж це правильно, що промисловості дозволено за власним розсудом піднімати до небесних ціни на ті ж трактори чи комбайни, а селянина ніхто навіть не спитав про ціни на його продукцію? Продиктували «згори» і крутись як хочеш.

Це суто радянський винахід. Замість серйозної економічної роботи—заклики до патріотизму, до свідомості і т. п. Аби не було якихось підозр, скажу: наш колгосп сповна виконає план продажу хліба державі. І не тому, що ми такі свідомі, а тому, що є для цього можливості. В противному разі, напевне, і нам довелося б «саботувати» постанови. Хоча це нікому невигідно. Господарства, які зберігають зерно на токах, можуть більше втратити, ніж виграти. Реалізація хліба поза державним «кланам» має безліч підводних рифів і складностей.

А ще селянам набридло, що їх постійно обдурюють. Торік наш колгосп імені Ватутіна за здане зерно мав одержати 1000 тонн комбікорму, але не дали жодного кілограма. Те ж саме з автомобілями, будматеріалами, товарами широкого вжитку. Цього року уряд знову багато чого обіцяє. Та чи дотримає свого слова?

Володимир ТИМЧЕНКО,
голова колгоспу імені Ватутіна.
Сумська область.

Тридцять другий раз у своєму житті жниве комбайнер Олександр Білостоцький з колгоспу імені Комінтерну Рокитнянського району на Київщині...
У найближчих номерах «Голосу України» буде вміщено фоторепортаж Сергія Ковальчука з полів цього району.

НЕ ДО ВЛАСНОЇ КОМОРИ

До державних засіків відправили більшу частину хліба, виданого їм як натуроплату, члени механізованого загону лауреата Державної премії УРСР Миколи Довбенка з колгоспу імені XX з'їзду КПРС Комінтернівського району. Оскільки механізаторам, згідно з укладеною між ними та правлінням господарства угодою, належало сім відсотків валового виробництва зерна, то загалом це склало немало — близько 600 тонн.

— Таке добровільне рішення членів загону дало нам змогу вдвоє перекрити державне замовлення на хліб, — каже голова правління колгоспу Микола Гузь.— Економічно це виявилося дуже вигідним кроком, адже доплати за надпланове зерно значно зміцнюють фінансове становище господарства, дають змогу купувати техніку, будматеріали, що, відомо, останнім часом значно подорожчали. Та й самі механізатори загону не залишилися в програші — за кожний кілограм зерна ми виплатили їм по 70 копійок, тобто стільки, скільки платить, закуповуючи його в людей, місцева заготконтора.

Виконання двох держзамовлень аж ніяк не значить, що господарство вимело всі закутки, не залишивши фуражу для тваринництва. Кожен з 2200 гектарів ранніх зернових дав тут по 38,3 центнера збіжжя. Загін М. Довбенка зібрав ним же вирощене за 12 робочих днів, до мінімуму звівши втрати. Отож, вистачило й державі, й по кілограму зерна на зароблений карбованець — колгоспникам, і на корми дещо залишили. А до повної норми доберуть кукурудзою. Її з кожного гектара буде в зерні не менше як 35 центнерів. Звідси, до речі, візьмуть для потреб власних «домашніх ферм» свої 7 відсотків валового збору й механізатори-довбенківці, адже теж мають на подвір'ях худобу та птицю: за м'ясом, молоком, яйцями до міста не їздять.

За прикладом колгоспу імені XX з'їзду КПРС держзамовлення на хліб виконали 18 господарств. Кілька, правда, де врожайність виявилася низькою, з цим не справляються. Та це, однак, аж ніяк не завадить району розрахуватися з державою сповна в цілому.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеська область.

«ЗАТИСКУЮТЬ» ЗЕРНО

— Я не знаю, як ті голови колгоспів, що «затискують» зерно, можуть дивитися людям у вічі? — почав розмову перший заступник голови агропромради Олександр Чуприна.— В очі лікарів, котрі їх лікують, учителів, що виховують їхніх дітей, робітників, будівельників... Так, над селом не одне десятиріччя чорно знущалися. Так, обдирали, забирали продукцію за безцінь, обділяли культурою і влаштуванням побуту. То що ж зараз нам — наїжачитися проти всіх, плюнути на те, що республіка наша у такому складному стані, плюнути на урядові рішення, взяти по великій пухкій паляниці у руку і по шматку тлустого м'яса у другу і спокійно дивитися на інших?

Не буду більше «теоретизувати», а наведу ліпше кілька цифр. Обмолотивши хліба трохи більш як на половині площ, ми вже продали зерна державі майже дві третини від замовлення. Господарству Дубровицького району, наприклад, реалізували хліба у півтора раза більше, ніж намічалося, близькі до завершення планів продажу зерна державі колгоспи і радгоспи Костопільського, Червоноармійського, Здолбунівського та багатьох інших районів.

Не стану говорити про погодні умови — вони всім відомі. Жнивувати ще, ой, скільки, а тут невблаганно насуваються інші гарячі роботи — копання картоплі, силосування, цукрові буряки... Отже, треба працювати, щоб було що їсти. А на ситий шлунок буде легше розібратися в усіх наших справах...

Записав Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».
Рівненська область.

— На контролі — виконання рішень уряду —

Харківська область

ЯК ВАС ОБШУКАТИ?

Не виключено, що незабаром окремі повідомлення з харківського корпункту «Голосу України» будуть нагадувати оперативні міліцейські повідомлення. Рішенням облвиконкому на всіх автомагістралях при в'їзді і виїзді з області створено шість стаціонарних та 19 пересувних пунктів-груп по контролю за вивезенням товарів. На вокзалах, автостанціях, в аеропорту виділяються приміщення для розташування контрольних пунктів та оперативних пошукових груп.

«Продовольчі митниці» на виїзних шляхах з «прикордонної» області діють уже кілька тижнів. Працівники міліції всіх пускають, але нікого за межі області з продовольчим товаром не випускають, якщо для цього немає відповідного дозволу влади. За цей час затримано десятки автомобілів із забороненим для вивезення вантажем: тонни зерна, цукру, масла, овочів, інших дефіцитних продовольчих продуктів. Серед іншого — автомобіль із зброєю, гранатами, викраденими старшим офіцером з військових складів Харківського гарнізону (по цьому факту порушена кримінальна справа, подробиці в найближчому номері газети).

Однак, якщо до 10 серпня працівники міліції перевіряли в основному вантажні автомобілі, відповідність вантажу до супровідних документів, то тепер, згідно з рішенням Кабінету міністрів УРСР, працівникам міліції дозволено оглядати й легкові авто, зупиняти автобуси, перевіряти наші чемодани, сумки та й, напевне, наші кишені. Адже там можна легко приховати дві пачки чаю, десяток цигарок. А це вже «кримінал».

Не знаю, як у інших «прикордонних областях», але з Харківщини за межі республіки тепер дозволяється вивозити лише кілограм хліба, півкілограма ковбаси, стільки ж масла, пачку маргарину, пачку чаю, пляшку горілки, 4 пачки тютюнових виробів. Не можна вивозити телевізори, холодильники, радіоприймачі, магнітофони, відеоапаратуру, пральні машини, іншу побутову техніку, мотоцикли, велосипеди, тканини, взуття, білизну, шкарпетки і тому подібне. Що можна вивозити? Все, що не заборонено. Але у цьому списку перелік майже всіх товарів вжитку.

Зрозуміло, рішення уряду республіки облвиконкомом прийняте не заради задоволення власних амбіцій. Ситуація на Україні критична і не тільки з продовольчими товарів. Зокрема заступник голови облвиконкому І. Бей заявив, що коли не вжити необхідних негайних жорстких заходів, область не припасе на зиму не тільки до хліба, а й самого хліба. Але чи можуть працівники міліції на період утворення Державної інспекції УРСР по контролю за вивезенням товарів і матеріальних цінностей виконувати на неї покладені обов'язки, не порушуючи чинного законодавства? В облпрокуратурі сказали: ні, не можуть. Адже для будь-якого обшуку потрібна санкція прокурора. В іншому випадку міліція ризикує «нарватися» на службові неприємності.

Невже знову розрахунок на темний народ, який повинен тремтіти від однієї появи міліції, і як бути з тими, хто прихопив з собою в дорогу «зайве багатство»?.. І відповідно до якого параграфа чи пункту закону новоспечені органи будуть вилучати його у пасажирів? Врешті-решт, чому силова політика знову настроєна проти простого люду, а не щодо відповідальних осіб, які здебільшого міняють продовольчі товари на «відки» чи інший ширвжиток?

Микола КОСИЙ,
власний кореспондент «Голосу України».

Херсонська область

ВЕЗУТЬ, ЗАТРИМУЮТЬ... І ЗНОВУ ВЕЗУТЬ

Наприкінці липня пости міліції затримали понад 30 моторизованих валок, які вивозили плодоовочеву продукцію за межі області й республіки.

Ось зміст повідомлень з автомобільних трас. Радгосп «Батумський» Білозерського району відвантажив у Мінськ 75 тонн помідорів. Каховська райзаготконтора везла до білорусів більше ніж шість тонн абрикосів і понад сім тонн картоплі. 20 тонн голопристанських кавунів теж не доїхали до Білорусії. Інші адреси вивозу продукції — Твер, Орел, Москва, Білгород, Петрозаводськ, Ленінград, районні центри Азербайджану і навіть деякі міста Польщі. Велику спритність в овочевому бізнесі прагнули проявити представники Закавказзя. Очевидно, в північних регіонах країни до їхньої комерції стали придивлятися пильніше — от вони й перебралися на Херсонщину, де народ виявився більш податливий.

На думку керівників обласного управління внутрішніх справ, рано ще закривати ті 11 постів, які діють на всіх автомагістралях. Серед «чорних» валків (так у нас називають продовольчо-комерційні-бартерні каравани, хоча бартером часом тут і не пахне) зустрічаються й авто, завантажені хлібом. Повернуто автомашини з Великоолександрівського району, що везли зерно в одну із республік, така ж доля спіткала й високопільців. Керівники цього району офіційно санкціонували хлібні рейси за межі області.

Деяким обозам вдалося проскочити рідні кордони, але їх зупинили й повернули додому міліцейські пости в інших областях України.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

СУБОТНІЙ ВИПУСК

З миру — по факту —

● Уряд ФРН вирішив надати Ізраїлю один мільярд марок як фінансову допомогу для закупівлі зброї та військової техніки. 800 мільйонів марок із цієї суми будуть витрачені на оплату двох підводних човнів, замовлених Ізраїлем у ФРН.

● Єгипетське керівництво вирішило повністю відкрити кордон з Лівією. Передбачається ліквідувати всі контрольно-пропускні пункти, паспортну і митну службу на кордоні. Лівійським громадянам надається право проживати в АРЄ без реєстрації в органах внутрішніх справ. Раніше про такі ж дії з свого боку оголосило лівійське керівництво.

● Триває доброчинний похід яхти «Батьківщина» з фотовиставкою «Будні Чорнобиля» на борту. Двомісячний рейс проходитиме за маршрутом Київ — Стамбул — Неаполь — Марсель — Туніс — Київ.

● Інститут атмосферної фізики Академії наук Китаю стверджує, що катастрофічні паводки в країні спричинені, здебільшого, пожежами на кувейтських нафтопромислах і виверженнями вулкана Пінатубо на Філіппінах.

● Одеське творче об'єднання «Маски» нещодавно повернулося з Колумбії. Колектив став лауреатом восьмого міжнародного фестивалю гумору в Боготі.

● Уряд Куби пом'якшив еміграційні закони, надавши право на виїзд із країни громадянам віком від 20 років і старше. Раніше таке право мали жінки і чоловіки віком від 30 років.

● «Завдання об'єднати батьківщину не повинно бути залишене нашим нащадкам. Наша мета — добитися возз'єднання вітчизни за життя нинішнього покоління»,— заявив президент КНДР Кім Ір Сен.

● За повідомленням офіційного польського представника, який побажав залишитися невідомим, замовлені Польщею у США винищувачі Ф-16 та протиракетна система «Петріот» можуть бути поставлені із США тільки через 3—4 роки, «бо, поки у Польщі перебувають радянські війська, про американські поставки годі й говорити».

● Фінляндія вирішила звернути особливу увагу на злочинні групи з СРСР. У Хельсінкі сформовані спеціальні бригади для боротьби з радянською мафією, яка, за слозами офіційного представника Фінляндії, контролює проституцію і експортує до Фінляндії наркотики, горілку та гормональні засоби.

● У Югославії відбулося чергове подорожчання. Оплата за проїзд на міському транспорті збільшилася на 46 відсотків. Прийнято також рішення підвищити ціни на 20 відсотків на хлібобулочні вироби.

● Керівник служби державної безпеки ФРН П. Мюнстерман виступив із заявою, у якій повідомив про можливість співробітництва з КДБ. Передбачається спізпраця обох відомств у боротьбі з міжнародним тероризмом, а також торгівлею наркотиками.

● 24-річний північнокорейський спортсмен-дзюдоїст попросив політичного притулку в Сеула. Це рішення він прийняв після програшу турніру в Барселоні і мотивував своє прохання тим, що після повернення додому його чекала б відставка і направлення на роботу в одну з вугільних шахт КНДР.

Експрес-новини

Рада Безпеки ООН затвердила одноразовий продаж Іраком нафти на суму 1,6 мільярда доларів для закупівлі продовольства і предметів першої необхідності. За прийняття такої резолюції голосували 13 країн, окрім Куби. Йемен при голосуванні утримався. Цей проект буде повністю втілюватися Організацією Об'єднаних Націй. Представник Іраку в ООН засудив це рішення «як систему неоколоніальної опіки». Посол США в ООН заявив, що ретельний контроль за продажем іракської нафти «завадить Хусейну одержати політичні вигоди із страждань іракського народу».

* * *

Комісія, яка здійснює нагляд за угодою про припинення вогню між супротивними сторонами в Югославії, організувала обмін 85 полоненних. Це відбулося вчора після тривалих переговорів. Обмін було проведено в різних місцях. Понад 200 чоловік загинули з того часу, як Словенія і Хорватія оголосили про свою незалежність і розпочали воєнні дії.

* * *

Папа Римський Іоанн Павло II завершив свій візит до Польщі і прибув до Угорщини. Тисячі прочан із Закарпаття відправилися на зустріч із Папою Римським в угорське містечко Марія-Повч.

* * *

Перед будинком чехословацького телебачення в Празі відбувся мітинг протесту «Об'єднання за республіку» — республіканської партії ЧСФР.

* * *

Сенегал і Мавританія оголосили про поновлення дипломатичних відносин. Вчора завершила свою роботу спільна комісія, яка займалася врегулюванням суперечливих питань між двома країнами. Як відомо, у 1989 році дипломатичні відносини між Сенегалом і Мавританією були розірвані через зіткнення на етнічному грунті населення прикордонних районів.

На мистецькому терені

ЖІНКИ ЛЮБЛЯТЬ ЙОГО,

ХОЧ ВІН НЕ КРАСЕНЬ І ПОВОДИТЬ СЕБЕ ЯК ГРУБІЯН

Пропонуємо увазі читачів матеріал з німецького журналу «Квік» про улюбленця кіноманів і кінокритиків популярного французького актора Жерара ДЕПАРДЬЄ.

При вазі більш як 100 кілограмів про нього можна подумати, що він ні в чому не знає міри. Ні в житті, ні в коханні, ні в роботі. Він гурман, який віддає перевагу червоному вину, навіть коли знає, що мінеральна вода набагато корисніша для здоров'я. Цей француз із допитливим поглядом дитини і м'яким голосом, що аж ніяк не відповідає його міцній статурі і татуюванням на руках, не дуже симпатизує чоловікам. Про дочок Єви він іншої думки: «Я люблю жінок, їхні посмішки, їхню пристрасність, терпіння, мужність, і навіть мазохізм».

Жерару Депардьє властиві дивацтва: актор полюбляє залишатися вдома і готувати обід або вечерю. На шляху до світової слави цей «домосід» подолав останній бар'єр: біля його ніг — Америка. Два золотих глобуси символізують його успіх. Першу нагороду він здобув за поетичну екранізацію «Сірано де Бержерака», другу — за акторську майстерність у комедії «Зелена карта».

«Зеленою картою» в США називають право на проживання, яке дає можливість іноземцеві працювати в цій країні. Найпростіший шлях досягнути цієї мети — одружитися з громадянином США. Французові Жоржу (якого грає Депардьє у цьому фільмі) потрібна громадянка США, і він знаходить її. А у неї є свій інтерес до фіктивного шлюбу: вона хоче оселитися в будинку, який можна орендувати тільки подружжю. Так розпочинається забавно-хаотична гра, яка закінчується великим коханням. Партнерша Депардьє у цьому фільмі, казково вродлива Енді Мак Дауел, так відгукується про нього: «Жерар просто чарівний. Він завжди точно знає, у який момент мене можна розсмішити». Майже всі найчарівніші актриси французького кіно знімалися з Депардьє. Серед них були Катрін Деньов та Ізабель Аджані, але Депардьє, спокусник на екрані, категорично заперечує, що любовні історії з прекрасними партнершами мають продовження за межами знімального майданчика.

Жерар Депардьє народився 42 роки тому в глибокій французькій провінції у сім'ї, де було шестеро дітей. Неповнолітній Депардьє був бродягою, обкрадав автомобілі і вуличні автомати, а також задовольнявся випадковою роботою. «Моїм учителем було підворіття, а мріяв тоді про релігійне виховання,— щиро розповідає він.— Із задоволенням пішов би тоді у монастир, але святі отці не хотіли мати справу зі мною». В 16 років Жерар вступив до акторської школи в Парижі. Книги, театр, вважає актор, врятували йому життя. Не обійшлося тут і без жінки: його дружина Єлізабет Гіньо, психолог, актриса, співачка і композитор... майже на 8 років старша за нього. Вони одружені вже більше 20 років. Діти Гійом і Жюлі вже самостійні люди.

— Мені подекоди здається,— каже Жерар з якоюсь безпорадною посмішкою,— я зараз намагаюся вирватися з монотонності. Можливо, це називають кризою зрілих років. Часом діти дивляться на мене як на божевільного.

А він іноді й справді саме такий: у житті, коханні і кіно.

Ну й дива!

Я ЗАХИЩАЮ «КРУТИХ» ХЛОПЦІВ

Так говорить про себе гамбурзький адвокат Леоноре Готтшалк-Зольгер. Ось уже 22 роки її клієнтами є вбивці, терористи та інші «важкі» злочинці. Загалом таке коло професіональної діяльності змушує поважати цю жінку. Сама вона вважає, що основне — «це розумно говорити з людьми». Незважаючи на складність своєї професії, любов до неї Леоноре зберегла, бо, як вона сама говорить: «Бог сказав, що тут я потрібна, і я погодилася з цим».

Посміхніться

— Звичайно, Ріто, твій персидський килим дуже симпатичний...

Малюнок з журналу «Фамілья крістіана» (Італія).

Сторінку підготував Тарас ПЕТРІВ.

Гороскоп

ЛЕВ

(23 липня — 23 серпня)

Лев настільки звикає до змін у коханні, що губиться, коли зустрічає опір. Венера йому завжди допоможе.

Венера і Марс допомагають йому в тривогах і сумнівах. Він шукає нову «здобич». Період задоволення починається з 16 жовтня — це вплив Сонця і Меркурія. З 12 листопада він зазнає додаткової сили і з допомогою Юпітера сягає найвищого ступеня своїх пристрастей.

Лев не попустить ніде й нікому, якщо вірить у причину свого гніву. Восени запросить свого партнера до подорожі, де кохатиме з подвійною силою. Але може статися, що він охолоне до вас, тому знайдіть у собі сили змиритися — тоді ви зможете залишитися хорошими друзями.

Без грубого, верхнього одягу почуватимете себе нормально. Багато п'єте кави, за те працюєте 18 годин на добу. Можливі болі в спині. Ви — Лев, але повинні обов'язково себе обстежити. Нічого серйозного лікарі не виявлять, але це потрібно для вашого спокою. З 25 листопада робочий ритм збережеться. При переохолодженні є загроза інфекційного захворювання.

Воно потребує хорошого лікарського догляду і тривалого відпочинку. Паузу в роботі варто зробити в листопаді.

Вплив Меркурія сприятиме фінансовим справам. Своєю поведінкою Леви можуть справити дуже хороше враження. Вони самі не знають, чого можуть досягнути. Осінь — благодатна пора для праці. Можливе міжнародне визнання на роботі. Правильна поведінка в листопаді сприятиме вашому успіху. Навіть неприємності в банку не «виб'ють вас із сідла».

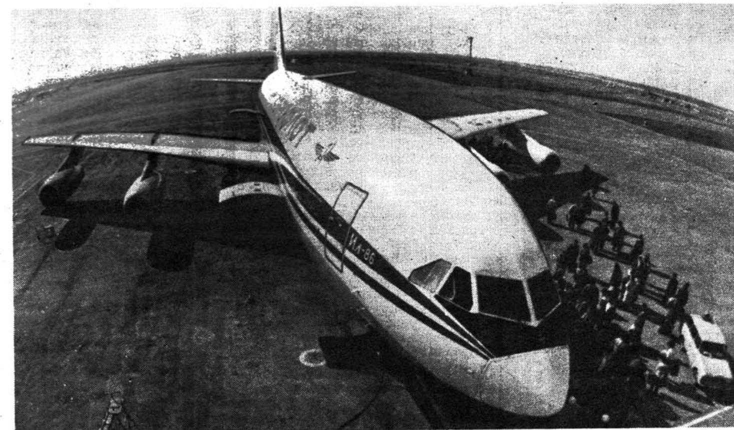
На початку листопада допоможе грішми Козерог або Скорпіон. Лев забуває про гордість і думає про справу.

Зустрічає поганих товаришів, у яких водяться гроші. Та коли йому необхідна допомога, залишається самотнім. Дається взнаки негативний вплив Меркурія.

А В ПОВІТРІ — ФЛОТ...

(Закінчення. Початок на 1-й сторінці).

Історія нашого повітряного флоту, якщо вірити тим же довідникам, почалась у 20-х роках нинішнього століття.

Це і так, і не так.

Бо флот повітряний існував завжди.

І використовувався з тією ж метою. Приміром, килим-самоліт — для перевезення «вантажів і пасажирів», мітла й ступа Баби Яги — для дипломатичних візитів, гуси-лебеді — для евакуації населення із зон соціального напруження.

Цікаво лиш, що раніше поети не сприймали все це всерйоз і захоплювалися тільки суто технічними засобами повітряного транспорту. Згадаймо: «...а в повітрі — флот, він і жне, і сіє, й косить, він республіку підносить до нових висот!»

А потім поети (і не лише поети) дещо розчарувалися і почали писати просто про крила. Либонь, ще живий був автор щойно цитованих рядків, як інший автор написав баладу про дядька Кирила, якому було подаровано крила.

Справді, смішно було б писати, що тому Кирилові подарували «Боїнга» чи просто «кукурузника».

А чому — смішно? А якщо подарувати? Заведемо собі нові авіакомпанії, відкриємо нові авіалінії, не нудитимемося на аеровокзалах, де нам раді менше, ніж пришельцям з іншої планети, не заздритимемо тим, хто літав (якщо не бреше) на НЛО...

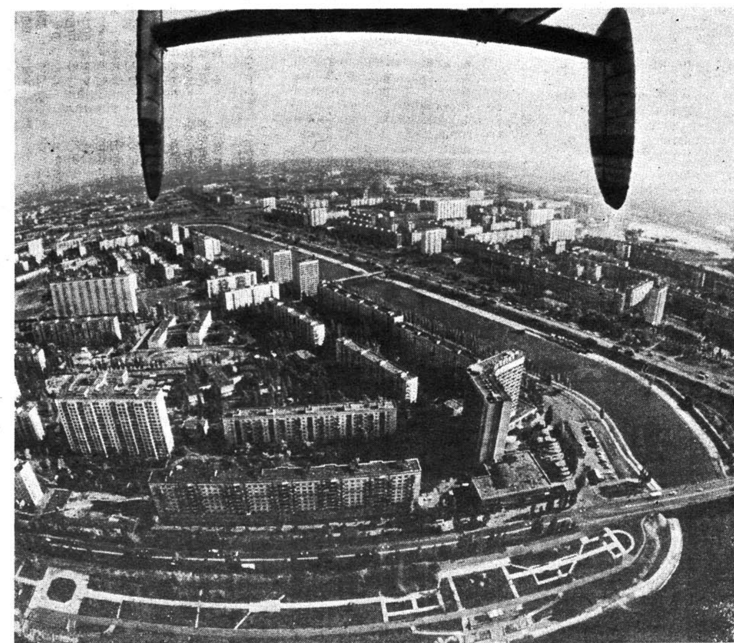
Здається, така тенденція розвитку повітряного флоту десь вже намічається, дай їй, доле, успішного розвитку.

...Коли ви кажете дружині: «Люба, я швиденько злітаю до кума, позичу те-се!» — то слово «злітаю», майте на увазі, колись вживатиметься і в прямому розумінні.

А поки що — вітаємо зі святом усіх, кого побачив наш фотокореспондент у наших аеропортах, і тих, кого він там не зумів побачити, бо вони були не на землі...

Фото Вячеслава ПУШКАРЬОВА.

ЯК ПОДОВЖИТИ ЖИТТЯ?

Гіпотези

Це запитання не перший рік стоїть перед вченими. Та не тільки вони шукають на нього відповідь. Георгій Гуревич — літератор з тих, хто намагається зазирнути за обрій відомого науці. Чергова його книга — «Лоция будущих открытий» — буде прочитана з інтересом. Пропонуємо одну з її глав, яка називається «Тривалість життя».

ТРИВАЛІСТЬ життя. Проблема, що найбільше хвилює. Все життя писав про неї. Дійсно, скільки років відвела природа людині? Скільки ми зуміємо додати до «природної» тривалості?

Складемо оглядову кількісну табличку тривалості життя, спробуємо знайти у ній закономірність.

Амеба — півгодини, кілька годин.
Гідра — 10 місяців.
Актинії — до 70 років.
Риби-бички — 1—3 роки.
Щука — до 267 років (це зовсім достовірно).
Жаба — до 36 років.
Черепаха — до 200 років.
Кури — 15—20 років.
Папуги — 100 років і більше.
Зайці — 5—7 років.
Слон — 70—80 років.
Горила — 15 років.
Людина — 70 років.
Секвої — до 4 тисяч років.
Жито, пшениця — одне літо.

Ви бачите логіку в цій таблиці? Величезний різнобій у тривалості життя ви можете знайти у межах одного класу, одного загону.

Про причини старіння висловлювалися сотні гіпотез. Як правило, називали якийсь недолік, вразливе місце в організмі: товсті кишки, з'єднуючі тканини, судини, серце, нерви... Слабину шукали на дедалі нижчому рівні: спершу в органах, потім у тканинах, у клітинах, всередині клітин... Тепер шукають слабину в основному на молекулярному рівні — у білках або ж у генах. Але гени всі засновані на єдиній хімічній основі, міцність у всіх подібна. Якщо вся справа у їх міцності, тоді всі клітини і всі багатоклітинні жили б приблизно однаково. Не виходить!

Будь-яке передбачення можна перевірити по таблиці. Нерви — слабке місце. Але є тварини без нервів, у рослин немає нервів, одначе дерева живуть сотні років, а однолітні трави — одне літо. Припустимо протилежне: нерви — сильне місце? Але тоді людина повинна бути довговічніша від усіх, а вона поступається перед черепахою і папугою. Знову не виходить.

І поступово виник сумнів: а може, природа взагалі не турбувалася про довге життя? Якщо б їй — природі — було корисне довголіття, вона б як-небудь знайшла спосіб знищити фатальну недугу, що приводить до старіння. Хитромудрі системи гомеостазу, імунітету, спадковості, точної штамповки білкових молекул, що складаються із тисяч і десятків тисяч атомів — невже ж такий прекрасний комбінат по виробництву живих тканин не знайшов би способу продовжити своє існування?

До того ж помітно, що в процесі розвитку на тлі загального удосконалювання організму тривалість життя не подовжується.

Звідси висновок: природа і не прагнула довголіття особи. Природа завжди ставила інтереси виду вище, а для поліпшення виду якраз бажана часта зміна поколінь, яка забезпечує високий темп розвитку, тобто коротку тривалість життя особи.

Але якщо зміна поколінь корисна, вона має бути передбачена: у тілі тварини або рослини необхідний якийсь механізм, що обмежує тривалість життя. Такий механізм явно присутній у видів, що дають потомство один раз у житті і про нього більше не піклуються (злаки, бамбук у тому числі, агава, лососеві, поденки, хрущі, метелики та інші). У людини ж, яка своїх нащадків вирощує довгі роки, механізм цей приглушений, його включення і дію розтягнуто років на п'ятнадцять, доки молодший із нащадків не стане на ноги.

Оскільки етапи розвитку з переключенням і виключенням є у всіх тварин, в тому числі і в тих, у яких немає нервової системи, очевидно, основа старіння біохімічна. А в людини і фізіологією командують нерви, тому треба думати, що в нас мозок також бере участь у визначенні тривалості життя. Складність людини утруднює штучне керування терміном життя.

Отже, завдання полягає у тому, щоб знайти механізм виключення і заблокувати його.

Загалом він має бути схожий на реле часу, а такі реле працюють або на включення, або на виключення. У даному разі включатися могла б подача якої-небудь отрути, що отруює чи паралізує організм, а виключатися — подача важливих корисних гормонів, ферментів, вітамінів. Схоже на те, що у кети чи бамбука стоїть реле включення самоотруююче, а в людини з його довгою, розтягнутою старістю — реле виключення. У всякому разі «гормон смерті» шукали у людини. Не знайшли.

З отруєнням боротися простіше. Тут доведеться підміняти регуляцію, видавати організму всі гормони, яких не вистачає. Але які? І в якій пропорції? І час від часу чи безперервно?

І де це реле? Тут є якась підказка. Переходом від юності до зрілості, точніше, від періоду росту до дорослого життя, відає гіпофіз. Гіпофіз же пов'язаний з гіпоталамусом — нижнім відділом мозку, який керує кров'яним тиском, вмістом цукру, температурою, усією фізіологічною рівновагою. У свою чергу, гіпоталамус чутливо реагує на емоції. Очевидно, тут і проходить стрижень механізму старіння: емоційні навантаження — гіпоталамус — гіпофіз — кров.

Усе це я опублікував уперше в 1959 році («Знание — сила», № 9). Ідея біологічного програмування на ту пору була у нас новинкою. Але мені пощастило. Мені випав почесний обов'язок написати найпершу популярну статтю про кібернетику, науку, яка до того не визнавалася.

Моя гіпотеза — це і є застосування кібернетики до проблеми строку життя людського. Мені вдалося ознайомити з нею вчених. Зокрема, обговорювалася вона на вченій раді в Інституті геронтології. Природно, спеціалістів я не переконав, і не тільки тому, що спеціалісту непристойно прислухатися до міркувань непрофесіонала. Можна було б звернути увагу на тему, розвивати її на основі науки. Але серед учених, як і серед звичайних людей, є такі, яким дорожче спокійне життя. Вивчати і вивчати значно спокійніше, ніж обіцяти, а потім ще виправдовуватися — чому не знайшов обіцяного. Спокійніше описувати, а не шукати причини, та ще й способи їх усунення, описувати процес старіння нирок, печінки, шкіри, волосся, судин — багато що є в організмі, захищати дисертації, їздити на конференції по спостереженню процесів старіння в органах і клітинах.

Мені так і сказали в одній із лабораторій з відвертістю і навіть з гордістю: «Ось бачите, як ми працюємо, а марними роздумами ми не займаємось». І, будучи єдиним інститутом з проблем старості, монополістом, Інститут геронтології впродовж чверті віку «глушив усіх, хто не тільки розмірковує (тут не себе я маю на увазі), а й намагається знайти шляхи до «штучного збільшення біологічної тривалості життя» — так називається ця проблема в науці. Я ж, будучи літератором, тільки статтями міг постаратися зрушити справу.

З роками ідея програмування поступово увійшла в уми, нині вона вважається рівноправною з ідеями слабості. Але практичні дослідження не ведуться, відкладені на невизначений термін, на середину XXI століття, коли буде розшифровано призначення всієї сотні тисяч людських генів. А раптом і «ген смерті» виявиться серед них. Точніше, не виявиться, з'ясується, що в генах записано будову тих органів, які відають тривалістю життя. Тільки тоді спеціалісти і візьмуться до роботи, яку можна було почати тридцять років тому.

А поки що є можливість тільки обговорювати наслідки подовження життя. Демографічні і економічні: населення зростає, треба його годувати, поселяти, забезпечувати. Правда, проблема зростання все одно стоїть перед людством, але довголіття її посилює. Соціальні: старе покоління не звільняє місце, ускладнюються відносини між старими й молодими. Розділити їх у просторі? Чи буде краще? Психологічні: невідомо, чи вистачить розуму людського на подовження удвічі-утричі життя, на пристосування до нових умов, перманентне переучування.

Втім, усе це клопоти майбутнього. Поки що на черзі запитання: як же взагалі відсунути, а надалі і відмінити старість — поріг смерті?

Три шляхи видно:

1. Генетичний. Генетики і не сумніваються, що у генах записано все, в тому числі й тривалість життя. І пропонують почекати, доки вони розберуться у генах і зуміють усе перевірити. Генів же сотня тисяч, роботи щонайменше років на сімдесят, поки що решті можна сидіти склавши руки. Втім, розібравшись, можна дізнатися, що старість, з'ясовується, залежить не від одного гена, а від цілого комплексу, сполучення генів. Це ускладнить роботу у багато разів.

2. Органічний — той, який я пропоную. Знайти механізм виключення зрілості, заблокувати його.

3. Є ще і третій, найбільш заманливий, я назвав його волетворчістю.

У людині п'ять систем керування, свідомість — п'ята і остання. З самого початку у них були різні завдання, але в процесі розвитку життя спеціалізація порушилася. Пізніші, досконаліші системи втрутились у сферу дії попередніх, стали керувати старшими, менш досконалими, стали витісняти їх. Так, нервова система взяла на себе керівництво фізіологією, яка раніше підкорялася тільки гуморальній системі. Керівництво фізіологією вона захопила, але керівництво рухами, для чого була створена, віддала умовним рефлексам, а в людині — й свідомості. Але щоб командувати нижніми поверхами, необхідно, щоб вони розуміли команди зверху, щоб був зв'язок між генералами і офіцерами, між офіцерами і сержантами, між сержантами і солдатами. Справді, такий зв'язок є в організмі: на клітини діють гормони, а на гормональні залози — нерви, на нерви — емоції, а на емоції — образи і слова. Є зв'язок, але він багатоступінчастий. Прямі накази свідомості до клітин не доходять.

Треба зробити так, щоб доходили. Треба, щоб клітини підкорялися свідомості: росли і припиняли ріст за наказом.

Чому природа не зробила цього сама? Очевидно, не встигла. Нерви з'явилися приблизно мільярд років тому, у них було достатньо часу, щоб врости в органи тіла. Свідомість зародилася не більше мільйона років тому (та й чи велика свідомість у пітекантропа?), вона саму себе усвідомила з трудом. Проте у фізіологію проникати вже почала. Не кажучи про повне підкорення м'язів, ми маємо можливість затримувати виділення, трохи підтримувати дихання, ледь-ледь — серцебиття і кров'яний тиск.

Не думаю, що багато можна досягти тренуванням. Очевидно, все, що може дати тренування, уже засвоїли йоги. Мабуть, доведеться підкріплювати накази волі якимись штучними стимуляторами, підсилювачами нервових сигналів. Починати ж треба з уяви, оскільки на біокібернетику четвертого поверху впливають образи справжні чи уявні. Немає потреби доводити, що уява діє на сексуальну сферу, що вона викликає нудьгу чи лють, тобто через емоції мобілізує внутрішню секрецію. Через кров матері уявлення має можливість впливати на ембріон. Старі повір'я забороняли вагітним дивитися на потворне, наказували думати про геройство. Історичний приклад: мати Дурової дуже хотіла сина, проте народилася дівчинка, але з нахилами солдата.

Між іншим, чи не пов'язаний гомосексуалізм з такими невдалими бажаннями?

Отже, почнемо з уявлення: уявляю себе молодим, уявляю талановитим, уявляю силачем, уявляю красенем. Образи впливають на емоції, емоції на залози, гормони на клітини, клітини ростуть чи припиняють рости за наказом. Воля реформує тіло... у межах можливостей білків, будівників і цеглин живого організму.

Формування тіла за власною волею — волетворчість. Повернення молодості — приватне завдання волетворчості. І регенерація — повернення втрачених рук, ніг, очей... Виліковування будь-якої внутрішньої хвороби, заміна органів, не кажучи вже про припинення росту пухлин. Зміна зовнішності, не тільки росту. Зміцнення м'язів. Будь-яке вдосконалення організму, якщо знаєш що і як переробити. Зябра — будь ласка. Крила — будь ласка. Тільки чи вистачить сили, щоб у повітря піднятися?

Георгій ГУРЕВИЧ.

НА САМОТІ ЗІ СТАРІСТЮ

Марія Феліксівна Журба і Петро Федорович Ємець вже три роки живуть у Київському будинку для самотніх людей похилого віку. Задоволені. Тут є з ким поспілкуватися, гарні побутові умови.

— Подивіться, скільки бойових і трудових нагород у цього молодика! — посміхається Марія Феліксівна.

Фото Миколи КАПУСТЕНКА.

ПЛИНЕ час, а з пам'яті ніяк не вивітриться одна трагічна билиця. Кілька місяців тому у Чернігові пішов з життя мій давній знайомий, поет-фронтовик, колишній комбат, кавалер бойових орденів, майор у відставці Іван Ан. Доживав він останні роки самотньо, рідних у місті не було. Коли тяжко захворів, доглянути виявилося нікому. Як віддав Богу душу, сусіди забігалися, подалися до міліції: так, мовляв, і так, квартира зачинена, а її господар... З міліції їх відіслали до житлово-експлуатаційної дільниці, звідти — до міськкомунгоспу, а звідти — до прокуратури... Два з лишком тижні люди оббивали пороги різних відомств, благали всіляких чиновників, щоб ті взяли на себе обов'язок поховати самотнього ветерана. Його поховали лише на шістнадцятий день! А в місті ж, крім названих вище державних контор, діють ще відділи охорони здоров'я і соціального забезпечення, організації письменників, ветеранів війни і праці, товариства «Милосердя» і Червоного Хреста...

Люди добрі! Воістину хреста на нас немає, якщо дозволяємо собі отаку наругу над одиноким небіжчиком. Любимо поговорити, подискутувати про те, що буцімто всі попередні 70 років старші покоління «не так жили» і нерідко з дивовижною байдужістю сприймаємо сьогодення «не так».

Скажете, надзвичайний випадок? Можливо. Але проблема теж надзвичайна. Про неї кричати треба! А ми мовчимо... І в громадському колі, і на державному рівні. Читацька пошта «Голосу України» дедалі частіше засвідчує оте сьогодення «не так». У Луганську нещодавно помер ветеран війни і праці Іван Касіянович Дубина. Після повернення з фронту він 38 років працював у місцевому відділку Донецької залізниці, був активістом партійної організації. Та не стало ветерана, і ніхто ні з керівників відділка, ні з парткому не тільки не потурбувався про належні проводи його в останню путь, але і ніхто не прийшов, щоб сказати «прощай!» колишньому воїнові, товаришеві по партії і по роботі.

Може, не з цих скорботних билиць слід було розпочинати мову про літніх людей, наших дідусів і бабусь, які виявилися нині сам-на-сам з життям. Може, спочатку про живих, про їх долі та їхні болі?

Знаєте, скільки їх сьогодні на Україні? Понад два мільйони! А серед них, на жаль, близько 240 тисяч таких, що повністю або частково втратили можливість самообслуговування. Їм потрібен догляд. Як їм жити у наш складний, сповнений непередбачуваних катаклізмів, час? На що сподіватися? Чекали, от-от вийде республіканський Закон про пенсійне забезпечення, а в ньому і самотніх не забудуть. Тільки щось парламентарії України не поспішають із цим законом.

У системі Міністерства соціального забезпечення УРСР діють нині 274 будинки-інтернати, в яких знайшли притулок понад 60 тисяч престарілих самотніх пенсіонерів та інвалідів. Зрозуміло, тут не рай земний. Особливо при нинішніх цінах, продовольчих та інших дефіцитах. І все ж, мабуть, це не головне. Справедливо наголосив в одному із своїх листів до редакції голова пенсійно-побутової комісії з Красилова Хмельницької області П. Ковбін:

«До сліз боляче дивитись, як самотніх ветеранів вивозять з рідних осель в інші райони, щоб влаштувати у притулки для старих одиноких людей. Вони плачуть, прощаються з близькими, сусідами, знайомими. В інших країнах люди приїздять доживати вік у рідне гніздо, туди, де народилися, а в нас навпаки — подалі від рідної домівки».

Напевне, зважаючи саме на цю обставину, численні самотні дідусі і бабусі рішуче відмовляються залишити рідне село чи місто і їхати кудись за тридев'ять земель у ветеранський будинок-інтернат. Мабуть, саме ця обставина ще кілька років тому спонукала і правління колгоспів «Маяк», імені Петровського та імені Дзержинського Чорнобаївського району Черкаської області створити у своїх селах на зразок дитячих садків спеціальні будинки ветеранів, де б самотні літні колгоспники могли перебувати постійно чи тимчасово, мали належний догляд, харчування, медичне обслуговування. А головне, щоб жили вони серед своїх земляків, мали змогу літньої пори господарювати на власній садибі, щось вирощувати з овочів, зірвати яблуко чи грушу з дерева, яке колись, ще в молодості, власноруч посадили.

Подібні добрі починання були й у великих містах. Зокрема, ще в роки застою у Києві, під зеленими шатами Святошина, звели перший у республіці спеціальний багатоповерховий житловий будинок для самотніх пенсіонерів з соціальним комплексом на нижньому поверсі.

Уряд республіки спеціальним рішенням № 330 зобов'язав виконкоми місцевих Рад спорудити такі будинки у кожній області. Тільки в більшості областей і цю добру справу чомусь спустили на гальмах. Невже перебудова завадила?

Як повідомила газета «Буковинське віче», Чернівецький облвиконком, опрацьовуючи спільно з обласною радою профспілок соціальну програму «Турбота», знову повернувся нещодавно до цього питання. Він зобов'язав обласне управління капітального будівництва, облсоцзабез і трест «Чернівецьбуд» спорудити такий будинок ветеранів на 170 місць в обласному центрі, ввести його до ладу в 1992 році. І ще буковинці задумали одну добру справу — обладнати в усіх містах, районних та інших населених пунктах спеціальні кімнати медико-соціальної допомоги малозабезпеченим людям похилого віку, особливо самотнім громадянам. Уже до 1 вересня поточного року місцеві Ради, їх житлово-комунальні служби мають виділити для цього відповідні приміщення, спільно з органами охорони здоров'я обладнати їх належним чином, організувати тут постійне чергування медсестер, консультації лікарів та ін.

Є й інші приклади справжньої турботи місцевих Рад про літніх самотніх громадян. Хвалять люди територіальний соціальний центр «Ветеран», який діє у Чуднові, що на Житомирщині. Тут є дім денного перебування самотніх літніх громадян на 50 осіб, відділення соціальної допомоги ветеранам у домашніх умовах, їдальня, магазини продовольчих і промислових товарів та ін. Тут же керівники районної Ради, народні депутати, працівники відділу соціального забезпечення регулярно ведуть прийом пенсіонерів. Доброю славою користується центр соціальної допомоги ветеранам у Харкові. Його співробітники зуміли організувати безплатне харчування для 1150 малозабезпечених самотніх пенсіонерів та інвалідів. Кошти на це — понад 300 тисяч карбованців — виділили місцеві профспілкові організації, Товариства Червоного Хреста і «Милосердя». У Тетіївському районі Київської області створено міжколгоспний будинок ветеранів, а при ньому спеціальну службу райсоцзабезу, працівники якої обслуговують понад 500 самотніх громадян похилого віку по домівках.

І все ж це лише окремі джерельця, з яких знедолені самотні люди республіки мають змогу дещо втамувати спрагу. На наш погляд, потрібна цільова державна програма їхньої опіки. Причому така, щоб об'єднала спільні зусилля Рад народних депутатів на всіх рівнях, їх органів соціального забезпечення і охорони здоров'я, а також профспілок, Товариств Червоного Хреста і «Милосердя», громадських благодійних організацій. Думається, що організатором і координатором вироблення такої державної програми мали б виступити Кабінет міністрів УРСР і постійна Комісія Верховної Ради республіки у справах ветеранів, пенсіонерів, інвалідів, репресованих, малозабезпечених громадян, воїнів-інтернаціоналістів. І вирішувати це питання варто б невідкладно. А на місцях Радам народних депутатів, громадськості також невідкладно слід посилити увагу, бути більш чуйними і милосердними до літніх самотніх людей. Ось бачите, як вони волають допомоги:

«Хата моя відкрита всім вітрам, дощам і снігам, — пише з села Білоусівки Драбівського району тієї ж Черкаської області Палажка Степанівна Потапенко. — Живу сама, як билина... Чоловіка арештували у 1937 році, на засланні і помер... В 1965-у реабілітували... До того ж загинули й два сини: один — в армії, другий — на виробництві. І ніякої тобі допомоги, ніякої компенсації».

Їй ніби вторить Ганна Якимівна Меленюк з села Порохова Бучацького району Тернопільської області:

«Я одинока жінка, бездітна і безрідна, не маю до кого на старості літ притулитися. Свого часу колгосп призначив мені пенсію — 12 карбованців. Тепер, слава Богу, її підвищено до 105 карбованців. Але пенсійної книжки й досі не видали, за червень і липень ще не одержала й копійки... Працівники сільради звели наклеп, ніби я відмовляюся від пенсії... Добилася з цього приводу до районного прокурора, а він порадив писати скаргу в Київ».

Пиши, бабо, скаргу, є у Києві дядько,— саме так відхрестився від старенької «доброю порадою» добродій прокурор.

А що нині скарга? Куди їх уже тільки не писав самотній інвалід з Хмельницького, колишній моряк В. Ільчишин. Йому вкрай потрібно купити дві речі: пилосос і пральну машину. Адже хворий чоловік — один у квартирі. І прибрати, й білизну випрати — все сам. Неодноразово звертався за допомогою до обласного комерційного об'єднання «Маркетинг», його керівника Є. Гурницького, до голови міськвиконкому т. Чекмана, в інші місцеві інстанції, а у відповідь чітко відпрацьована відписка: «Ваше прохання — дефіцит. Задовольнити не можемо». От і шле одинак-інвалід слізні листи-скарги і Голові Верховної Ради УРСР Л. Кравчуку, і Прем'єр-міністру В. Фокіну, і міністру торгівлі республіки О. Слєпічеву. А коли б виявили керівники Хмельницького елементарну чуйність і доброзичливість, хіба б не змогли вони допомогти самотній, до того ж — хворій людині?

Гадаю, тут коментарі зайві. Що не кажіть, дуже важко бути на самоті з життям у нашому розбурханому перебудовою, немилосердному суспільстві.

Володимир ЧЕРКАС.

З пошти

НЕ ПАПЛЮЖТЕ ЧЕСНИХ ТРУДАРІВ!

Дорога редакція «Голосу України»!

Прочитав кореспонденцію «Заберіть мої медалі й ордени», опубліковану у вашій газеті, і не втримався, щоб не висловити свого гніву на адресу тих, хто нині всіляко паплюжить чесних трудівників — Героїв праці, орденоносців, передовиків виробництва, які і в застійні часи робили вирішальний внесок у добробут народу, дбали, щоб усе було на полицях наших магазинів і в наших сім'ях. Щоб могутньою була наша Батьківщина. Зганьбила себе керівна верхівка. але при чому тут рядові чесні трудівники? Чому в нас сьогодні всіляко культивується неприязнь до людей старшого покоління, які все своє життя самовіддано працювали?

Я повністю підтримую киянина В. Савку, який у вашій газеті написав, що рядові трудівники заслужили ордени й медалі у поті лиця свого, і народним депутатам Верховної Ради УРСР годилося б зважити на це, коли будуть остаточно приймати Закон про пенсії. Хай би вони за кожний орден і за кожну медаль призначили хоч невеличку добавку до пенсії. Дійсно, від цього ніхто не розбагатіє, а моральне задоволення і виховне значення було б велике.

Думаю, що при остаточному опрацюванні пенсійного законодавства слід звернути увагу й на долю тих ветеранів праці, які пішли на заслужений відпочинок до 1985 року. Було б справедливо, щоб їм переобчислили пенсію, підвищивши до рівня тих, хто виконував однакову з ними роботу, а виходить на пенсію тепер.

Михайло КОРЖ.
с. Рівне,
Кіровоградської області.

НЕСПРАВЕДЛИВО

Пишу до редакції, щоб висловити свій біль з такого приводу.

У роки Великої Вітчизняної війни я служив у складі 8-ї гвардійської стрілецької бригади 18-ї армії. Перші жорстокі бої з гітлерівцями ми вели під Моздоком, зупинили там наступ ворога, ходили в атаки на фашистів в районі станиць Кримська і Абинська, обороняли Туапсе. Потім була відома морська десантна операція в районі Мисхако, битва на Малій землі. Все це я пережив, як і тисячі моїх фронтових друзів. Багато їх назавжди лишилося там у братських могилах.

І ось тепер, як тільки заходить мова про Малу землю, нерідко можна почути слова зневаги, недоброзичливості, ніби ми там не стояли насмерть проти ворога, а пляжилися на курорті. Все це пов'язують з іменем Л. І. Брежнєва. Несправедливо! Більшість із нас, солдатів, і не знали, хто командує операцією, яка була роль Брежнєва. Ми захищали Батьківщину. До речі, ті малоземельці, хто знав начальника політвідділу особисто, розповідають, що був він мужньою і доброю людиною, користувався повагою. Це вже пізніше, коли став генсеком, він зарозумівся, навішав на свій мундир незаслужені нагороди, чинив беззаконня. За це його засуджуємо. Але при чому тут солдати 18-ї армії, яких тепер зневажають? Ми воювали чесно!

Олексій ХРЯПА.
с. Хрещате,
Чернігівської області.

Телеграфним рядком з Чернігова

ЖИЛИ, ЯК НА КУБІ

Депутати Чернігівської міськради М. Дудко, В. Бабич, перевіривши, як розподіляються по дитсадках 14 тонн апельсинів, 2 тонни лимонів, що надійшли з Куби, були вражені. Цитрусові теж потрапили в бюрократичну круговерть. Більше місяця їх ділили. За цей час більше половини фруктів згнило. Депутати припускають, що деякі посадові дяді й тьоті добряче поживилися.

МЕД — ДІТЯМ

Бджолярі - любителі Корюківщини на загальних зборах ухвалили частину одержаного меду безкоштовно передати дітям, потерпілим від аварії на Чорнобильській АЕС. Перший внесок зробив ветеран війни Трохим Чвертка.

БЕЗ ПИРІЖКІВ З МАКОМ

доведеться зимувати бабі Парасці Семистрок з Лемешівки Козелецького району. Макову плантацію знищили не наркомани, а рейдова бригада РВВС та громадськості.

БУДЕ ПАМ'ЯТНИК ТАРАСУ

До пожертвувань чернігівчан на пам'ятник Т. Шевченку додав свій внесок і облвиконком — 115 тисяч карбованців.

ОБПЕКЛАСЯ...

93 замовники обдурила касир Коропської дільниці станції «Автомотосервіс» І. Дерепа. А ось обласну прокуратуру — ні: тут викрили її махінації на суму 16779 карбованців.

ЖИВУТЬ ЖЕ!..

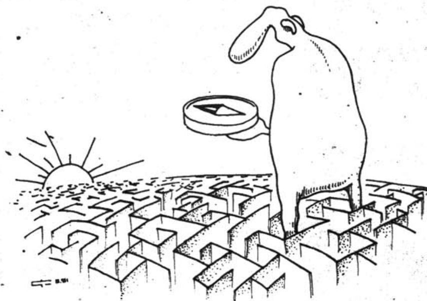
7814 працівників Чернігівського камвольно-суконного комбінату, очевидно, скоро з'являться на роботу в обновах. Адміністрація та профком допомогли кожному з них придбати аж по кілограму дефіцитної пряжі за 40 карбованців.

ПОТРАПИВ У РАЙВІДДІЛ

внутрішніх справ настоятель Буянівської церкви отець Іоанн. Не за провину. Відбулася зацікавлена розмова особового складу ріпкинської міліції з священиком про Бога милосердя, терпимість.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Репліка

Письменство не єсть преткновеніє...

Ще недавно написи на шляхових знаках робилися в нас виключно по-російськи. Ідеш і бачиш: Зайці Другі стали **Зайцы Вторые**, Калиновий Міст — **Калинов Мост**, Колодяжне — **Колодежно**, Довжок — **Должок**. Закон про мови, очевидно, зачепив і шляховиків, бо подекуди з'явилися написи нібито рідною мовою. Кажу «нібито», бо як ставитись до отаких шедеврів: «Причина аварійності — порушення правил **пішохідцями**» або «...проїзд **перехристка**»? Вже згадуване Колодяжне чомусь стало **Колоджне**. Ну, це помилки на рівні початкової школи.

А ось задачки для старшокласників: Ладижино, Чутово, Глобино — коли треба Ладижине, Чутове, Глобине. Мимоволі згадуєш Возного: «Письменство не єсть преткновеніє ілі поміха...». Але для нащадків пана Тетерваковського бар'єри правопису виросли мало не до Гімалаїв. Ідучи нещодавно трасою Київ — Львів, бачив дороговкази **«Хмільник»** і **«Хмільницький»**...

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент «Голосу України».
Полтавська область.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Реалії

ІСТИНА У ВИНІ?

Громадянин М. став перед судом за необережне вбивство. А було так. Справляли поминки, випили за упокій душі, погомоніли про вічне й скороминуще, випили ще — і почали дискутувати. Про те, хто довів країну до кризи, хто за яку партію. Гарячкували. Першим не стерпів небіж і вдарив рідного дядька. Той, падаючи, вдарився об стіну, а за два дні помер. Знову родичі зберуться на поминки. Дай Боже, щоб хоч цього разу було досягнено консенсусу.

Віталій ІЩЕНКО,
старший слідчий районної прокуратури.
Черкаська область.

Знак біди

ГОРІЛА БАЛКА, ПАЛАЛА

Сталась пожежа у Державному ландшафтному заказнику республіканського значення «Балка Північно-Червона», що неподалік від шахти імені Леніна у Кривому Розі. Разом з охоронною зоною на згарище перетворилися 5 тисяч квадратних метрів цілини.

Найдивніше в цій черговій сумній пригоді те, що звістка про пожежу у заказнику прилетіла в природоохоронні органи Кривого Рога з Міністерства охорони навколишнього природного середовища УРСР. А ще те, що трудящі Північного комбінату одразу ж після пожежі почали розбивати на віковічній землі ділянки під городи. Песимісти дивляться на це все беззаконня і передбачають прадавній «Балці» нещасливу долю. Адже в неї немає свого господаря, спонсора, чи навіть сторожа. Є тільки вороги. З одного боку наступають відвали Тернівського рудника, а з другого — дачі. А ще вогонь.

Микола КРАМАРЕНКО.
Кривий Ріг.

Крісло для гостя

ДИСК РОЗКРУЧУЄТЬСЯ

АУДІО УКРАЇНА — так зветься українська фірма грамплатівок. Як відомо, з 1969 року в Києві працювала філія фірми «Мелодія». Філія чимало зробила для популяризації української музики, але жорстка централізація створювала й очевидні незручності, що змусило шукати шляхів до самостійності. Сьогодні наш гість — генеральний продюсер «Аудіо України» Микола КУЗИК.

— Ми знайшли кілька добрих і багатих шанувальників музики, котрі викупили апаратуру у філії й дали нам змогу коли-небудь за цю послугу розрахуватись. Вже півроку, навіть більше, існуємо як самостійна організація. Випускаємо не лише платівки, а й компакт-касети. Щодо платівок — їх випуск пришвидшився, бо ми звертаємось безпосередньо на завод й оплачуємо весь виробничий цикл. Звісно, така платівка коштує дорожче — 5—6 карбованців. Перші платівки вже є у продажу — рок-опера «Біла ворона», пісні Алли Кудлай, народні пісні у виконанні Василя Манолова.

— А що у найближчих планах?

— Багато сучасної естради — бо раніше вона була «за бортом», її не вистачало. Так само занехаяним було ставлення до дитячої платівки — а зараз їх у нас у роботі одразу кілька.

— Як фірма ставиться до авторської пісні?

— Готовий до випуску російськомовний диск одесита Сергія Швеця, вже вийшов диск київського, теж російськомовного, барда Микити Джигурди.

— Тобто, у вас немає якихось мовних обмежень?

— Жодних. Насамперед ми хочемо записати те, що відбувається на Україні, а ділити за мовним принципом було б смішно. Ми зверталися і до єврейської музики на Україні.

— Традиційне запитання — які у вас проблеми?

— О! Досі не маємо свого студійного приміщення. Ще: на студіях світу обладнання докорінно змінюється протягом 3—5 років. А те обладнання, яке ми з великими труднощами відкупили у Москви, відпрацювало аж 20 років, ми витискаємо з нього все, що можна.

— Де вихід?

— Мусимо якнайшвидше заробити валюту й витратити її на оновлення техніки. Перші кроки вже зроблено.

Бесіду вела **Ірина ТКАЧЕНКО.**

До речі

ГОЛОС ПРО НАГОЛОС

Я вже двічі писав до Верховної Ради України, аби депутати правильно називали мою (і свою) Батьківщину. Оце пишу втретє: країна, у якій ми живемо, називається Україна, з наголосом на «і», і неправильно називати її з наголосом на «а», хоч українською, хоч російською мовою, жоден словник розбіжностей не допускає!

Михайло ГАВРИЛЕНКО,
ветеран війни.

Дніпропетровськ.

Спадщина

«ВІСНИК СВІТУ»

Таку назву дали організатори виставки пам'яті Олени Петрівни Блаватської, яку відкрито в Дніпропетровському історичному музеї.

Як відомо, ЮНЕСКО оголосив нинішній рік роком Блаватської, бо виповнюється 160 років з дня її народження і 100 років з дня смерті. Родом з Катеринослава, вона багато подорожувала по Китаю, Японії, країнах Латинської і Північної Америки і залишила значну літературну спадщину. Тільки в Англії видано 14 томів праць Олени Петрівни. Вона перекладала манускрипти Сходу і написала цікаві коментарі до них. Блаватській належать фантастичні повісті і оповідання, публіцистика, нариси тощо. Значення наукової, культурної, літературної спадщини Олени Петрівни надзвичайне. У своїх творах вона розповідала про те, що окрім реального, матеріального, фізичного світу існують й інші світи. Вона прагнула дати людям можливість проникнути в ці світи, порозумітися з теософією.

В експозиціях виставки в основному експонати XIX століття, пов'язані з життям і діяльністю Блаватської. Їх небагато, бо Олена Петрівна покинула Батьківщину в 18 років і поверталася сюди всього кілька разів.

Станіслав ШВИДУН.
Дніпропетровськ.

Візитна картка

ПРОФЕСОРАМ НАБРИДЛА НЕ ЛИШЕ ПОЛІТИКА

Київські викладачі та науковці об'єдналися в свою Спілку. Про її наміри, завдання розповідає секретар правління, викладач Київського державного університету імені Т. Шевченка Володимир ПОЛОХАЛО:

— Нині вищій школі України загрожує банкрутство: частина талановитих викладачів вже виїздить за кордон, частина розбігається по кооперативах та різних престижних фірмах. До речі, під час обговорення Закону про в'їзд і виїзд навіть прогнозувалася така цифра — щороку з СРСР виїздитиме півмільйона чоловік, якщо не стабілізується економічне й політичне життя країни.

Сьогоднішній рівень «достатків» вузівської інтелігенції жалюгідний. Наприклад, доцент одержує 325 карбованців, асистент, який не має вченого ступеня,— 200. Навіть у шкільного вчителя платня вища, а робота шанованіша. За останніх сорок років вузівським викладачам і науковцям жодного разу істотно не підвищувалася заробітна плата. Тому сьогодні вища школа тримається лише на ентузіазмі старих кадрів. Методи управління лишилися такими ж, як і раніше. А поспішний перехід до контрактової системи призвів до того, що той, хто має власну думку й позицію, відмінну від загальноприйнятої, може залишитися без роботи.

— Центральна преса прокоментувала створення вашої організації так: «Професорам набридла політика». Напевне,— це одна з основних причин народження київської Спілки викладачів вищої школи та науковців?

— Основна мета організації — захист соціально-економічних, професійних, політичних інтересів викладачів та науковців. Спілка — позапартійна. Хоч це не означає, що вона поза політикою. Ми вважаємо, що вузи повинні, насамперед, готувати для України спеціалістів-інтелектуалів, а вже потім — партійних і громадських діячів.

— Володимире Івановичу, до речі, ще донедавна ви були лідером партійної організації КДУ. Виходить, ваші погляди нині змінилися?

— Так, я був секретарем партійного комітету університету, виступав на XXVIII з'їзді Компартії України, на якому в мене й моїх однодумців була своя платформа. Проте верхівка не захотіла реформувати партію — наші погляди розійшлися. Тому я вийшов з рядів КПРС. Нині — на викладацькій роботі.

— Представте, будь ласка, «візитну картку» своєї організації.

...новеніє...

...для старшо... ...джино, Чуто... ...коли треба ...утове, Глобине. ...здуєш Возного: ...но є... есть претк... ...моніха...». Але ...пана Тетерва... ...р'єри правопису ...не до Гімала... ...вно трасою ...бачив дорого... ...ник» і «Хміль...

...орій ГРИНЬ, кореспондент ...країни». ...область.

...гія ФЕДЬКА.

...ОЛОС

...аби депутати ...Оце пишу втре... ...з наголосом ...хоч укра... ...розбіжностей

...АВРИЛЕНКО, ...етеран війни.

...ТУ»

...бліцистика, на... ...значення науко... ...літературної ...лени Петрівни ...своїх творах ...про те, що ...ного, матеріаль... ...світу існу... ...ти. Вона праг... ...м можливість ...ці світи, поро... ...софією. ...их виставки в ...кспонати XIX ...зані з життям ...Блаватської. Їх ...Олена Петрівна ...вщину в 18 ...алася сюди ...разів.

...ШВИДУН. ...деськ.

Реалії

ІСТИНА У ВИНІ?

Громадянин М. став перед судом за необережне вбивство. А було так. Справляли поминки, випили за упокій душі, погомоніли про вічне й скороминуще, випили ще — і почали дискутувати. Про те, хто довів країну до кризи, хто за яку партію. Гарячкували. Першим не стерпів небіж і вдарив рідного дядька. Той, падаючи, вдарився об стіну, а за два дні помер. Знову родичі зберуться на поминки. Дай Боже, щоб хоч цього разу було досягнено консенсусу.

Віталій ІЩЕНКО, старший слідчий районної прокуратури.
Черкаська область.

Знак біди

ГОРІЛА БАЛКА, ПАЛАЛА

Сталась пожежа у Державному ландшафтному заказнику республіканського значення «Балка Північно-Червона», що неподалік від шахти імені Леніна у Кривому Розі. Разом з охоронною зоною на згарище перетворилися 5 тисяч квадратних метрів цілини.

Найдивніше в цій черговій сумній пригоді те, що звістка про пожежу у заказнику прилетіла в природоохоронні органи Кривого Рога з Міністерства охорони навколишнього природного середовища УРСР. А ще те, що трудящі Північного комбінату одразу ж після пожежі почали розбивати на віковічній землі ділянки під городи. Песимісти дивляться на це все беззаконня і передбачають прадавній «Балці» нещасливу долю. Адже в неї немає свого господаря, спонсора, чи навіть сторожа. Є тільки вороги. З одного боку наступають відвали Тернівського рудника, а з другого — дачі. А ще вогонь.

Микола КРАМАРЕНКО.
Кривий Ріг.

Крісло для гостя

ДИСК РОЗКРУЧУЄТЬСЯ

АУДІО УКРАЇНА — так зветься українська фірма грамплатівок. Як відомо, з 1969 року в Києві працювала філія фірми «Мелодія». Філія чимало зробила для популяризації української музики, але жорстка централізація створювала й очевидні незручності, що змусило шукати шляхів до самостійності. Сьогодні наш гість — генеральний продюсер «Аудіо України» Микола КУЗИК.

— Ми знайшли кілька добрих і багатих шанувальників музики, котрі викупили апаратуру у філії й дали нам змогу коли-небудь за цю послугу розрахуватись. Вже півроку, навіть більше, існуємо як самостійна організація. Випускаємо не лише платівки, а й компакт-касети. Щодо платівок — їх випуск припинився, бо ми звертаємось безпосередньо на завод й оплачуємо весь виробничий цикл. Звісно, така платівка коштує дорожче — 5—6 карбованців. Перші платівки вже є у продажу — рок-опера «Біла ворона», пісні Алли Кудлай, народні пісні у виконанні Василя Манолова.

— **А що у найближчих планах?**

— Багато сучасної естради — бо раніше вона була «за бортом», її не вистачало. Так само занехаяним було ставлення до дитячої платівки — а зараз їх у нас у роботі одразу кілька.

— **Як фірма ставиться до авторської пісні?**

— Готовий до випуску російськомовний диск одесита Сергія Швеця, вже вийшов диск київського, теж російськомовного, барда Микити Джигурди.

— **Тобто, у вас немає якихось мовних обмежень?**

— Жодних. Насамперед ми хочемо записати те, що відбувається на Україні, а ділити за мовним принципом було б смішно. Ми зверталися і до єврейської музики на Україні.

— **Традиційне запитання — які у вас проблеми?**

— О! Досі не маємо свого студійного приміщення. Ще: на студіях світу обладнання докорінно змінюється протягом 3—5 років. А те обладнання, яке ми з великими труднощами відкупили у Москви, відпрацювало аж 20 років, ми витискаємо з нього все, що можна.

— **Де вихід?**

— Мусимо якнайшвидше заробити валюту й витратити її на оновлення техніки. Перші кроки вже зроблено.

Бесіду вела Ірина ТКАЧЕНКО.

Зворотний зв'язок

НЕ ЗДАВАЙТЕСЯ, ПІДПІЛЬНИКУ

Один з найактивніших дописувачів «Голосу України» мешкає десь у Червонограді. Докладніше про нього сказати нічого не можна, бо кожен із своїх численних листів він підписує іншим прізвищем і ставить іншу зворотну адресу. Втім, ім'я — більш-менш постійне: Софія. Але одного разу було підписано: «полковник у відставці». Пише «полковник» завжди про речі державної ваги. Ми не маємо жодної охоти посміятися над людиною, яка, можливо, постраждала за часів, не найкращих для гласності. А... ...ливо, «...овник» ...ить дуже ...едбачливо, не бажаючи розконспіровуватись. Ми, про всяк випадок, зберігаємо в сейфі всі адреси його ...явочних квартир. А раптом знадобляться?

Христофор ГРУША.

Оказії

АЛЕ ВІРШІВ НЕ ПИШЕ

Чи знаєте ви, що у Житомирі ...ались: Тарас Шевченко, Володимир Висоцький, Олександр Пушкін, Михайло Горбачов? Борис ... — теж Житомира. І Хрущов теж. А в Житомирській області народилися Борис Годунов (Овруч) та Олександр Васильович Суворов (Баранівка). Навіть Тетяна Ларіна й Володимир Ленський — теж тутешні.

— У Житомирі та області,— розповідає заступник начальника обласного ... адресного бюро М. Чернецька,— мешкає чимало «повних» чи «неповних» тезок відомих людей. Ви вже згадали Хрущова та Бормана. Перший — Олег Костянтинович, другий — Ігор Михайлович... ...оправ... останній чомусь змінив прізвище...

— А ваш Тарас Григорович Шевченко вірші не пише?

— Ні, але робота у нього вельми поважна — Тарас Григорович працює двірником у Будинку відпочинку імені XXII партз'їзду.

Володимир ЛИЗА.
Житомир.

Уїк-енд, тобто вихідні

● Жартома і всерйоз

САНДВІЧІ САНДВІЧА

Англійський аристократ лорд Сандвіч був затятий картяр. У картярському клубі за гральним столом він проводив дні і ночі. Щоб не відриватися від свого захоплюючого заняття, замовляв буфетнику «здвоєні» бутерброди,— два складених разом шматочки хліба з маслом й сиром між ними. «Картярське щастя примхливе,— пояснював він друзям.— Відійдеш від столу на годину-дві, щоб пообідати, і вже фортуна зрадила тебе».

Й інші картярі наслідували приклад лорда — вони теж стали замовляти закуску — за своїм смаком. Хто з шинкою і помідорами, хто з яйцями і котлетами. Звичайно, ці наїдки назвали сандвічами, і вони стали модними не тільки в клубі, а й у Лондоні, Англії XVIII століття, а згодом і по всьому світові.

ВАС ЗАПРО...

Це буває з різних причин: чи радість розділити, чи висловити співчуття з якогось сумного приводу. А то й просто посидіти, поспілкуватися з друзями, добрими знайомими. Різні причини бувають. А правила поведінки завжди одні — дотримуватися правил гречного тону.

Що це означає?

По-перше, вміння володіти собою за будь-яких обставин. По-друге, виявляти макси...

...мум такто... до всіх при... Тож при... запрошення ... ки за виня... Якщо від... до якоїсь ... мейного св... руками ви ... ж. Подарун... ється не по... во, заздале... Дітей бер... тоді, коли ц... лено.

● Мо...

ЛІКУВАЛЬНІ ВЛАСТИВО...

Ось як трактує лікувальні властивості окремих коштовних каменів давня індійська медицина.

Алмаз, місячний камінь, смарагд, перлини ефективні в боротьбі з високою температурою, запаленнями, інфекціями, жовтухою та гострим збільшенням печінки.

Сапфір, алмаз, топаз та смарагд, перлини допомагають при епілепсії, екземі.

Перлини, смарагд, сапфір ...знешкоджу... нирок, сечо... магають у ... Рубини, к... ний камінь, ... мендується ... чах, захвор... сонні, артр... ленних кіст... Сапфір, а... ний камінь, ... перлини, ру... че око допо... них захвор...

● Кухня

БУРЯКОВИЙ К...

Про цілющі й поживні властивості буряку відомо багато й водночас дуже мало. Мало в тому розумінні, що чомусь цей овоч не дуже шанується в нашій кухні. Проте з нього можна виготовити надзвичайно багато смачних і цікавих блюд. От, зокрема, квас.

На 3 л. напою — 1 кг. сирого буряка, 1/3—1/2 склянки цукру, 2,5 л. охолодженого кип'ятку, скоринку житнього хліба (100 г.), щіпку солі.

Буряк помити, очистити, ...сполоснути ... кими шмат... ти на терт... чистий скл... сипати цук... лити охоло... і покласти ...

Анонс

ВІРМЕНИ КИЄВА ПІД КАШТАНАМИ КИЄВА

Вчора розпочалось і триватиме до 20 серпня Свято вірменської культури у Києві. Завтра у Покровському соборі священики з Ечміадзину та з УАПЦ влаштують спільну літургію, після чого київські вірмени зможуть охреститися самі й охрестити своїх дітей. До речі, вірмен у Києві мешкає до 5 тисяч, а на Україні — 27 тисяч. У ці дні у Києві відкриється відділення вірменської бібліотеки (2 тисячі томів), демонструватимуться фільми, а з 28 серпня діятиме виставка знаменитого Мартироса Сар'яна, яка до цього з великим успіхом була показана в Донецьку.

Олена ЗАМОСТЯН, член Вірменського культурного товариства у Києві.

Т...
для р...

Над Дніп... бальського ... ташовано ... нікум. До т... ли ставитис... ної прози і... на ставитис... Оця каразе... тамент, ста... ського су... кчуму. Вона ... вересня при...

Оле...

Вернісажі

ДАРУНОК ЮКІХІКО

Київ святкує 20-річчя свого поріднення з Кіото. З цієї нагоди на Андріївському узвозі відкрито виставку японського живопису та фотографії.

Японський живопис, як і багато чого японського,— незбагненно-оригінальне явище світового мистецтва. Відрізняється він усім, починаючи з шовкового чи паперового «полотна» й особливих кам'яних фарб, і закінчуючи неповторними формами, стилем, технікою письма. Ця виставка — персональна експозиція художника зі світовим ім'ям Юкіхіко Імура. Він подарував Музеєві історії Києва одну з кращих своїх робіт — картину «Арасіям» («Засніжений ранок»).

Оксана ВИХОР.
Київ.

КРО...

Два дні ... ня — в Од... сідання «К... учасники я... найти шлях... національн... зинсько-осе... лікті. Орга... Одеський ... захисту ми... місті груз... громадська ... активісти ... та Півден... три тижні, ... конфліктую... обхідності ...

До Одес... ному предс... ких органі... масової ін... ни не мали...

Черго...

Візитна картка

...ЕСОРАМ НАБРИДЛА ЛИШЕ ПОЛІТИКА

А поспішний ...нтрактової сис... до того, що той, ...думку й по... від загаль... ...же залишити...

...льна преса про... створення ва... ...так: «Профе... ...ла політика». ...одна з основ... ...родження ки...ївської Спілки викладачів вищої школи та науковців?

— Основна мета організації — захист соціально-економічних, професійних, політичних інтересів викладачів та науковців. Спілка — позапартійна. Хоч це не означає, що вона поза політикою. Ми вважаємо, що вузи повинні, насамперед, готувати для України спеціалістів-інтелектуалів, а вже потім — партійних і громадських діячів.

— **Володимире Івановичу, до речі, ще донедавна ви були лідером партійної організації КДУ. Виходить, ваші погляди нині змінилися?**

— Так, я був секретарем партійного комітету університету, виступав на XXVIII з'їзді Компартії України, на якому в мене й моїх однодумців була своя платформа. Проте верхівка не захотіла реформувати партію — наші погляди розійшлися. Тому я вийшов з рядів КПРС. Нині — на викладацькій роботі.

— **Представте, будь ласка, «візитну картку» своєї організації.**

— До Спілки нині входить майже 400 осіб, серед яких 100 професорів та членів-кореспондентів Академії наук УРСР, 30 депутатів усіх рангів. Це і Гнаткевич, і Рябченко, і Черняк.

Вже відбулося два пленуми правління Спілки. Сьогодні ми працюємо над концепцією вузівської освіти й науки в республіці, механізмом правового та економічного захисту викладачів. Маємо свій офіс на вулиці Пушкінській, 20. Запрошуємо всіх однодумців до співпраці.

Вела розмову Катерина КІНДРАСЬ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Знахідки

ДЕ АЛАНИ ЗОЛОТО БРАЛИ

Повідомлення про відкриття золота на Луганщині майже збіглося із знахідками археологічної експедиції, очолюваної В. Виборним. Це золоті речі з кургану поблизу Лимарівки Біловодського району. Напрошується думка, що тутешні алани ще у II—III століттях нашої ери знали не лише спосіб обробки золота, а й його родовища. У могилі, на чотириметровій глибині, поруч з останками воїна-алана, лежать зброя, посуд, прикраси. Орнаменти на знахідках нагадують українські. Усі ці речі стануть експонатами виставки, що невдовзі відкриється у місцевому краєзнавчому музеї.

Микола БОГАРАДА.
Луганськ.

й зв'язок

АЙТЕСЯ,
ЬНИКУ

йактивніших
Голосу Ук-
є здесь у
Доклад-
ого сказати
ожна, бо
їх числен-
підписує
щем і ста-
оротну ад-
я — більш-
йне: Софія.
разу було
олковник у
Пише «пол-
ди про ре-
ваги. Ми
дної охоти
ад люди-
жливо, по-
часів, не
ля гласнос-
«...ов-
уже ...ед-
бажаючи
ватись. Ми,
адок, збе-
йфі всі ад-
очних ква-
аптом зна-

астофор
ГРУША.

ВІРШІВ
ПИШЕ

ви що у
...лись:
енко, Во-
Висоцький,
Пушкін,
Гор...ов?
еж ...и-
ущов теж.
рській об-
лися Бо-
(Овруч)
Васильо-
(Баранів-
Тетяна Ла-
имир Лен-
тутешні.
омирі та
розповідає
ачальника
адресного
рнецька.—
ло «пов-
овних» те-
людей. Ви
Хрущова
Перший —
нтинович,
ор ...хай-
ав ос-
ь змінив
Тарас Гри-
ченко вір-

е робота у
поважна
Григорович
иком у
відпочинку
артз'їзду.

ЛИЗА.

лки нині входить
осіб, серед яких
рів та членів-
ів Академії на-
депутатів усіх
Гнаткевич, і
Черняк.
лося два плену-
Спілки. Сьогод-
ємо над концеп-
кої освіти й на-
ліці, механізмом
економічного
адачів. Маємо
вулиці Пушкін-
апрошуємо всіх
о співпраці.
Вела розмову
КІНДРАСЬ,
й кореспон-
су України».

Уїк-енд, тобто вихідні

● Жартома і всерйоз

САНДВИЧІ САНДВИЧА

Англійський аристократ лорд Сандвич був затятий картяр. У картярському клубі за гральним столом він проводив дні і ночі. Щоб не відриватися від свого захоплюючого заняття, замовляв буфетнику «здвоєні» бутерброди,— два складених разом шматочки хліба з маслом й сиром між ними. «Картярське щастя примхливе,— пояснював він друзям.— Відійдеш від столу на годинудві, щоб пообідати, і вже фортуна зрадила тебе».

И інші картярі наслідували приклад лорда — вони теж стали замовляти закуску — за своїм смаком. Хто з шинкою і помідорами, хто з яйцями і котлетами. Звичайно, ці найдки назвали сандвичами, і вони стали модними не тільки в клубі, а й у Лондоні, Англії XVIII століття, а згодом і по всьому світові.

● Етикет

ВАС ЗАПРОСИЛИ В ГОСТІ

Це буває з різних причин: чи радість розділити, чи висловити співчуття з якогось сумного приводу. А то й просто посидіти, поспілкуватися з друзями, добрими знайомими. Різні причини бувають. А правила поведінки завжди одні — дотримуватися правил гречного тону.

Що це означає?

По-перше, вміння володіти собою за будь-яких обставин.

По-друге, виявляти максимум тактовності, поважливості до всіх присутніх.

Тож приходити в гості без запрошення не можна — тільки за виняткових обставин.

Якщо відвідини приурочені до якоїсь важливої події, сімейного свята, з порожніми руками ви не підете, звичайно ж. Подарунок, однак, вибирається не похапцем, а вдумливо, заздалегідь.

Дітей беруть з собою тільки тоді, коли це наперед обумовлено.

Приводити з собою випадкових знайомих категорично не можна.

Трапляється, що ви ніяк не можете нанести візит. Тож відмовлятися треба у найвишуканішій і вмотивованій формі. Виховані люди відповідально ставляться до запросин і приходять у гості точно в призначений час, не марнуючи часу своїх друзів.

Тема ця широка — продовження буде.

● Може, згодиться

ЛІКУВАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ КОШТОВНИХ КАМЕНІВ

Ось як трактує лікувальні властивості окремих коштовних каменів давня індійська медицина.

Алмаз, місячний камінь, смарагд, перлини ефективні в боротьбі з високою температурою, запаленнями, інфекціями, жовтухою та гострим збільшенням печінки.

Сапфір, алмаз, топаз та смарагд, перлини допомагають при епілепсії, екземі.

Перлини, смарагд, сапфір знешкоджують захворювання нирок, сечового міхура, допомагають у лікуванні діабету.

Рубини, корали, топаз, місячний камінь, котяче око рекомендуються при паралічах, захворюванні крові, безсонні, артрирах, анемії, запаленнях кісткової тканини.

Сапфір, алмаз, топаз, місячний камінь, смарагд, корали, перлини, рубін, циркон, котяче око допомагають при хронічних захворюваннях: роблять ефективнішою лікарняну терапію.

Смарагд рубін, котяче, тигрове око понижують кров'яний тиск і сприяють лікуванню псоріазу.

Топаз, місячний камінь, корали рекомедуються при гострих депресіях, запаленні мигдалин, хронічній жовтусі, гормональних розладах тощо.

Перелік інших показань буде вміщено наступної суботи.

● Кухня

БУРЯКОВИЙ КВАС

Про цілющі й поживні властивості буряку відомо багато й водночас дуже мало. Мало в тому розумінні, що чомусь цей овоч не дуже шанується в нашій кухні. Проте з нього можна виготовити надзвичайно багато смачних і цікавих блюд. От, зокрема, квас.

На 3 л. напою — 1 кг. сирого буряка, 1/3—1/2 склянки цукру, 2,5 л. охолодженого кип'ятку, скоринку житнього хліба (100 г.), щіпку солі.

Буряк помити, очистити, сполоснути, порізати тоненькими шматочками чи натерти на тертушці і скласти в чистий скляний посуд. Посипати цукром і сіллю, залити охолодженим кип'ятком і покласти хлібну скоринку.

Посудину накрити марлею чи серветкою і поставити в темне місце діб на 5.

Після цього квас процідити через марлю в простерилізовані пляшки. Такий квас можна також використовувати для виготовлення напоїв та холодних борщів.

Анонс

ВІРМЕНИ КИЄВА ПІД КАШТАНАМИ КИЄВА

Вчора розпочалось і триватиме до 20 серпня Свято вірменської культури у Києві. Завтра у Покровському соборі священики з Ечміадзину та з УАПЦ влаштують спільну літургію, після чого київські вірмени зможуть охреститися самі й охрестити своїх дітей. До речі, вірмен у Києві мешкає до 5 тисяч, а на Україні — 27 тисяч. У ці дні у Києві відкриється відділення вірменської бібліотеки (2 тисячі томів), демонструватимуться фільми, а з 28 серпня діятиме виставка знаменитого Мартироса Сар'яна, яка до цього з великим успіхом була показана в Донецьку.

Олена ЗАМОСТЯН,
член Вірменського культурного товариства у Києві.

Зверніть увагу

Технікум для романтиків

Над Дніпром, навпроти Рибальського півострова, розташовано суднобудівний технікум. До технікумів ми звикли ставитись, як до третьорядної прози життя. Чи не можна ставитись інакше? Можна. Оця каравела, піднята на постамент, стане символом Київського суднобудівного технікуму. Вона зустріне тих, хто 1 вересня прийде сюди вчитися.

Олексій ГАВРИШ.
Фото автора.

Вернісажі

ДАРУНОК ЮКІХІКО

Київ святкує 20-річчя свого поріднення з Кіото. З цієї нагоди на Андріївському узвозі відкрито виставку японського живопису та фотографії.

Японський живопис, як і багато чого японського,— незбагненно-оригінальне явище світового мистецтва. Відрізняється він усім, починаючи з шовкового чи паперового «полотна» й особливих кам'яних фарб, і закінчуючи неповторними формами, стилем, технікою письма. Ця виставка — персональна експозиція художника зі світовим ім'ям Юкіхіко Імура. Він подарував Музеєві історії Києва одну з кращих своїх робіт — картину «Арасіям» («Засніжений ранок»).

Оксана ВИХОР.

Київ.

Продиктовано в номер

КРОК ДО ЗЛАГОДИ

Два дні — 15 і 16 серпня — в Одесі проходило засідання «круглого столу», учасники якого прагнули віднайти шляхи до миру та міжнаціональної злагоди в грузинсько-осетинському конфлікті. Організували зустріч Одеський обласний комітет захисту миру та створена в місті грузинсько-осетинська громадська рада «Згода». Її активісти провели в Грузії та Південній Осетії майже три тижні, аби переконати конфліктуючі сторони в необхідності такої зустрічі.

До Одеси прибули в основному представники громадських організацій та засобів масової інформації. Хоч вони не мали повноважень укладати якісь угоди від імені своїх народів, та все ж зустріч виявилася досить продуктивною. Хоча б тому, що представники сторін сіли за один стіл, щоб спільно знайти те, що може об'єднувати, а не роз'єднувати народи, виробити власну тактику щодо усунення конфлікту, припинення кровопролиття, досягнення взаєморозуміння.

У підсумковому документі висловлено надію, що подібні зустрічі будуть продовжені. Тут міститься звернення до обох народів припинити протистояння, дійти миру й злагоди.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

Знахідки

ДЕ АЛАНИ ЗОЛОТО БРАЛИ

Повідомлення про відкриття золота на Луганщині майже збіглося із знахідками археологічної експедиції, очолюваної В. Виборним. Це золоті речі з кургану поблизу Лимарівки Біловодського району. Напрошується думка, що тутешні алани ще у II—III століттях нашої ери знали не лише спосіб обробки золота, а й його родовища. У могилі, на чотириметровій глибині, поруч з останками воїна-алана, лежать зброя, посуд, прикраси. Орнаменти на знахідках нагадують українські. Усі ці речі стануть експонатами виставки, що невдовзі відкриється у місцевому краєзнавчому музеї.

Микола БОГАРАДА.

Луганськ.

Черговий по випуску новин Віталій ЖЕЖЕРА.
Тел. 441-86-20

Знай наших!

ЛОВИСЬ, КИЦЮ

Мукачівець Павло Пуга визирнув у вікно своєї квартири на п'ятому поверсі і вжахнувся. На вузькому підвіконні четвертого поверху супротивного будинку стояло мале дівча. Тепер він і не знає, чи зміг би повторити свій рекорд: миттю збіг донизу, подолав більше ста метрів через двір, а дівчинка вже летіла додолу, і Павло встиг підставити руки. Від удару обоє попадали. Дівчинка трохи поплакала з переляку — це й усе, чим вона, півторарічна Каринка, розплатилася за свою легковажну прогулянку по підвіконню. Каринка ловила там улюблену кицьку.

Микола РІШКО.

Закарпатська область.

Теж спорт

ВОДІЙ НА ДОБРОМУ ХОДУ

Оригінально відзначив своє 50-річчя любитель бігу, член клубу «Таврія» Петро Григорович Ничай. Він вислухав офіційні привітання, прийняв клубну грамоту, медаль і квіти, а потім запросив усіх пробігти «святкову» дистанцію, яка у підсумку становила 50 кілометрів. На його пропозицію відгукнулись не тільки члени рідної «Таврії», а й клубу «Кристал».

П. Ничай працює водієм обласного виробничого тресту зеленого господарства, бігом захоплюється давно: брав участь у півтора десятках марафонів, у тому числі в семи Московських міжнародних та двох супермарафонах — Керч — Київ і Брест — Київ.

Кажуть, що для Петра Григоровича «двадцятка» чи «тридцятка» — все одно, що пройтись на роботу пішки.

Володимир БАЙДАК.

Херсон.

ПОГОДА

17 серпня у південних, 18 серпня у західних і північних областях очікуються короткочасні дощі, грози, місцями град, на решті території України без опадів. Вітер переважно південно-західний, 5—10 метрів на секунду. Температура вдень 22—27. 18 серпня у південних та південно-східних областях 31, уночі по республіці 14—20 градусів.

По Київській області сьогодні вдень без опадів. Вітер південно-західний, 5—7 метрів на секунду. Температура 23—27 градусів.

Всьо чотко

МЕГАФОН

Ішов недавно повз стадіон. Дивлюся — натовп. Дають щось. Відштовхую одного, другого. Питаю: «Що викинули?».

Мені під ребро кулак сунуть. Шепочуть:

— Заткну пельку. Не бачиш хіба. наш лідер виступає.

Я головою туди-сюди покрутив. Урешті вгледів. Якийсь тип у жовтому капелюсі руками махає. Що базікає — не чути. Хотів уже назад рушити, та всі як заволають:

— Ганьба! Геть!

Зі мною щось сталося. І я теж на всю площу загорлав:

— Ганьба! Геть!

Горлянка в мене, як труба пароплава, голос, мов старовинний дзвін. Якщо оголосити щось треба, то завше просять. У колі друзів «мегафоном» кличуть.

Ну, прогорлав ще кілька разів, і всі навкруги сахатися почали. Сам стою, мов продавець. Тут ззаду якісь люди підійшли, взяли під руки. Кажуть:

— Зробіть, будь ласка. вигляд, що друзів зустріли. Всміхайтесь. І спробуйте йти з нами в ногу.

Що вдієш? Пішов. Зі мною розмову мали, і я додому поїхав.

Тиждень минув. Мене начальник викликає.

— Тут сигнал надійшов. Ви були учасником несанкціонованого збіговиська, порушували громадський порядок. Нині суспільство пробуджується, і таке, врешті, пробачити можна. Однак ваші погляди викликають в колективі занепокоєння. У мене, наприклад, дві дочки. Мені їхня честь не байдужа. Певен, що не спрацюємось. Подавайте заяву про звільнення за власним бажанням.

— До чого тут ваші дочки? — волаю. — Що такого накоїв? Скажіть?

— Як що? — розсердився начальник.— Ви горлали на все місто. Штовхали перехожих. Вимагали передати вам міський центральний пляж у довічне користування. Ви були, врешті, одним з організаторів забороненого мітингу нудистів!

Я вийшов, неначе побитий.

Уже тиждень питаю у знайомих, хто такі нудисти. Ніхто не знає.

Євген КОСТЮК.

ПОЛКОВНИКОВІ НІХТО НЕ ПИШЕ

Оповідання

Коли полковник Титикало з пляшкою горілки завітав до мого гаража, я майже достеменно знав: і він теж зібрався до Югославії. Справа в тому, що на весь наш чималий гаражний кооператив «Червона зірка» тільки у мене малися зручні та легесенькі сорокалітрові алюмінієві каністри. А позаяк автомобільний вояж за кордон із своїм бензином набагато дешевший, то тепер жоднйй з візитерів (а майже всі вони занадилися їздити гендлювати до Югославії) не обминав мене своєю увагою. І коли на базар до щедрої Суботиці «війнув» майор Дзісяк, а згодом «злітав» підполковник Ругаєв (колега Титикала), не витримав і сам полковник — купив за сто п'ятдесят карбованців у «відставного» прапорщика Чорношкура офіційне запрошення до адріатичного раю.

І ось після того, як забрьохана після далекої дороги «Волга» полковника втомлено вкотилася на подвір'я гаражу, ми сидимо з сусідою біля імпровізованого столу з порожніх каністр, на якому гордо височить розцяцькована величенька пляшечка з чимось пахучим та міцнющим. Очі полковника збуджено палають, він без упинку оповідає, а я терпляче слухаю, раз у раз підкидаючи дотепного й доречного тосту.

— Значить так,— поспіхом розповідав Титикало,— взяв я з собою за порадою Чорношкура таке: три великих біноклі, лантух рису, п'ять голівок голландського сиру, двадцять банок шпротів, ящик згущеного молока, п'ять палок сирокопченої ковбаси та десять пляшок «Столичної».

— Як же ти з такою контрабандою прошмигнув через кордон?! — щиро вразився я.

— Е... е... е,— поблажливо, але з легким докором мовив на те Титикало,— бракує тобі, дорогий мій сусіде, нового мислення. Адже це тільки наші митники нишпорять по валізах, шукаючи бозна-що. Мене ж, полковника, свої авжеж не трусили. А закордонним митникам далебі наплювати на все і вся, окрім наркотиків та зброї.

— Тож за нове мислення! — урочисто виголосив я, і ми випили пахучої сливовиці, жадібно втамовуючи спрагу до майже забутих присмаків та ароматів старовинного козацького зілля.

— Так-от,— пожвавішав чоловік,— промчав я Румунією без перешкод, немов з Києва до Одеси прокотився. Дістався до Суботиці. Місто притулилося десь на півночі Югославії у куточку біля угорського кордону. Приїхав я туди надвечір, щоб рано-вранці потрапити на ринок, знамениту на всю східну Європу барахолку, як колись доброї пам'яті народної київська товкучка. Поїздив вулицями міста й, уяви собі, не знайшов місця, де б можна було приткнутися. Скрізь щільно авто припарковані, немов вони з усієї Європи туди з'їхалися. Потім збагнув, що автомобіль у них справді не розкіш. Двічі знаходив щілину серед припаркованих авто і двічі мене звідтіля міліція шугала. Довелося переночувати за містом у кущах — край дороги. Враження від тієї ночівлі не з приємних — потрусився ж таки ніч від страху — привиди вітчизняних рекетирів та всякої іншої нечисті не лишали в спокої ні на хвилину.

— За безстрашних радянських офіцерів! — знову урочисто промовив я тост, і ми вдруге ковтнули духмяного еліксиру.

Щоки полковника зажевріли рум'янцем, і він ще завзятіше продовжив свою розповідь.

— Перешкоди, однак, почалися зранку,— вів далі оповідач.— Я марно намагався наблизитися до ринку — скрізь мене завертали невблаганні міліціонери. Нарешті, у відчаї звернувся я до одного з них, мовляв, як все ж таки проїхати до ринку? «Ніяк!» — відповів той досить чистою російською мовою.— «На ринок я тебе все одно не пущу — віддай, каже, увесь свій товар оптом мені. Я ж тобі допоможу за це дешево отоваритися різним барахлом». Було від чого впасти в транс, але все ж я зметикував. Гаразд, кажу, згода! Тільки ж проведи мене спочатку на ринок, щоб я про ціни дізнався. Так і гуляв я ринком із власним почесним ескортом. Авжеж, ги-ги, полковник!

— За солдатську кмітливість! — вигукнув я весело, і ми міцно чокнулися гранчаками. Полковника, як кажуть, понесло...

— Міліціонера, капітана, звали Мілан Кучнік. Симпатична, скажу я тобі, мила людина — він таки вирішив усі мої проблеми. І те, що я втратив, здаючи йому оптом свій товар, я сповна повернув, купуючи досить дешево ганчір'я та радіотехніку у якихось смаглявих, либонь турків, приятелів Мілана. Одним словом — виграли всі.

Полковник захрумтів огірком, і я, попри випромінювану ним радість повернення, помітив ознаки смертельної втоми на його обличчі.

— Я не така людина, щоб не віддячити за добро,— нахвалявся Титикало. — З Міланом Кучніком ми випили ледве не по літру найліпших коньяків. Який же то був феєрверк! Спочатку пригощав я, потім капітан, а там пішло, пішло й пішло... Прощалися ми як рідні брати — обіймалися, цілувалися. Обіцяли їздити один до одного, що б там не трапилося. Адресами обмінялися, розмірами одягу та взуття. І я таки поїду до нього ще! — урочисто виголосив полковник.— Я офіцер — людина слова!

— За велику всеперемагаючу дружбу народів-братів! — проголосив я, і ми ковтнули вже не чокаючись.

— Уяви собі,— розходився комівояжер,— плеєри продають на ринку, як у нас огірки чи помідори: розкладають на прилавках купами й торгують. Та що плеєри! Відик, який у нас не менше п'яти тонн тягне, я купив за півтори тисячі в перекладі на наші! А дубла?! А все інше?! Ех, сусіде, сусіде...

Полковник схилив голову, опустив плечі, немов враз на нього навалився тягар утоми.

— Нікчемно, ганебно живемо,— майже простогнав Титикало у розпачі,— щоб я, полковник радянської армії, армії переможниці, що врятувала Європу і весь світ, мусив, немов якийсь гендляр, метатися по закутках тієї ж Європи, аби виміняти шило на швайку?! Кому ж ми служимо, сусіде мій милий, Великій державі?! Жебраки — жебраками!

Полковника трохи розібрало від усього пережитого, але все ж він був полковником. І тому враз, немов соромлячись сказаного, він випростався, здригнув плечима і знову впевнено, але вже без отого захвату, продовжив:

— Спасибі побратимові по зброї, капітанові Кучніку, уберіг мене, старого дурня, від ганьби. А то, лиха година, хтось із підлеглих міг би стати свідком чудової сцени: полковник Титикало, розклавши на підлозі барахло, хвацько гендлює на Суботицькому базарі.

Ми щиро розреготалися, і він власноруч налив іще.

— За офіцерську шляхетність! — сказав я серйозно, наскільки дозволяли це мої акторські здібності. Щоки та шия мого сусіда стали червоними, як прапор, котрий той має боронити, не шкодуючи навіть життя. Очі його заблищали рішучістю до перемоги над будь-яким ворогом.

— Так-от,— впевнено продовжував полковник,— найбільші випробування чекали мене на зворотньому шляху. Поки я, як той циган, швендяв навколо Суботиці, в Румунії сталася революція! І коли я з напівпорожнім баком і твоїми чудовими, але порожніми каністрами, підкотив до румунського кордону, він був закритий. Єдине, що мені лишалося, то це повертатися через Угорщину. Але справи мої були кепські. Динари я вже спустив, а бензин, за порадою Чорношкура, планував поміняти в Румунії на каву в зернах. Однак, в Угорщині на мою каву начхати хотіли, але, дякую богові, на всяк випадок я приховав сотню-другу карбованців. Тільки це мене і врятувало. Уяви собі, ці угорські шкуродери на нашу десятку, забезпечену всіма надбаннями республіки, навіть дивитися не бажають, а за дві — наливають тільки п'ять літрів бензину, аби тебе здихатися. Я, звичайно, обурювався, волав про гуманізм, інтернаціоналізм та права людини, так хазяї, бісові діти, замикали свої бензоколонки та йшли собі геть. Отак, правдами та неправдами, дістався я таки свого берега і був він мені, попри всі свої «принади» та нестачі, любим та жаданим.

Розмова наша досягла тієї критичної межі, за якою або продовжувати кубрячити до «повної перемоги», або ж чимчикувати додому — здаватися в полон дружинам. І ми пішли, голосно балакаючи, широкими жестами підсилюючи аргументи в дискусії. На трамвайній зупинці розцілувалися, полковник, прощаючись, пустив сльозу.

— А все одно я поїду туди ще! — були його останні слова перед тим, як двері вагону зачинилися.

Відтоді я не бачив Титикала місяців зо три. Чи то вдосконалював він бойову та політичну підготовку, чи, може, маневри якісь були. Не знаю, не цікавився, авжеж, військова таємниця. Але коли ми, нарешті, зустрілися, виглядав полковник кепсько: втомлено, безпорадно.

— Що за журба, полковнику? — запитав я навмисно весело, безтурботно.

— Порядок, сусіде! — полковник крізь силу посміхнувся.— Все гаразд! Правда, капітан отой, Мілан Кучнік, пам'ятаєш, гад такий — не пише,— вимовив він так, немов кислицю з'їв,— я вже йому й писав, і телеграми надсилав... Та, бог з ним, капітаном. Я оце знову у прапорщика Чорношкура запрошення до Югославії куплю — і гайда! Де тільки наше не пропадало?!

Юрій БОЛЬШАК.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Пуп землі

ТИГР У ПИВНОМУ БАРІ

В ІДАЛЬНІ громадського харчування, куди Семен Петрович прийшов пообідати, після годинного стояння в черзі йому ледь пощастило вихопити у когось з-під носа м'ясо з кашею. Вкусив він те м'ясо, а воно не жується. Попросив у працівниці їдальні ножа, щоб розрізати жилаве м'ясо, але та байдуже відповіла: «Ми — не ресторан». І почав викладач естетики шматувати те гумове м'ясо, та не вийшло — воно розтягувалось і боляче било по губах. Тоді він рішуче розтяг його зубами й руками, але шматок вислизнув з рук і поплигав, ніби жаба, під стіл. Запустив туди руку, щоб дістати те м'ясо, як хтось із гарчанням вкусив його за палець. Під столом, на біду, сидів приблудний цуцик, що перший схопив харчопромівську «відбивну» і ділитися ні з ким не збирався. Семен Петрович із галасом замахав вкушеною рукою й зопалу встромив її в гарячий борщ сусіда. Проклинаючи все на світі, він вискочив із закладу громадського харчування, як кіт, підсмажений у гарячій печі.

У пивному барі він вирішив хоча б випити пива. І став у чергу до пивного автомата. Пити йому хотілося страшенно. черга велика, а склянка тільки одна на десятьох. Тому кожен умудрявся пити те пиво, як умів. Один з півлітрової банки з-під томатної пасти, інший з бляшанки від рибних консервів. А один любитель пива жлуктив його зі свого шкіряного капелюха.

Нарешті Семен Петрович якось-таки дочекався склянки і швиденько вкинув в автомат гроші. Та хтось несподівано поцупив його скляночку, а пиво вже полилося. Не розгубившись, Семен Петрович присів накарачках, затуливши дірку пальцем, щоб пиво не витікало, і, виставивши губи ніби для поцілунку, з жадобою почав дудлити «Жигулівське».

Відвідувачі пивного бару здивовано поглядали на людину, що смоктала пиво, стоячи на чотирьох.

— Ти диви, допився чоловік до кондиції,— реготнув дядько з неголеним обличчям — уже рачки стоїть, скоро ляже... .

— Та ні, — заперечив питух, що сьорбав пиво з капелюха, це мабуть, скоріше в нього галюцінації від спраги. Таке буває в пустелі, коли людина довго без води. В нашому місті напитися, що в пустелі оазу знайти...

— Єеее,— засмикався громадянин у жмаканому піджаку,— подивіться, які в нього очі божевільні!

— Видно, таки буйний... — відсунувся перелякано вбік клієнт з неголеним обличчям.

— Викличте бригаду! — заволала якась жінка. — Він нас усіх перекусає!

— Хто покусає? — не зрозумів відвідувач бару у вельветовій шапочці.

— Тигра...— буркнув з посмішкою чоловік в окулярах, відірвавшись від пива.

— Яка тигра? — не зрозумів довготелесий товариш, перелякано озираючись.

— Із зоопарку втекла... — припустив опецькуватий громадянин,—у них постійно тікають звірі, позавчора крокодил утік...

— Братці! Тигра в пивному барі,— заволав довготелесий,— із зоопарку разом з крокодилом втекла! Рятуйся, хто може!

Відвідувачі «точки» кинулися до дверей. Вони наступали на обличчя тим, що впали на підлогу, черевиками і сандалетами, вибивали сусідам очі ліктями і пальцями. А викладач естетики стояв на чотирьох кінцівках і, витягнувши губи дудочкою смоктав «Жигулівське», хрюкаючи від задоволення. Семен Петрович не звертав ніякої уваги на те, що робиться навколо нього, бо остаточно усвідомив, що культурну людину важко перевернути на тигра, але при великому старанні свинею зробити можна, бо людські можливості не мають меж, якщо ще й створити належні умови.

Юрій КРАСНОЩОК.

НА МАМИНІЙ ЗЕМЛІ

Щемко на серці й ніби аж образливо нам, буковинцям: фестиваль «Червона рута» цього разу не в Чернівцях над сивим Прутом, а в Запоріжжі понад Славутичем-Дніпром. Та чи варто так побиватися? Гадаю, ні, бо мама Володимира Івасюка — Софія Іванівна — походить саме із Запорізької землі, народилася вона й росла в козацькому краї, завжди пишалася цим, пишається й нині, як пишалися колись її батьки, брати Павло, Василь, Іван, сестри Євдокія і Марія.

Народилась Софія Іванівна в селі Нижні Торгаї Нижньо-Сірогозького району на Запоріжжі. Згодом родина перебралася в Бердянськ. Далі — війна, евакуація аж за Волгу. Десь там, допомагаючи фронтові, загинув батько, впали в боях під Сталінградом і всі три красені-брати... Принагідно зауважу: коли немудре начальство не дозволяло ставити пам'ятник раптово й загадково згаслому композитору В. Івасюку, мати його з повним правом подивилася в недобрі очі Добрика — тодішнього першого секретаря Львівського обкому партії — і з гідністю та відвагою козачки сказала: «Не знаю, де могили батька, братів моїх, а ви хочете, щоб я не знала ще й де могила мого сина! Не заважайте поставити пам'ятник на Личаківському кладовищі у Львові!».

Ще гриміла війна, як Софія Іванівна виїхала із Запорозького краю, щоб працювати на недавно визволеній від фашистів Буковині. Вчителювала, директорувала в сільських школах, а потім стала інспектором райвно в Кіцмані. Тут познайомилася з гарним, ставним, розважливим місцевим учителем французької мови, а в майбутньому кандидатом філологічних наук, викладачем кафедри історії української літератури Чернівецького університету імені Ю. Федьковича, відомим письменником Михайлом Григоровичем Івасюком. Одружилися, тут і знайшовся в них синочок Володя, згодом — дві донечки: Галя, яка нині працює лікарем у Львові, й Оксаночка — кандидат філологічних наук.

У Кіцмань до доньки та онуків переїхала також мати Софії. Зійдуться, бувало, дві свахи: Лепестина Тимофіївна, мати Софії, і Олександра Василівна — Михайлова неня — і гомонять собі, розказують одна одній про пережите, плачуть та сміються, говорять не наговоряться. Одна з них розмовляє мелодійним діалектом буковинським, ба навіть гуцульським, бо прадід Володі по бабі був з гір, з Перегінська, і навіть прізвище мав — Перегінський, а друга бабуся зачаровує співучою східною говіркою, але вже пересипаною суржиком, мов золота пшениця кукілем. Одна знає бувалиці, легенди та співанки про різних опришків Карпат, друга — про славних лицарів-запорожців. То була чи не найперша онукова школа, наука про сині гори, високі та голубі степи широкі, одне слово — про Україну. Дві бабусі, мов дві гілочки одного дерева українського, що не раз було розчахнуте чужими людьми в його душі.

Може, в тому є щось символічне, віще? Бо в Шевченкові, як відомо, також злилися воєдино козацький і гуцульський роди, виплекали його соками степів і гір.

Згодом батьки часто їздили з Володею на Запоріжжя. Бувало пливли Дніпром, обов'язково зупинялися в Каневі вклонитися могилі Шевченковій. Допитливий хлопчина не міг обминути Хортицю, славного козацького дуба, бо ж чимало знав про Запорозьку Січ, читав Яворницького, історичні твори Андрія Чайковського, Адріана Кащенка, розповіді М. Шаповала «У пошуках скарбів» та ще багато іншого. До того ж, батько його також писав на історичні теми. Володя проймався тим і одного разу навіть допоміг написати аж два розділи до роману «Балада про вершника на білому коні». За степом і морем, за краєм Запорозьким була в нього якась неусвідомлена ностальгія. Може, то перелилося з маминими піснями? Співала ж Софія Іванівна в молодості охоче, гарно, чудово, привезла з собою на Буковину в сповиточку пісень козацьких шматочок степової України.

Любив і оспівував Володя не тільки зелені в синім серпанку Карпати, а й Приазов'я. Є в нього пісня на слова Дмитра Павличка «Над морем», є чудова пісня «Кораблі, кораблі», котру співаки ще й досі чомусь не помітили. Та й чи тільки цю. Опубліковано досі 100 пісень Івасюка, а за життя виконували приблизно 25.

Любили його на Запоріжжі, радо зустрічали, приймали, друзів було в нього там щирих і добрих багато. Рибалки запрошували з собою в море, або ж брали вони з татом їсти на весь день і йшли, йшли степом...

Будучи студентом Чернівецького медичного інституту, куди вступив 1967 року, грав в оркестрі народних інструментів, сам керував ним же створеним камерним оркестром, співав як соліст в університетському естрадному ансамблі, а перед тим, працюючи на заводі «Легмаш», керував заводським хором. Чудово співав, виконував свої пісні «Червона рута», «Водограй», а потім з Василем Зінкевичем та Назарієм Яремчуком виконував їх у Москві на заключному концерті телеконкурсу «Пісня-71», і «Пісня-72», коли ці пісні вийшли переможцями у всесоюзному масштабі.

Тепер повертається Володимир Івасюк на мамину землю своїми чарівними диво-піснями, дзвінким фестивалем «Червона рута». Дай Боже, козацької сили йому і наснаги!

Василь СЕЛЕЗІНКА,
головний режисер Чернівецького телебачення.

НА ЗНІМКУ: Володимир Івасюк із своєю мамою Софією Іванівною.

Фото зроблене в Києві влітку 1977 року на згадку про подорож по Дніпру на Запоріжжя.

ПОНЕДІЛОК

19 СЕРПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 Новини.
16.10 «Лисиця, що впала з неба». Лялькова вистава.
17.15 Пісні рідного краю. Літні обряди.
17.45 Документальний телефільм «Де воно, королівство Лебедія!»
18.35 Співає О. Тищенко.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Оберіг-91». Всеукраїнський фестиваль співаної поезії та авторської пісні.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Співає С. Строєва.
21.30 «Укртелефільм» представляє.
21.50 Прем'єра фільму-вистави «Мина Мазайло». Частина 1. «Укртелефільм».
23.15 Вечірній вісник.
23.45 Нічний телезал. Художній телефільм «Червоне і чорне». 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.00 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Тільки три ночі».
10.20 Прем'єра документального телефільму «Поручик Батирхан».
10.45 Концерт піаніста Б. Березовського.
11.25 Футбольний огляд.
11.55 Народні казки і притчі різних країн.
12.00 ТСН.
12.15 Контакт.
12.30 Нове покоління вибирає.
15.00 ТСН.
15.15 «Поцілунок». Художній телефільм.
16.20 Світ захоплених.
16.35 Музична скарбниця.
17.15 Документальний телефільм «Пристань».
17.25 Фільм — дітям. «Утримайся в сідлі».
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 За законами ринку.
19.15 Контакт.
19.30 Г. Свиридов. «Маленький триптих».
19.40 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Тільки три ночі».
21.00 Час.
21.40 П. Чайковський. «Лебедине озеро». Фільм-вистава
23.35 ТСН.
23.55 Прем'єра документального телефільму «Зустріч».
0.55 Прем'єра науково-популярного телефільму «Метаморфози живопису». 13 серія.
1.35 Концерт органіста Л. Кремера.
2.05 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Тільки три ночі».

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Прем'єра документального телефільму «Ми — Степанови».
8.40 Розминка для ерудитів.
9.25 Найнеймовірніші пригоди росіян в Італії.
9.55 «Фантадром». Мультфільм.
10.25 «Сімейний альбом». Художній фільм.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Виступає ансамбль «Лад».
13.45 Фільм — дітям. «У країні пасток».
14.45 Поезія. М. Цвєтаєва.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Відрядження до Афганістану.
19.50 Цирк, цирк, цирк.
20.00 На київській хвилі.*
20.15 Вечірня казка.
20.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Стрибки у воду. Жінки. Фінал.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.40 Телебіржа інформує.*
22.10 Науково-популярний фільм «Індійські йоги. Хто вони!», «Київнаукфільм»*.
23.00 Українська симфонічна музика. І. Рачинський. Симфонія соль мінор*.

* Передачі II програми УТ.

ВІВТОРОК

20 СЕРПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, «Господині на замітку», музика, «Мальовнича Україна», погода).
9.00 Доброго вам здоров'я.
9.30 Фільм-концерт «Висоти творчості».
10.10 Земле моя. Плавні на Дніпрі.
10.50 Художній телефільм «За сімейними обставинами». 1, 2 серії.
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Фільм-концерт «Свято».
17.15 «Подарунок з Кощиce». Лялькова вистава.
18.10 Документальний фільм «Жили собі».
18.30 Як Ярема на концерт поспішав. Виступ фольклорного ансамблю «Веселка».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Спадщина. Місце спокою визначного мужа.
20.05 Співає М. Дідик.
20.35 Реклама. Оголошення.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Грає джаз-ансамбль «Дустар».
21.30 Прем'єра фільму-вистави «Мина Мазайло». 2 частина. «Укртелефільм».
23.05 Вечірній вісник.
23.35 Нічний телезал. Художній телефільм «Червоне і чорне». 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.00 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 1 серія.
9.55 Кіноконцерт.
10.45 Народні мелодії.
11.00 Дитяча година
12.00 ТСН.
12.15 Актуальний репортаж.
12.30 «Маппет-шоу». Ляльковий телефільм-концерт. 17 і 18 серії.
14.15 Телеміст.
15.00 ТСН.
15.15 «Професія слідчий». Художній телефільм. 1 серія.
16.20 Світ захоплених.
16.35 Контакти... Контакти... Контакти... Музична програма.
17.55 Короткометражний художній фільм для дітей «У селі Загадкіне».
18.20 Б. Сметана. Увертюра до опери «Лібуше».
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Бесіди при ясному місяці.
19.30 Прем'єра мультфільму
19.45 Творчий портрет.
20.05 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 1 серія.
21.00 Час.
21.40 Сходинки.
23.10 ТСН.
0.00 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Синхронне плавання.
0.45 П'ять плюс.
2.55 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Мультфільм.
8.40 Ритмічна гімнастика.
9.10 Концерт.
9.50 «Пригоди Незнайка». Мультфільм. 1 і 2 серії.
10.25 «У зв'язку з переходом на іншу роботу». Художній телефільм. 1 серія.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Секеч-футболіст».
14.50 Образ. Творчість М. Сервантеса.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Ранкова зоря.
20.00 На київській хвилі*.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Плавання.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.40 У концертних залах України. «Оберіг-91». Всеукраїнський фестиваль співаної поезії та авторської пісні.*

СЕРЕДА

21 СЕРПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, «Одяг до школи», «Говоримо українською», музика, «Світ поезії», погода).
9.00 Фільм-вистава «Мина Мазайло».
12.00 Пісні Раймонда Паулса.
12.30 Для дітей. Канал «Д».
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. Чиста криниця.
16.50 «Мандрівник в Булгарі». Фільм-опера.
17.20 Старти надій.
17.50 Телефільми «Анатолій та Валентина з кордону № 8», «Уроки музики».
18.30 «Укркінохроніка» представляє.
18.50 Ліричні наспіви.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Жив у Києві художник. Теленарис.
20.20 З телетайпу МВС УРСР.
20.35 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Фільм-концерт «Лише шість струн».
21.35 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.50 Вперше на екрані УТ. Художній телефільм «Сузір'я Козлотура».
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Нічний телезал. Художній телефільм «Червоне і чорне». 3 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.00 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 2 серія.
9.55 Це ви можете.
10.40 Мультфільм.
11.00 Разом з чемпіонами.
11.15 Дитячий музичний клуб.
12.00 ТСН.
12.15 Актуальний репортаж.
12.30 М. Лесков. «Грабіж». Читає Б. Чирков. Фільм-концерт.
15.00 ТСН.
15.15 «Професія — слідчий». Художній телефільм. 2 серія.
16.25 Світ захоплених.
16.40 Танці Тісагати.
17.00 «Дотик».
17.30 «Не плутайся під ногами». Художній телефільм.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Планета.
19.30 Борг пам'яті і справедливості.
20.00 Хвилини поезії.
20.05 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 2 серія.
21.00 Час.
21.40 Про минуще і вічне.
22.40 Концерт Кубанського козачого хору.
23.45 ТСН.
0.05 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Синхронне плавання.
1.20 Прем'єра фільму-вистави «Босоніж по парку». Автор Н. Саймон.
3.00 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 Концерт.
8.50 Світ грошей Адама Сміта.
9.30 «Пригоди Незнайка». Мультфільм. 3, 4 і 5 серії.
10.25 «У зв'язку з переходом на іншу роботу». Художній телефільм. 2 серія.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Перед великою дорогою на війну». 1 серія.
14.35 Із залів Державного музею образотворчих мистецтв ім. О. Пушкіна. Образи титанів.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Протистояння.
19.45 Зупинися, мить!
20.00 На київській хвилі*.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Стрибки у воду. Трамплін. 1 м. Чоловіки. Фінал.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.40 Ілюзіон. Художній фільм «Дах».
23.30 Музичний фільм «Гізела Ципола».*

ЧЕТВЕР

22 СЕРПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, «В саду та на городі», цирк, погода).
9.00 Зустріч з піснею.
10.00 Документальний телефільм «Що можуть королі».
10.30 Художній телефільм «Сузір'я Козлотура».
11.40 Фільм-опера «Князь Ігор».
16.00 Новини.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.45 Звучить гітара.
17.15 Телефільм «Ескалатор»
17.45 Для дітей. Сім нот.
18.15 Науково-популярний фільм «Тарік».
18.30 «Одеський автограф О. Пушкіна». Музична передача.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Театр і час». Київський академічний український драматичний театр ім. І. Франка.
20.35 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Співають сестри Касимови.
21.25 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — Новини.
23.40 Нічний телезал. Художній телефільм «Червоне і чорне». 4 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.00 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 3 серія.
9.55 Прем'єра документального телефільму.
10.30 Мультфільми.
11.00 Дитяча година.
12.00 ТСН.
12.15 За зведеннями МВС.
12.30 «Маппет-шоу». Ляльковий телефільм-концерт. 19 і 20 серії.
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН.
15.15 «Професія — слідчий». Художній телефільм. 3 серія.
16.25 Прем'єра фільму-концерту «Коло».
17.25 Прем'єра документального телефільму «Є на Пошехонщині село».
18.00 Фільм — дітям. «Тамбу Ламбу».
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
19.00 ...До шістнадцяти і старші.
19.30 Виступає ансамбль «Келу».
19.40 Недипломатичні бесіди.
20.05 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 3 серія.
21.00 Час.
21.40 За зведеннями МВС.
21.55 Камера дивиться у світ. Росіяни в Парижі.
22.55 Під знаком «Пі». У перерві
23.55 ТСН.
0.40 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Плавання.
1.25 Вас запрошує Л. Лещенко.
2.40 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 3 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.20 Концерт Черкаського українського народного хору.
8.50 Ритмічна гімнастика.
9.20 «Пригоди Незнайка». Мультфільм. 6, 7 і 8 серії.
10.10 «Менший серед братів». Художній телефільм. 1 серія.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Перед великою дорогою на війну». 2 серія.
14.35 Із залів Державного музею образотворчих мистецтв ім. О. Пушкіна. Імпресіонізм.
17.00—19.00. Програма Телебачення Росії.
19.00 Протистояння.
19.50 Мультфільм.
20.00 На київській хвилі*.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Стрибки у воду. Трамплін. 1 м. Жінки. Фінал.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.40 Екран українського кіно. Художній фільм «Які ж були ми молоді». Кіностудія ім. О. Довженка.*
23.10 Фільм-концерт «Київські фрески».*
23.40 Телефільм «Біль душі моєї». «Укртелефільм».*
23.55 Концерт Є. Нестеренка.

П'ЯТНИЦЯ

23 СЕРПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, телеекспрес, музика, «Курорт Очаків», погода).
9.00 І. Морозова. «Лікар Айболить». Балетна вистава.
10.15 Художній фільм «Фотографія з жінкою та диким кабаном».
11.50 Музичний фільм «Співуча земля».
16.00 Новини.
16.10 Джерельце. Телеліцей української мови для малят.
16.55 Хореографічні новели.
18.00 Документальний фільм «Да будет твоя добродетель». «Укркінохроніка».
18.30 М. Різоль. Концерт для баяна з оркестром.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Надвечір'я. Передача для людей старшого віку.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Один день на Київській кіностудії ім. О. Довженка. Репортаж.
21.40 Вперше на екрані УТ. Художній телефільм «Меланхолійний вальс». Кіностудія ім. О. Довженка.
22.50 Вечірній вісник.
23.20 Співає Ю. Антонов.
0.00 Нічний телезал. Художній телефільм «Червоне і чорне». 5 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.00 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 4 серія.
9.55 ...До шістнадцяти і старші.
10.40 Мультфільм.
10.50 Автопортрет.
11.20 Ліричний концерт.
11.40 ТСН.
11.55 Відкриття чемпіонату світу з легкої атлетики.
15.00 ТСН.
15.15 «Професія — слідчий». Художній телефільм. 4 серія. 1 і 2 частини.
17.10 Світ захоплених.
17.25 Фільм — дітям. «Ось і літо минуло».
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Концерт.
19.10 Точка зору.
20.00 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 4 серія.
21.00 Час.
21.40 За зведеннями МВС.
21.55 «ВІД» представляє: «Поле чудес», Рок проти терору.
0.50 У ній щось чудотворне горить. Про мистецтво іконопису.
1.20 «Ганна Главарі».
2.30 Прем'єра художнього телефільму «Холодний дім». 4 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.20 «Жива планета». Документальний фільм. 12 серія.
9.15 Виступає «Російське тріо».
9.35 «Пригоди Незнайка». Мультфільм. 9 і 10 серії.
10.15 «Менший серед братів». Художній телефільм. 2 серія.
11.30—13.30 Програма Телебачення Росії.
13.30 Фільм — дітям. «Перед великою дорогою на війну». 3 серія.
14.35 Акторська біржа-91.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Через терни — до ринку.
19.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Стрибки у воду. Чоловіки. Фінал.
20.00 На київській хвилі*.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Водне поло. Півфінал.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.40 Колаж.
21.45 Мультфільми для дорослих.
22.00 Україна театральна. Т. де Моліна. «Благочестива Марта» Вистава академічного українського драматичного театру ім. І. Франка.*

СУБОТА

24 СЕРПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 На хвилі дружби. Художній колектив «Комедія Мунді» (Франція).
8.00 Ритмічна гімнастика.
8.20 Звучить музика С. Прокоф'єва.
9.25 Новини.
9.40 Для дітей. Художній телефільм «Капітан Немо». 1, 2 серії.
12.05 Доброго вам здоров'я. Лікування захворювань суглобів.
12.35 Новини.
12.50 Г. Доніцетті. «Любовний напій». Вистава.
14.55 «Київнаукфільм» представляє.
15.30 Прем'єра документального фільму «Справа про Акчі». «Київнаукфільм».
16.20 Фільм-концерт «Поет, море, натхнення».
17.00 Живе слово. Міжнародна літня школа україністики.
17.55 Знайомтесь: нові кіностудії України.
18.45 Естрадний концерт.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Телерадіоканал «Право».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Музичний фільм «Вогнище».
21.35 Художній телефільм «Комічний коханець, або Любовні витівки сера Джона Фальстафа».
22.45 Вечірній вісник.
23.15 Нічний телезал. В. Канівець. «Віддавали батька в прийми». Вистава.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Грає духовий оркестр
6.45 Мультфільми.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 Ранкова розважальна програма.
8.30 ТСН.
8.45 Мама, тато і я.
9.15 З золотого фонду ЦТ. О. Островський. «Невільниці». Фільм-вистава.
11.50 Ранкова зоря.
12.50 Рух без небезпеки.
13.20 «Здрастуй, матінко Росіє...».
13.55 Кіноконцерт.
14.40 Дж. Гершвін. Симфонічна картина «Поргі і Бесс».
15.00 ТСН.
15.15 Прем'єра документально-публіцистичного фільму.
16.15 Пісня-91.
17.20 «Повітряне свято в Ля-Ферте-Але».
17.30 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 11 серія.
17.55 Міжнародна панорама.
18.40 Фільми режисера М. Захарова. «Дім, який побудував Свіфт». 1 і 2 серії.
21.00 Час.
21.40 До міжнародного телемарафону «Солдати XX століття проти війни».
22.00 Не любо — не слухай. Гумористично-розважальна програма.
23.05 ТСН.
23.25 Музика і мода.
0.25 Прем'єра документального телефільму «Що наше життя».
1.15 «І падав сніг над білими садами». Художній телефільм. 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Здоров'я.
8.45 Спорт для всіх.
9.00 Мультфільми.
9.30 Відеоканал «Співдружність».
12.00—14.00 Програма Телебачення Росії.
14.00 Телепрограма «Сім'я».
15.00 Прем'єра науково-популярного фільму «Вугілля СРСР. Проблеми і рішення».
15.30 Легка атлетика. Чемпіонат світу.
17.00—19.00 Програма Телебачення Росії.
19.00 Концерт хору МДУ.
19.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Стрибки у воду. Жінки. Фінал.
20.00 На київській хвилі*.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Чемпіонат Європи з водних видів спорту. Плавання.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.40 Київська панорама.*
22.40 Співає Лідія Забіляста.*
23.15—1.10 Програма Телебачення Росії.

НЕДІЛЯ

25 СЕРПНЯ

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Музичний фільм «Ці миттєвості — все життя».
8.30 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.30 Новини.
9.45 Для дітей. Художній телефільм «Капітан Немо». 3 серія.
10.50 Звучить баян.
11.20 Прем'єра документального телефільму «Порт». «Укртелефільм».
11.40 Фільм-концерт «І доки на землі існує любов».
12.10 На екрані цирк.
13.00 Новини.
13.15 Для дітей. Канал «Д».
14.30 Село і люди.
15.15 «Ви нам писали». Музична передача за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Мультипанорама.
18.00 Телеспортарена.
18.45 Танцює М. Плісецька.
19.00 Актуальна камера.
19.30 З концертів II Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні і популярної музики «Червона рута».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Документальний телефільм «Кайсин Кулієв. Мій слід земний».
21.40 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.55 Продовження концерту фестивалю «Червона рута». По закінченні — «Вечірній вісник». Нічний телезал. Художній телефільм «Скандальна подія у Брикміллі». 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Ритмічна гімнастика.
8.30 ТСН.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 Клуб мандрівників.
13.00 Недільний концерт.
14.30 Мультфільми.
15.00 ТСН.
15.15 Музичний кіоск.
15.45 Нове покоління вибирає. Економічний бумеранг.
17.00 Сільська година.
18.00 Народні казки і притчі різних країн.
18.05 Фотоконкурс «Земля — наш спільний дім».
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Недільний кінозал. Прем'єра науково-популярного фільму «Грибне полювання». Прем'єра мультфільму «Жіноча астрологія, або Позаземне тяжіння».
19.35 Прем'єра художнього фільму «Капітан Сіндбад» (США).
21.00 Час.
21.40 Футбольний огляд.
22.10 Легка атлетика. Чемпіонат світу.
23.40 ТСН.
0.00 Музичний прогноз.
0.30 «І падав сніг над білими садами». Художній телефільм. 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 На зарядку ставай!
8.20 На екрані «Служба 01».
8.45 Пісні О. Качанової.
9.30 Відеоканал «Співдружність».
12.00—14.00 Програма Телебачення Росії.
14.00 «Людина на мотоциклі». Художній телефільм.
15.05 Легка атлетика. Чемпіонат світу. Марафон. Жінки.
16.05 Світ, в якому ми живемо. Фільми режисера Ю. Беспалова. «Нове століття я зустрів...».
17.00—18.45 Програма Телебачення Росії.
18.45 Відсвіти. Мистецький альманах.*
19.50 Вечірня серенада.*
20.00 На київській хвилі*.
20.15 Вечірня казка.
20.30 Сходинка до Парнасу.
21.00 Час (з сурдоперекладом)
21.40 Фільм-опера «Наймичка» за твором Т. Шевченка. Кіностудія ім. О. Довженка.*
23.00 Телебіржа інформує.*
23.45 Спортивна програма.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Перший заступник головного редактора Анатолій ГОРЛОВ

Редколегія:

Олександр БІЛИК заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Перший заступник головного редактора Анатолій Горлов.

Чергові редактори — Валентин Лабунський, Катерина Кіндрась.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсена, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Ольга Яценко, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Наталія Познак, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 155.000

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151591.